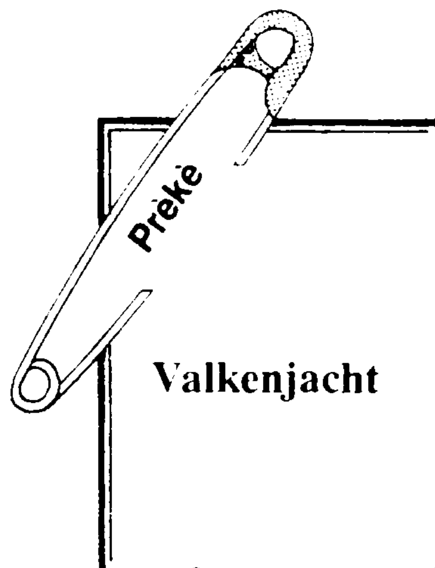

RICHARDSON ...onderzoek...

107E JAARGANG - NO.: 35 ZATERDAG 10 FEBRUARI 1990

AMIGOE

Valkenjacht

Thuisland Transkei: Referendum over integratie in Zuidafrika

De Klerk Oppositie oorzaak burgeroorlog

KAAPSTAD - President Frederik de Klerk van Zuidafrika, die vorige week hervormingen van de apartheid aankondigde, heeft vrijdag conservatieve blanken verweten dat zij proberen een burgeroorlog uit te lokken. ANC-leider Nelson Mandela, die spoedig zal worden vrijgelaten, sprak vrijdag met 22 leiders van het verzet over de politieke toekomst. In het zogenaamde thuisland Transkei komt er een referendum over de vraag over integratie in Zuidafrika.

Tijdens een debat in het parlement haalde De Klerk uit naar de conservatieve partij, die heeft laten weten dat zij zich krachtig zal verzetten als de regering met vertegenwoordigers van de miljoen Zuidafrikaanse zwarten gaat onderhandelen over het afschaffen van de apartheid. "De (regerende, Nasionale partij praat over vernieuwing en moed en jij hebben het over geweld en agressie. Zij zullen het land in een burgeroorlog storten", zei De Klerk. "De regering en ik zullen niet toestaan dit land in brand te zetten. De Nasionale partij is niet bang voor intimidatie en dreigementen. De omstandigheden vereisen een nieuwe strategie en de Nasionale partij had de moed om dit in te zien".

De president hief vorige week het verbod op meer dan dertig anti-apartheidsgroepen op en maakte bekend dat Mandela vrijgelaten zal worden. In een televisie-interview donderdag gaf minister van Buitenlandse zaken Roelof Botha toe dat het verkeerd was geweest om het ANC (African National congress) in 1960 te verbieden. Hij voegde daaraan toe: "Ik denk dat we al jaren geleden met het ANC hadden moeten praten, toen zij daarom vroegen. Ik geloof dat zij dan nooit hun toevlucht tot geweld hadden gezocht, maar dat is achteraf gepraat".

Mandela ontving vrijdag een groep van 22 vooraanstaande leden van het tot vorige week verboden Verenigd Democratisch Front (UDF), de grootste groep bezoekers die hij in 27 jaar gevangenschap mocht ontvangen. Met hen besprak Mandela de politieke toekomst van het UDF en de banden die hij met de organisatie zal hebben na zijn vrijlating. Het UDF, een coalitie van anti-apartheidsgroepen, wordt beschouwd als de binnenlandse tak van het ANC dat -noodgedwongen- vanuit Zambia opereerde.

GEEN AANSPRAAK

Het Zuidafrikaanse thuisland Transkei heeft besloten een nationaal referendum te organiseren waarin de bevolking gevraagd wordt of Transkei een "onafhankelijk" thuisland moet blijven of geintegreerd moet worden in Zuidafrika. Dat heeft een functionaris van Transkei vrijdag bekendgemaakt.

Transkei is een van de thuislanden in Zuidafrika die Pretoria onafhankelijkheid heeft verleend als onderdeel van de apartheid. De inwoners van een thuisland worden door Pretoria niet erkend als Zuidafrikanen en kunnen daardoor geen aanspraak maken op het onderwijs, de gezondheidszorg en de sociale voorzieningen in Zuidafrika.

De voorzieningen in Zuidafrika voor zwarten zijn slecht, maar altijd nog beter dan die in de thuislanden, waar de meeste regeringen door hun bevolking beschuldigd worden van corruptie. De thuislanden worden door geen enkel ander land dan Zuidafrika erkend.

"De uitkomst van het referendum zal de Zuidafrikanen, die ons onbelangrijk vinden en denken dat wij een kunstmatige deling accepteren, nog verrassen", aldus de functionaris, die unaniem wilde blijven.

BUDAPEST - Hongarije en het Vaticaan hebben vrijdag na een onderbreking van 45 jaar hun diplomatieke banden hersteld. Hongarije is na Polen het tweede Oost-Europese land dat het contact met de pauselijke staat herstelt.

AVP-voorstel:

40 uur werken

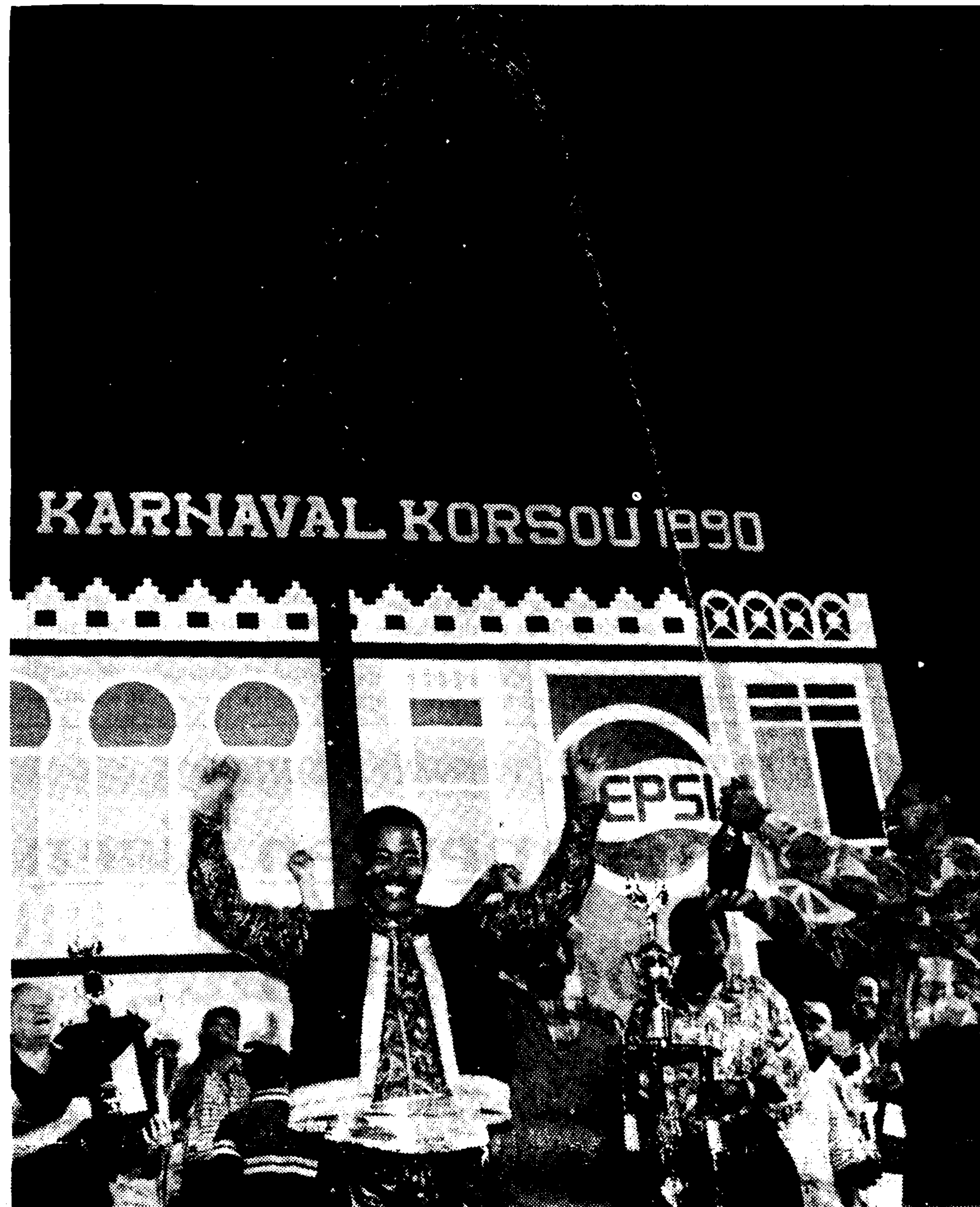
ORANJESTAD — AVP-Statenlid mr Mito Croes stelde dat de AVP-fractie in de Staten een initiatief wetsontwerp zal indienen voor een veertig-urige werkweek. Croes, die in het kabinet-Eman de post van Minister van Welzijnszorgen bezette, wees erop dat het kabinet-Eman déstijds het minimumloon verhoogde, hetgeen noodzaakelijk maakt dat enige andere wettelijke regelingen worden getroffen, die destijds in voorbereiding waren.

Het is nu een urgente zaak geworden - gezien de problemen onder de werknemers op het Coastal-terrein - dat een wettelijke regeling wordt gemaakt voor een veertig-urige werkweek.

Mr Mito Croes stelde, dat destijds de AVP gezorgd heeft, dat er werk kwam, daarna de minimumlonen verhoogde en nu met een voorstel voor een veertig-urige werkweek zal komen.

'De veertig-urige werkweek', aldus mr Mito Croes, 'moet voor iedereen gelden, ook voor de Turken'.

Tumbakoning Harry Zimmerman

WILLEMSTAD —Na acht uur zingen, wachten èn spanning mag best een beetje (veel) champagne vloeien. Dat gebeurde ook, toen vanochtend rond vier uur bekend gemaakt werd dat favoriet Harry Zimmerman met zijn tumba 'E merese' (hij verdient het) de Curacaose tumbakoning voor 1990 is geworden. Een overgelukkige Zimmerman, die precies tien jaar geleden al als hoogste 'tumba-autoriteit' werd gekozen, ontving heel veel trofeeën, tickets naar verschillende landen en andere waardevolle cadeaus uit handen van onder meer de hoogste politieke autoriteit Maria Liberia-Peters en cultuur- minister Ellis Woodley. Ook zij bevonden zich op dat late uur nog in het bomvolle Festival Center op Brievengat, dat gisteren -letterlijk- de vuur(werk)proef doorstond.

PRETORIA - Zuidafrika's president Frederik de Klerk heeft voor vandaag (zaterdag) een persconferentie belegd waarop hij een "belangrijke mededeling" zal doen, zo deelde zijn woordvoerder mee. Bronnen in kringen van de Zuidafrikaanse regering zeggen dat De Klerk mogelijk zal aankondigen dat de zwarte leider Nelson Mandela zondag zal worden vrijgelaten.

Ondanks bedreigingen

Colombia toch naar WK-voetbal

ROME — Colombia doet mee aan de wereldtitelstrijd voetbal in Italië, ondanks bedreigingen door een anti-drugsgroepering. Dat heeft de organisatie van het toernooi donderdag bekend gemaakt.

De voorzitter van de Colombiaanse voetbalfederatie, Leon Londono Tamayo, had donderdag een gesprek met Luca di Montezemolo, de baas van het organisatiecomité Italia 90. Tamayo verzekerde, dat Colombia tijdens de strijd om het wereldkampioenschap aanwezig zal zijn, met zijn beste spelers.

De bijeenkomst was noodzakelijk na een dreigement van een anti-drugsgroep in Colombia, die liet weten bondscoach Francisco Maturana te willen doden. De groep, die zich Lifucol noemt, zei het dreigement uit te voeren als de spelers die voetballen bij clubs die banden hebben met de drugshandel, niet werden uitgesloten van de nationale ploeg. Het ging om voetballers van Nacional, Medellin, America Cali en Millionarios Bogota.

ITALIA 90

In de verklaring van Italia 90 staat, dat ook de Colombiaanse ambassadeur in Italië, Oscar Mejia Vallejo, bij de vergadering aanwezig was. Londono Tamayo was niet bereid verder commentaar te geven. Wel werd bekend, dat de nationale ploeg sinds dinsdag enkele dagen vrijaf heeft gekregen. De spelers deden afgelopen weekeinde mee aan een vierlandentoernooi in Miami.

Andere bondsbestuurders beloofden, dat Colombia ook zal verschijnen op een toernooi in Los Angeles, dat 20 februari begint. Het land speelt tijdens het WK in de groep met de Bondsrepubliek, Joegoslavië en de Verenigde Arabische Emiraten.

Minister Inderson belooft:

Decentralisatie niet nadelig voor personeel

WILLEMSTAD —De Antilliaanse minister van Arbeid en Sociale zaken is vorige week op de Bovenwindenn geweest in verband met de voorbereidingen van de decentralisatie van dat departement. Hij verzekerde de ambtenaren dat aan hun rechtspositie niet getornd zal worden, zo heeft de RVD in een persbericht. De minister werd bijgestaan door een kleine commissie, waarin ook de directeur van het departement van Arbeid en Sociale zaken, mr Elko Carel, zitting had.

In gesprekken van informatieve en verkennende aard met de Bestuurscolleges van de drie eilanden werd onder andere aandacht geschonken aan een principebesluit van de Raad van Ministers om een aantal taken uit te werken taken en bevoegdheden, die thans vallen onder de verantwoordelijkheid van het landsdepartement Arbeid en Sociale zaken, over te dragen aan de eilanden. De vergaderingen verliepen zeer ontspannen en waren constructief, volgens de RVD.

De minister heeft de bestuurscolleges toegezegd dat ze betrokken en ingelicht worden en dat op elk der eilanden een eilandsambtenaar aangewezen wordt die met de sturingscommissie op ambtelijk niveau overleg zal plegen.

Minister Inderson hield tevene besprekingen met de vakbond van ambtenaren WISCU en alle ambtenaren van de afdeling bovenwinden van het departement. Hij benadrukte dat alle stappen van het decentralisatieproces vooraf voor iedereen duidelijk moeten zijn en dat de toekomstige rechtspositie van de ambtenaren met de nodige garanties moeten worden omkleed.

Alhoewel het decentralisatie-proces bij het departement nu langzaam van start gaat, dient nu al grote zorg besteed te worden aan de toekomst-perspectieven voor de ambtenaren om hun steun tijdens het proces te verkrijgen en service aan de gemeenschap te garanderen. De WICSU sprak de hoop uit het proces spoedig afgerond wordt, opdat jaar leden niet al te lang in onzekerheid blijven.

Minister Inderson deelde mee dat één van de concrete stappen die al genoemen werd de benoeming van een sub-commissie 'juridische aspecten' is. Deze commissie zal in overleg met met de sturingscommissie de nodige wetswijzigingen voorbereiden op het gebied van Arbeid en Sociale zaken. Bovendien zullen de commissies ook het beleid met betrekking tot de personeelsaangelegenheden te zijner tijd dienen te concretiseren. Hieraan zou reeds gewerkt worden in het kader van het algemene decentralisatiebeleid van de regering, wordt het RVD-bericht besloten.

Interesse van ABP, Japanners en Venezolanen

Aruba heeft 5000 woningen nodig

ORANJESTAD — Tijdens de persconferentie in verband met één jaar kabinet-Oduber wees minister van Publieke Werken Charro Kelly erop, dat Aruba met een groot woningtekort te kampen heeft. Met het Algemeen Burgelijk Pensioenfonds in Nederland werden contacten gelegd om mogelijke woningbouw te financieren, terwijl een Japanse groep die onder meer Hyatt financierde, eveneens geïnteresseerd is om woningen op Aruba te bouwen, alsmede een Venezolaanse groep. Zodra de commissie, die een en ander nagaat, klaar is met haar studie zal met de bouw worden begonnen.

Uit goede bron verneemt de Amigoe dat men ook in Marinekringen met Nederland overleg pleegt over de mogelijkheid om voor het personeel van de Mariniers-kazerne, dat voor drie jaar uitkomt, enige woningen te bouwen. Ook de Marine zou het woningtekort op Aruba aan den lijve ondervinden.

Voorts zal worden nagegaan of de bouwers van de woningen ook de wegenaanleg voor hun rekening kunnen nemen. In 1989 werd uit het Meerjarenplan zes miljoen florin voor woningbouw beschikbaar gesteld, terwijl ook zestig volkswoningen te Madiki en 38 in de Village worden gebouwd.

Inmiddels is de Real Tec Group met het Le Mirage-woningenplan gekomen, waarbij 78 woningen te Ponton zullen worden gebouwd. Het terrein hiervoor is reeds bouwrijp gemaakt, terwijl een modelwoning wordt gebouwd. Voor de Real Tec Group plannen bestaat belangstel ling.

Regeling viering karnavalsfeest

Ouders betuigen steun aan RK Schoolbestuur

WILLEMSTAD — Directeur S. Wallé en onderdirecteur R. Statia van het RK Schoolbestuur hebben vandaag in een persbericht hun verbazing uitgesproken over een communiqué, dat gisteren werd verspreid door directeuren van MAVO- en ETAO-scholen met betrekking tot de karnavalsviering onder schooltijd. Niet in het minst is het RK Schoolbestuur er verbaasd over dat onder het communiqué van de school-directeuren elf namen zijn genoteerd, terwijl er maar tien MAVO- en ETAO-scholen zijn.

Volgens de directie van het RK Schoolbestuur (mevrouw Vigdis Jonckheer-Mensing heeft als voorzitter van het RK Schoolbestuur een geheel andere functie en heeft zich als zodanig niet direct bemoeid met de gesprekken die over de karnavalsviering werden gevoerd; red.) was dinsdag volledige overeenstemming bereikt met de schooldirecteuren. In de toekomst zou, zo werd besloten, overleg gevoerd worden over een verantwoorde viering van het karnavalsfeest.

ROODGLOEIEND

Mevrouw Jonckheer-Mensing verklaarde vanmorgen tegenover de Amigoe, dat zij slechts het beleid van de directie van het RK Schoolbestuur heeft gevolgd en haar volledige instemming daarmee heeft betuigd. De voorzitter zei, dat de telefoon bij het RK Schoolbestuur 'roodgloeiend' heeft gestaan met adhesiebetuigingen van ouders, die eveneens van mening zijn, dat de viering van het karnavalsfeest de spuigaten uitloopt. 'Eindelijk is er een instantie die er iets van durft te zeggen. Zo luidden de reacties van vele, zeer vele ouders', zo zei mevrouw Jonckheer-Mensing. Zij voegde er aantoe: 'Ik ben ervan overtuigd dat de meeste ouders het standpunt van het RK Schoolbestuur delen'.

'De ouders en wij zijn van mening dat er té veel wordt gefeest en dat daardoor het onderwijs eronder lijdt. Vanaf 2 januari tot ná de Gran Marcha zijn er bijna dagelijks feesten. Er is het Grote Karnaval en het karnaval voor de kinderen. Verkiezingen van Prins en Pancho voor de volwassenen en van Prins en Pancho voor de kinderen. Buiten de scholen om is er voldoende gelegenheid om te feesten', aldus mevrouw Jonckheer-Mensing.

HANDTASTELIJK

Zij voegde er aan toe: 'Er kwamen nogal wat klachten binnen van ouders, die zeiden dat er tijdens de feesten op de scholen alcoholische dranken over de schoolhekken worden verkocht.

Tevens klaagden ouders erover dat er leraren waren, die ook teveel op hadden en vervolgens handtastelijk werden. Het bestuur en de directie van het RK Schoolbestuur zijn er verantwoordelijk voor dat er goed onderwijs wordt gegeven. Die verantwoordelijkheid willen de directie en het bestuur ook dragen'.

...Gezaghebber drs Elmer Wilsoe (tweede van rechts) volgde met belangstelling de controle van de kandidatenlijsten voor de komende Statenverkiezingen. Uiterst rechts op de foto: Angel Ramirez, voorzitter van het Hoofdstembureau. Links twee medewerksters van Ramirez.

Prof. Itamar Rabinovich op Curaçao

Lezing over invloed van veranderingen Oost-Europa

WILLEMSTAD — Ging men in Europa er tot voor kort van uit dat 'Europa 1992' zo'n beetje de belangrijkste verandering in dat werelddeel zou worden, de aandacht gaat nu uit naar de snelle ontwikkelingen in Oost-Europa, de mogelijke eenwording van de Duitslanden, het minder belangrijk worden van het Warschau-pact en de NAVO en het zichtbaar worden van etnische en nationalistische verschillen. Een lezing daarover geeft professor Itamar Rabinovich uit Israël dinsdagavond om half negen in het ITC op uitnodiging van de Universiteit van de Nederlandse Antillen.

Rabinovich is deken van de Faculty of Humanities van de Universiteit van Tel Aviv. Hij is bovendien directeur van het Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies. De titel van zijn in het Engels te houden lezing is: 'Recente ontwikkelingen in Oost-Europa en hun invloed op West-Europa en het Midden-Oosten'. De lezing is vrij toegankelijk.

EUROPESE ORDE

De professor neemt onder de loep de koude oorlog, de verzwakte positie van de Sovjetunie, de val van de communistische regimes in Oost-Europa en het in discrediet raken van de Marxistische ideologie. Door deze ontwikkelingen lijkt de nadruk op het streven naar een Westeuropese eenheid te kunnen verschuiven naar een grotere Europese orde.

De spreker zal ook ingaan op de Russische relaties met Iran, Syrië en Turkije en de verhoudingen tussen de Arabische wereld en Israël.

De avond wordt geopend door rector magnificus dr Valdemar Marcha van de UNA, waarna Morris Curiel een woord van welkom zal richten tot de aanwezigen. De 'vice chairman' van de Universiteit van Tel Aviv, dr Ilana Ben Ami houdt vervolgens een inleiding.

RECEPTIE

Na de lezing van Rabinovich bestaat de mogelijkheid vragen te stellen. De Maduro & Curiel's Bank N.V. biedt na afloop een receptie aan ter gelegenheid van het bezoek van de delegatie van de Universiteit van Tel Aviv aan Curaçao.

De avond in het ITC vindt plaats in het kader van de Sha Capriles Lezingen Serie.

Tradewind in teken Curaçaos carnaval

WILLEMSTAD — De jo... ste editie van de infli... magazine van de ALM, T... dewind, staat in het te... van carnaval op de AB... eilanden. In het hoofdarti... wordt, ook aan de hand v... verschillende kleurenfoto... informatie gegeven over d... grote feest, dat moment... 'in full swing' is. Op Curaç... De geschiedenis, de tumb... avonden, de kostuums, grote parade, de feesten ... deze activiteiten heen. ... artikel, dat zoals alle st... ken in het tijdschrift in ... Engels en Spaans versch... nen is, geeft ook inform... over de 'mardi gras' ... Bonaire en het grote fe... met de mooie praalwag... op Aruba. Op Aruba, ... meldt de auteur van ... stuk, Marc Kozichousky, ... pen Arubanen haast niet w... neer carnaval aanbreekt.

Op de omslag van de Tr... dewind is een foto te zi... van een mooie Antilliaan... (Arubaanse?) dame in 'k... navalskostuum' met e... enorme 'headpiece'.

Behalve de nodige adve... tenties voor winkelen en di... ren op de Antillen, wor... verder informatie gege... over historische bezienswa... digheden op Curacao ... tours die naar deze plek... leiden. Melding wordt o... gemaakt van de haven-to... en het 'debut' van het hist... rische Koral Agostini, de op... ning van de Sonesta hot... op Bonaire en Aruba en ... Comedy club op Sint Maa... ten.

In het blad werd teve... een uitgebreid artikel op... 'nomen over schelpen van ... Caribisch gebied, onder ... originele kop 'Shell sho... Op de laatste pagina ... schijnt de 'ALM Island Gi... met informatie over hot... en restaurants op vooral Cur... cao en Bonaire.

"Situatie momenteel verontrustend"

Fysiotherapeuten eisen beroepsbescherming

WILLEMSTAD — Op 23 januari heeft de eerste algemene ledenvergadering van de Curaçaose Vereniging van Fysiotherapeuten plaats gevonden. De vereniging bestaat sinds 3 december 1989 vijftien jaar; dit zal later in 1990 naar behoren gevierd worden. Tijdens deze vergadering is het verenigingsbeleid voor 1990 aan de orde gekomen. Met name werd nader ingegaan op het ontbreken van de beroepsomschrijving en de beroepsbescherming in de Nederlands-Antilliaanse wetgeving voor het vak fysiotherapeut, zo maakt de vereniging in een persbericht bekend.

Dit, in verband met de verontrustende situatie op het eiland waarbij eenieder, ongeacht vooropleiding of niet, zich ongestraft kan uitgeven voor fysiotherapeut. Het ongevoegd uitgeven voor fysiotherapeut en de daaruit voortvloeiende inadequate 'behandelingen' geeft een onnodige verlenging en/of verergering van de lijdensweg van de patiënt, een verhoging van de ziektekosten en vormen een reëel gevaar voor de patiënt. Reden voor de algemene vergadering om een dringend verzoek te richten aan het bestuur om alles binnen haar macht te doen om te komen tot het omschrijven en beschermen van het diploma en het daarbij behorende bewijs van bevoegdheid via de bevoegde overheidsinstanties.

De leden van de Curaçaose Vereniging van Fysiotherapeuten, die allemaal als fysiotherapeut erkend en beschermd zijn in Nederland, hebben besloten om tevens te komen tot een ontwerp van een embleem/logo, waaraan haar leden herkend kunnen worden door de Curaçaose gemeenschap. Dit embleem zal via de media bekend gemaakt worden.

Ook is het bestuur van de vereniging gekozen, deze is als volgt samengesteld: voorzitter K. van Eer, secretaris L. Hodgson, penningmeester J. van Eenennaam, commissaris S.T. Chan en asessor G. Christiaan. Het bestuur wordt verder in haar taak gesteund door verschillende commissies. De mogelijkheid bestaat om de complete ledenlijst aan te vragen bij het secretariaat, postbus 334. Voor verdere vragen en/of informatie kan men ook terecht bij de leden van het bestuur.

Ochtendwandeling landgoed Malpais

WILLEMSTAD — Zondag zal tijdens de ochtendwandeling van Defensa Ambiental en Amigu di Tera een eenvoudige plechtigheid georganiseerd worden te Malpais. Hierbij zal de voorzitter van Defensa Ambiental het woord voeren over de huidige ontwikkelingen rond het Malpaisgebied als natuurgebied.

Om de aandacht van de bevolking op de overheidsplannen Malpais als industriegebied te bestemmen te vestigen, werd door Defensa Ambiental en Amigu di Tera een intensieve campagne gevoerd. Dat deze campagne gehoor vond bij de bevolking mag blijken uit de deelname aan de georganiseerde acties:

- meer dan tweeduizend mensen namen deel aan de door deze organisatie georganiseerde zondagochtendwandelingen,
- er zijn reeds duizenden handtekeningen verzameld ter ondersteuning van het streven dit gebied de status van beschermd natuurgebied te geven,
- ongeveer driehonderd mensen zijn lid geworden van de vereniging Amigu di Tera,
- door leden van Amigu di Tera werd verschillende malen gestort vuil verwijderd. Verdere schoonmaakacties staan op het programma.

Om negen uur zal de voorzitter van Defensa Ambiental tijdens een eenvoudige plechtigheid het woord voeren op het schoongebuldozerde stuk langs de weg naar Bullenbaai. Alle leden van Defensa Ambiental en Amigu di Tera worden uitgenodigd hierbij aanwezig te zijn en ook het publiek in het algemeen.

De ochtendwandeling zal normaal doorgang vinden. Vertrek om acht uur bij de parkeerplaats van Vaersenbaai, terugkeer Vaersenbaai ongeveer half elf. Na afloop bestaat er de mogelijkheid aan de bar een verfrissing te gebruiken.

CADMU wil politieke rol vakbonden

WILLEMSTAD — De vakbonden dienen in dit decennium een grotere politieke macht te gaan vormen, zodat meer invloed kunnen uitoefenen op de gang van zaken betreffende de gehele economie en het bestuur in het land. Dat is de mening van Ronals Sluis, voorzitter van de CADMU, Curaçaosche Algemene Dok & Metaalbewerkers Unie. Dit standpunt staat beschreven in een artikel in het januari/februari nummer van 'Notisiero CADMU'.

'De vakbond dient een cruciale rol te gaan 'vervullen', zo staat in het artikel. Het vakbondswezen op Curaçao dient de traditie te doorbreken, dat uitsluitend bemoeienis bestaat met het sluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten en dat geen invloed wordt uitgeoefend op zaken, die van invloed zijn op alle werknemers.

In het artikel wordt gepleit voor een 'economische vakbondsvleugel' die als tegenwicht zal moeten gaan dienen tegenover de ekonomische macht.

CADMU-voorzitter Sluis is tevens van mening, dat de vakbond geen voorkeur moet uitspreken over welke politieke partij dan ook, maar de vakbonden dienen wel alle beslissingen op politiek niveau nauwlettend te volgen en waar mogelijk bekritiseren of er steun aan verlenen indien die beslissingen de arbeidende klasse ten goede komen.

Lezingen in UNA

WILLEMSTAD — Op donderdag 15 en maandag ... februari zal drs Christine Schunck in het kader v... de samenwerkingsovereenkomst tussen Nederla... Aruba en de Nederlandse Antillen om half neg... 's avonds op de UNA twee lezingen geven over ... invloed van de katholieke kerk op het politiek... sociale en culturele leven van Curaçao vanaf de kom... van de Spanjaarden tot aan de komst van m... Niewindt.

De titel van de lezing van 15 februari is: 'Oorzaak ... gevolgen van de ondergang van de indiaanse god... dienst en cultuur'. De titel van de lezing van ... februari is: 'Latijnsamerikaanse priester-avonturie... veroveren Curaçao'.

Vanuit de visie dat in de geschiedenis van het Amerikaanse continent de indiaanse geschiedenis niet afgedaan mag worden met pre-Colombiaans, zal Christine Schunck de godsdiensten van het Amerikaanse en Europese continent vóór 1492 beschrijven als gelijkwaardige en onafhankelijke culturen. Zij zal daarna de invloed schetsen van de botsing van beide culturen op het politieke, sociale en culturele leven op Curaçao.

Op de tweede avond zal zij de periode behandelen van de ongeregelde zielzorg op Curaçao vanuit Latijns-Amerika toen vele priesters uit de Spaanse koloniën moesten verdwijnen. Zij allen vonden een toevluchtsoord op Curaçao waar de katholieke eredienst officieel verboden, maar vanwege de slavernij oogluikend toegestaan was.

CARIBICENTRISCH

Christine Schunck heeft haar jeugdjaren gedeeltelijk op Bonaire doorgebracht en is gespecialiseerd in de Antilliaanse geschienis, welk ze duidelijk behandelt met een Caribicentrische bril. Zij heeft in Nederland aan diverse projecten over Antilliaanse geschiedenis meege... werkt en is momenteel ... voorzitter van de werkgro... van het Vriendengenootschap Nederland-Neder... landse Antillen bezig met ... promotie van de Antilliaans... cultuur in Nederland. Di... doet zij door het organiseren van cursussen in Nederland over diverse aspecten van de Antilliaanse cultuur, zoals het Papiamentu, de literatuur, de geschiedenis, de muziek en dans, de kook... kunst enz. Verder draagt zij bij in het organiseren van ... jaarlijkse grote manifestatie in Nederland over diverse aspecten van de Antilliaanse maatschappij. In september zal het gaan over 'Het Antilliaanse hart; wonen door de eeuwen heen op de vijf eilanden'. Deze tentoonstelling zal na september ook langs de verschillende eilanden rei... zen.

Ook heeft zij de hoofdredactie op zich genomen van een kunsthistorisch boek over de Antillen, waarin de Antilliaanse beeldende kunst van de vijf eilanden vergeleken zal worden met de andere kunstdisciplines en met de rest van het Caribisch gebied.

Tine Ruysschaert

Belgische voordrachtkunstenares op Curaçao

WILLEMSTAD — De Belgische voordrachtskunstenares, Tine Ruysschaert, verblijft vanaf negen februari tot twee maart op Curacao waar ze enige voordrachten en workshops zal geven. Haar komst naar deze eilanden vindt plaats dankzij het Overlegorgaan Kulturele Samenwerking Nederlandse Antillen (OKSNA) en in het kader van het kulturele samenwerkingsverdrag tussen de Antillen en België. Ze is eind februari te zien in de aula van de UNA, de Openbare bibliotheek en het Avila beach hotel. In het CCC zal ze een ontmoeting hebben met diverse acteurs. In de tweede week van februari is ze op Bonaire.

Mevrouw Ruysschaert brengt sinds 1972 regelmatig haar avondvullende theaterprogramma's die ze zelf 'woordtheater' noemt. Ze heeft na haar solo-programma's 'In den beginne,' van Bertes Aafjes, 'Poetische variaties rond de vrouw' en 'Het testament van Francois Villon' grote bekendheid gekregen met haar gedurfde en originele interpretatie van 'Het Markusevangelie'. Ze heeft een voorliefde voor jonge mensen, hetgeen aan haar programma's te merken is, die vaak als didaktisch materiaal worden gebruikt. Ze is dan ook heel vaak in verschillende zalen van schouwburgen en universiteiten te zien in Nederland. Mevrouw Ruysschaert is lerares 'woordkunst' aan het koninklijk muziekconservatorium te Gent en gastdocente tekstinterpretatie aan de Université de Lille.

OLIEVERVUILING

NEWPORT BEACH - Vrijwilligers zijn mede ingeschakeld bij het reddingswerk voor het milieu in Californie nadat een tanker bij het overladen van zijn lading in een pijpleiding een partij olie had verloren. De vrijwilligers proberen door de olie vervuilde en bedreigde dieren te redden en ook proberen zij door olie vervuild materiaal van de olielaag te ontdoen. (AFP-satellietfoto)

WILLEMSTAD — De leegstaande ruimte van het oude abattoirgebouw te Parera heeft wel degelijk een bestemming.

Dit zegt Marlon Jamaloodin van stichting Pareho. In de toekomst zal deze organisatie een start maken met de opvang van jongeren die in aanraking zijn gekomen met politie. De opzet is om deze doelgroep buiten-justitieel te begeleiden.

HET WEER

WEERSVERWACHTING GELDIG tot morgenmiddag 12.00 uur l.t.:

Licht tot half bewolkt met voornamelijk in de vroege ochtenduren kans op een plaatselijke bui.

Zwakke tot matige oostelijke wind (tussen vijf en twintig knopen).

Momenteel bevinden zich in het Caribisch gebied geen storingen die van betekenis zijn voor het weer op de Benedenwindse eilanden. De vochtigheid en onstabiliteit zijn voldoende om in de komende 24 uur een plaatselijke bui tot ontwikkeling te doen komen.

PRINCESS BEACH, LAS PALMAS EN TRUPIAL INN

Financieel Dagblad haalt vader en zoon aan:

Van der Valk maakt jacht op drie hotels op Curaçao

WILLEMSTAD — Onder de kop 'Van der Valk-groep maakt jacht op drie hotels op Curaçao' verscheen in het Financieel Dagblad van donderdag 8 februari een artikel over de plannen van het Van der Valk concern op Curaçao nog drie hotels te kopen, die nu nog in overheidshanden zijn en wel het Las Palmas, Princess Beach en Trupial Inn. Ad van der Valk zegt in het artikel optimistisch gestemd te zijn over de kans om het (Van der Valk) belang op Curaçao aanzienlijk uit te breiden. Hij schat de kans 80% dat hij alle aandelen van de Curaçao Holding Company (die de overheidshotels beheert, RED.) in handen kan krijgen. Een obstakel vormt de acquisiatie van het Las Palmas, waar manager Piet Plantijn de eerste optie heeft. Vader Gerrit van der Valk geeft te kennen dat de Nederlandse groep niet op macht uit is. 'Het eiland heeft baat bij ons. We denken 'long term,' terwijl buitenlandse ketens vaak een veel kortere horizon hebben,' vult Ad zijn vader aan.

In het verschenen artikel wordt uitgebreid ingegaan op de overname van het Plaza hotel door Van der Valk en de toekomstplannen van deze groep in Willemstad. Dat zijn er nogal wat.

FISCALE FACILITEITEN

Ad van der Valk legt uit, waarom Curaçao. 'Onze klantenkring in Nederland zette ons min of meer op de gedachte om iets in deze contreien te ondernemen. We zijn toen gaan rondkijken en kwamen al snel hier op Curaçao terecht.' Plaza werd voor 3 miljoen dollar overgenomen. Daar werd de verplichting aan gekoppeld dat er in de komende 5 jaar 10 miljoen in het hotel wordt geïnvesteerd. Daar staan gunstige fiscale faciliteiten tegenover.

MARKTBESCHERMING

De onderhandelingen met de overheid waren 'hard en fair,' volgens Van der Valk. Het enige waar nu nog duidelijkheid over verkregen moet worden zijn de produkten die Van der Valk vanuit de eigen bedrijven in Nederland wil invoeren. De lokale industriële ondernemingen genieten immers marktsbescherming, aldus het artikel, waaruit indirect blijkt dat Van der Valk mogelijk problemen zou kunnen hebben met het feit dat alleen lokale produkten die hier vervaardigd worden gebruikt mogen worden. Het voorbeeld van pindakaas wordt genoemd.

Het Financieel Dagblad artikel maakt melding van het plan om een strand aan te leggen. Technici hebben Van der Valk uitgelegd dat dit mogelijk is, 'dus doen we dat.'

DRIE HOTELS ERBIJ

Bij het Plaza hotel gaat het goed sinds de toekanvlag er wappert. Het hotel zit zelfs continu vol, zodat naar capaciteituitbreiding wordt gezocht. In dit verband wordt melding gemaakt van het streven de drie hotels die nu nog het bezit zijn van het eilandsbestuur evenzo over te nemen. Van der Valk zou daarmee de huidige capaciteit van 254 hotelkamers kunnen uitbreiden met bijna 300 plus een groot aantal bungalows van het Las Palmas. Van der Valk is optimistisch gestemd dat dit zal lukken. Hij houdt er wel rekening mee dat de overheid bij een eventuele verkoop aan Van der Valk eisen zal stellen om een te grote machtsconcentratie op het eiland te verkomen. Zo is het mogelijk dat één van de hotels weer moet worden doorverkocht, maar gezien de belanstelling die de Nederlandse restaurateurs hebben ondervonden kunnen ze alle drie hotels goed gebruiken.

EERSTE OPTIE

Gedeputeerde van toerisme, Ruben Page, wordt in het artikel in de Nederlandse krant evenzo aangehaald. Hij zegt onder andere een brief te hebben ontvangen waaruit de interesse blijkt van Van der Valk alle aandelen van de Holding Company over te nemen. Een belangrijk obstakel zal afgezien van de prijs liggen bij de acquisitie van Las Palmas. De huidige manager (Piet Plantijn, RED.) van dit hotel heeft het recht bedongen dat bij privatisering zijn bedrijf als eerste een bod mag doen op het hotel. De algemene verwaching is dat hij dit recht te gelde zal willen maken. De krant haalt 'ingewijdenen' aan die zeggen dat al diverse buitenlandse ketens via hem geprobeerd hebben voet aan de grond te krijgen. Op Curaçao circuleren onder andere de namen van Holiday Inn, Park Inn en Geopremiere, een Canadese groep. Ook zou er Japanse belangstelling zijn. De overheids privatiseringscommissie wil niets zeggen over de op handen zijnde verkoop van de hotels of een mogelijk spreekverbod. Page zegt tot dusverre niets te weten over belangstelling van andere buitenlandse ketens dan van Van der Valk.

FINDERSFEE

De gedeputeerde geeft in het artikel te kennen dat de onderhandelingen inzake privatisering deze maand de laatste fase ingaan. Voor velen is Van der Valk een belangrijke gegadigden om alle drie hotels in handen te krijgen, maar de sleutelrol is weggelegd aan de manager van het Las Palmas. Hij zal daarbij zijn eigen financiële positie niet uit het oog willen verliezen, of zoals een goed ingelichte zegsman dat formuleerde; 'Wanneer hij de prijs weet die de overheid voor het complex wil hebben, dan kan hij zich tot de belangstellenden wenden en gaan onderhandelen over een mooie findersfee. Ook kan hij contact opnemen met Van der Valk en een bedrag noemen waarop hij afstand doet van zijn recht.'

TOT ZIENS

De reactie van Van der Valk dat er meer belangstellenden zijn: 'Als er meer partijen zijn en als de overheid tegen betere voorwaarden aan hen kan verkopen, moeten ze dat zeker doen. Bij mij werkt dat heel simpel,' vervolgt hij, 'als de aanbiedende partij dat ik snel moet beslissen dan doe ik mijn koffertje dicht en sta ik op en zeg tot ziens. Vaak nemen ze dan weer contact met me op om alsnog een afspraak te kunnen maken.'

We Fo' We sceptisch over onderzoek naar wel en wee Richardson

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — De Sint Maartense pressiegroep We Fo' We is een beetje sceptisch over het onderzoek dat mogelijk wordt ingesteld naar de praktijken van de Sint Maartense gezaghebber Ralph Richardson. Zo zou men graag willen weten wie de onderzoekcommissie benoemt en of de resultaten publiekelijk bekend gemaakt worden.

De groep publiceerde een persbericht, nadat premier Maria Liberia gisteren verklaarde dat er een onderzoek komt indien daarvoor voldoende gronden aanwezig zijn. Ze reageerde op die manier op een brief van de gezaghebber zelf, die kennelijk genoeg heeft van de beschuldigingen van de We Fo' We, dat hij zijn boekje te buiten gaat en zich mogelijk schuldig maakt aan onethische praktijken.

De We Fo' We stuurde vorig jaar een lange lijst beschuldigingen aan het adres van Richardson naar de gouverneur en verzocht hem een onderzoek in te stellen. Op Richardson deed de groep een beroep op te stappen. Dat verzoek werd herhaald op 16 januari: Richardson kreeg van de groep tot 16 februari de tijd zijn boeltje te pakken.

Deze week vroeg Richardson de Antilliaanse regering om een onderzoek. Daarop reageerde premier met de mededeling dat uitgezocht zal worden of daar voldoende aanleiding voor is. De We Fo' We stelt in een reactie daarop dat 'voor de wet iedereen gelijk is en gelijk behandeld moet worden: een belangrijke les, zeker voor Sint Maarten,' aldus de groep die een aantal vragen heeft over het onderzoek en de commissie die het onderzoek zal doen. Men wijst erop dat het vooral een onafhankelijke commissie en onderzoek moeten zijn. Men benadrukt tot slot het belang van 'law and order' op St. Maarten, zoals dat naar voren werd gebracht door zowel de gouverneur als de minister van Antilliaanse Zaken.

OHRA-delegatie naar Curaçao

WILLEMSTAD — Eind deze maand bezoekt een OHRA-delegatie Curaçao, bestaande uit B. Huesman (algemeen directeur); E. Koenders (manager OHRA International) en mevrouw C. Verheul (deputy manager OHRA International).

De delegatie zal ontvangen worden door de directie van het Assurantiekantoor J.P. van der Lubbe N.V. Onder meer heeft directeur A. van der Heyden op woensdag 28 februari een kennismakingsbijeenkomst georganiseerd op het Terras Fort Waakzaamheid. De receptie is van half zes tot acht uur.

Fesska-cursus over personenrecht in de Katholieke kerk

WILLEMSTAD — Vrijdag 9 februari begint een FESSKA-cursus aan de UNA over het personenrecht in de RK-kerk. Prof. dr P. Stevens van de Universiteit voor Theologie en Pastoraat te Heerlen, zal ingaan op structuur, functies, taken en rechten van de leden van de RK-kerk zoals vastgesteld in het kerkelijk wetboek van 1983. Prof. Stevens heeft reeds eerder tweemaal ieder, namelijk in 1984 en 1986, gastcolleges aan de UNA verzorgd op uitnodiging van de FESSKA.

De verantwoordelijkheden en rechten van de persoon, zijn ingrijpend veranderd in de nieuwe codex juris canonici. Prof. Stevens stelt zich voor te behandelen het grondstatuut van alle leden van de kerk, alsook van leken en clerici afzonderlijk.

Ambten en bestuursstructuren van de algemene kerk en met name het pausambt zullen besproken worden. Dit in het teken van het aanstaande bezoek van paus Johannes Paulus II aan Curaçao, voor ons volk zeer zeker een belangrijk gebeuren waarbij FESSKA een steentje wil bijdragen in de voorbereiding. Een beter begrip van het pausschap zal hiertoe niet onbelangrijk blijken. Ambten en structuren van de plaatselijke kerk zullen ook belicht worden en met name de plaatselijke bisschop en zijn curie en overige adviserende lichamen. Ook in deze zin is de cursus geen overbodige luxe voor zowel leden als niet-leden van de kerk en zou kunnen dienen als een verdere vorming tot een beter begrip van wat de plaatselijke kerk voor betekenis kan hebben.

Vervolgens zal worden ingegaan op de plaats, rechten en plichten, functies en taken van de leek in de kerk. Ook hier wordt met het oog op het komende bezoek van de paus en het centrale thema van dit bezoek de leden van het gezin, ouders en kinderen worden belicht: het christelijk gezin is niet alleen voor de kerk belangrijk maar voor de gehele maatschappij.

Tenslotte zullen summier de garanties voor rechtsbescherming in de kerk ter sprake komen. Ook hier zijn ingrijpende veranderingen aangebracht in het kerkelijk wetboek.

Voor de cursus van prof. Stevens bestaat de mogelijkheid tot inschrijving onmiddellijk voor de aanvang van de colleges die vastgesteld zijn van acht tot tien uur 's avonds op 9, 12, 14, 15, 16 en 19 februari. Het inschrijfgeld bedraagt vijftig gulden voor de gehele cursus of tien gulden per avond, bij inschrijving te voldoen. Studenten van de UNA en andere hogere opleidingen zijn vrij van inschrijfgeld bij vertoning van hun collegekaart.

Kapitein U.S.S. Thomas bij Wilsoe

WILLEMSTAD—De kapitein van het Amerikaanse oorlogsschip U.S.S. Thomas, H. Giffin, heeft onlangs een bezoek afgelegd bij gezaghebber Elmer Wilsoe. Hij was vergezeld van G. Sidal, die de gezaghebber het wapen van het schip overhandigde.

Sociaal-culturele MAN-avond

WILLEMSTAD — De vrouwenvleugel van de MAN organiseert op 16 februari in het Holiday Beach hotel een sociaal-culturele avond, speciaal voor vrouwen. Thema voor deze avond is 'vrouwen onderweg'. Alle aanwezigen, vrouwenorganisaties of individuele personen, kunnen zich op de een of andere wijze over dit onderwerp uitlaten, bijvoorbeeld middels poezie, dans of korte toneelstukken. Mevrouw Imelda Valeranius en Grupo Harmonia i Kuero zullen een optreden verzorgen. Het wordt een avond van en voor vrouwen, aldus een MAN-persbericht. Belangstellenden kunnen voor kaartjes terecht bij het MAN-centrum, Landhuis Morgenster en moeten zich op de avond zelf vanaf half acht melden. De voorstelling begint om acht uur precies.

Informatie over aangifteformulier

WILLEMSTAD — Dinsdag geeft mr Tilly Pikerie uitleg aan mensen die moeite hebben met het invullen van het aangifteformulier inkomstenbelasting. Dat gebeurt in Sentro di bario Janwe vanaf 19.30 uur. De toegang is vrij. Men wordt verzocht het bewuste formulier mee te nemen.

BAGHDAD - De Iraakse president Saddam Husayn heeft aangekondigd dat het volk zich binnenkort tijdens een referendum mag uitspreken over een nieuwe grondwet waaraan de laatste hand wordt gelegd. Dit bericht de pers in de Iraakse hoofdstad Baghdad donderdag.

Husayn zei [illegible] wanneer de volksraadpleging zal worden gehouden. [illegible] dagen [illegible] bijeenkomst van een parlementaire commissie van de landen van de raad van Arabische samenwerking. In deze raad zitten Iraq, Egypte, Noord-Yemen en Jordanie.

Begin vorig jaar werd een commissie ingesteld onder leiding van de commandoraad van de Iraakse revolutie die belast werd met de taak om liberaliseringen door te voeren, weliswaar in de geest van de Iraakse leiders. Ook werden vorig jaar twee commissies ingesteld die respectievelijk belast werden met het ontwerpen van een wet op de partijen en een nieuwe perswet.

De Regering van Aruba
roept sollicitanten op voor de functie van:

JURIDISCHE MEDEWERKER BIJ HET SECRETARIAAT VAN DE MINISTERRAAD

Taak
De ondersteuning van de Secretaris van de Ministerraad, wiens taakgebied de volgende werkzaamheden omvat:
1. [illegible]
[illegible]
a. de advisering van de Raad terzake van bestuurlijk-juridische aspecten. [illegible]
b. de agendering der vergadering van de Raad.
De Secretaris maakt de agenda op van de ter overweging in de vergadering van de Raad bestemde stukken.

Stichting "de Geestelijk Gehandicapten"
roept sollicitanten op voor de [illegible]
[illegible] HOOFD [illegible]

Functie-eisen:
— In het bezit van HBO/MBO [illegible]
— [illegible] opleiding
— Ervaring in de zwakzinnigenzorg
— In het bezit van een geldig rijbewijs
— Bereid zijn om onregelmatige diensten te draaien.

[illegible] sollicitaties met [illegible] binnen 14 dagen gericht te worden aan de Directeur, P.O. Box 514, [illegible]

AANKONDIGING
[illegible]

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-743.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur **Startrek V: The final frontiers** (science-fiction, 18 jr).
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **A dry white season** (drama, 18 jr).

* * * * * *

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: dokter E. de Cuba, Santa Cruz 56, tel.: 25666;
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter K. Vieira, via Centro Medicc San Nicolas (tel.: 48833).

* * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

* * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, **tel.: 115)**

* * * * * *

FADA (Paardenbaaistraat 8, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

* * * * * *

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Father Murphy: 'Buttons and Beaux'; 18.52 Style with Elsa Klensch; 19.12 Big story; 19.32 Crossfire; 20.00 Nos ku nos; 21.00 CNN international news; 21.30 Estreno: 'Journey's end'; 23.30 Sports late night; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 17.00 Spotlight on sports; 17.54 Musical Extravanganza: 'Bob Dylan'; 18.49 Health week; 19.10 Just for the record; 19.30 Showtime; 20.30 Story of God; 21.00 Quo Vadis; 22.00 Anno domini; 22.45 Week in review; 23.30 Sport late night; 24.00 Sluiting.

* * * * * *

ZONDAG
BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur **Startrek V: The final frontiers** (science-fiction, 18 jr).
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **A dry white season** (drama, 18 jr).

* * * * * *

DIVERSEN
SPORT
ATLETIEK **(Esso Petrolera):** 06.30 uur start 18-km marathonloop bij Lago Sportpark naar de finish bij de markthallen in Oranjestad.

* * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 0f 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

* * * * * *

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

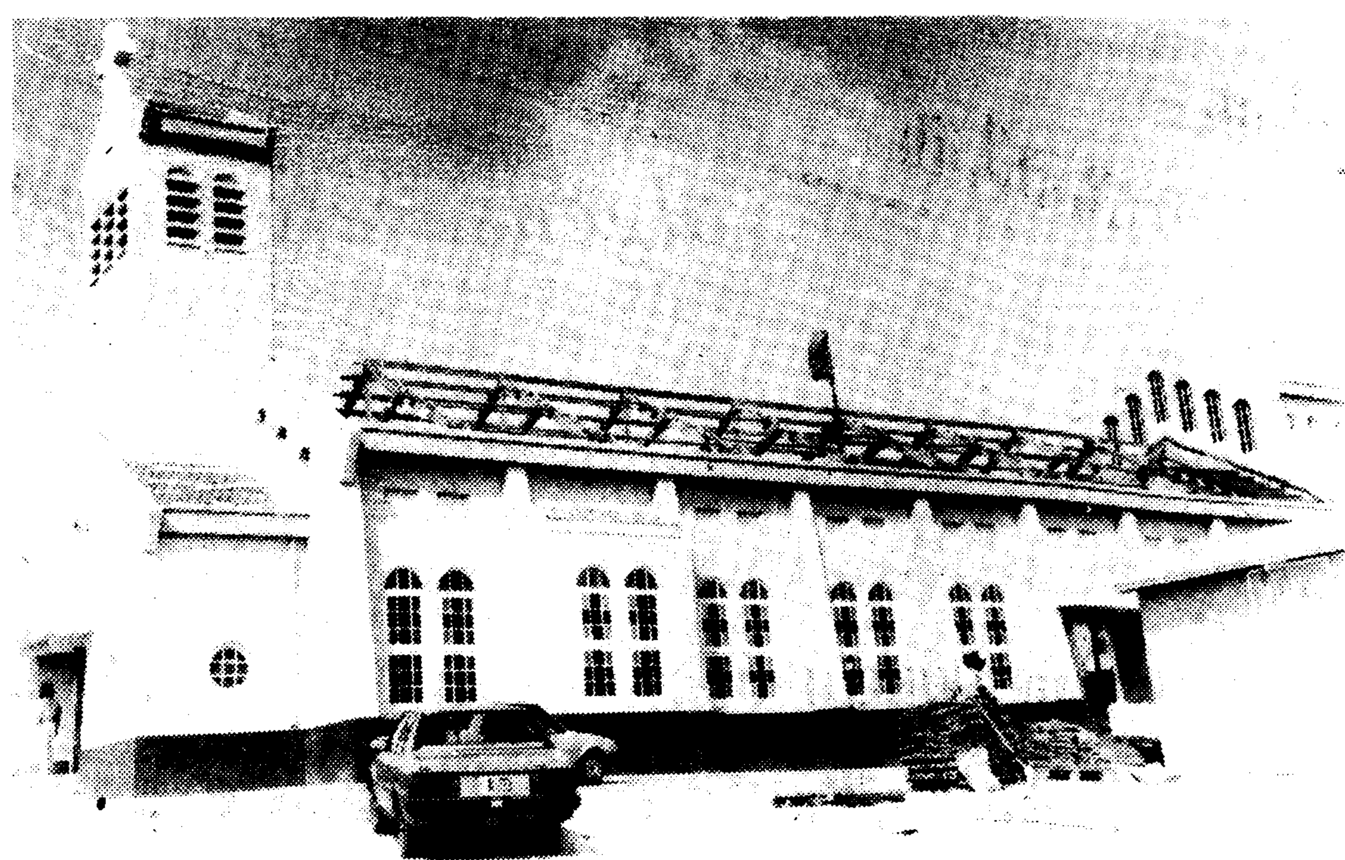
* * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.

* * * * * *

KAPEL MARINIERSKAZERNE SAVANETA: 09.30 uur kerkdienst o.l.v. vlootpredikant ds J.G. Majoor.

* * * * * *

ORANJESTAD — De renovatie van de katholieke kerk e Paradera wordt onafgebroken voortgezet. Vrijdag was er spantenbier vanwege voltooiing van de tweede fase. In drie weken tijd werd een nieuw dak op het kerkgebouw gezet. Tot nu toe is een bedrag van 380 duizend florin besteed aan de eerse en tweede fase.

Lezing in Nationale bibliotheek

Oorzaak en gevolgen van sexueel misbruik in gezin

ORANJESTAD — Het departement voor Sociale Zaken organiseert in samenwerking met de Nationale Bibliotheek op maandag 12 februari om acht uur 's avonds een lezing in de Bibliotheek van Oranjestad over 'Oorzaak en gevolgen van sexueel misbruik in het gezin'.

De lezing handelt over de gevolgen op korte en lange duur waarbij vooral de nadruk wordt gelegd op het kind dat met sexueel misbruik wordt geconfronteerd. Behandeld zullen worden de vragen: wat gebeurt er in zo'n geval met het betrokken kind, het gezin waarin het plaatsvond wat zijn de gevolgen als het kind volwassen wordt, hoe kunnen de gemeenschap en individuelen steun geven aan zulk kind.

De lezing wordt gegeven door G.A.F. Aarnink - docente in methodologie en sociale hulp aan de Rijkshogeschool te Groningen en werkt ook bij de stichting Tegen haar wil - en B. Mijlof, hoofd van een afdeling bij de stichting SNOV. Tijdens de lezing zal ook een video worden vertoond.

Atleet Rudy Albertus bij achttien km-loop

ORANJESTAD — De Curaçaose atleet Rudy Albertus neemt morgen deel aan de 18-km marathon-loop die door IDEFRE georganiseerd wordt.

Voor Albertus is dit een training voor de marathon van 4 maart op Curaçao om de Arubaanse en Curaçaose jeugd te stimuleren aan sport te doen. Op 28 januari liep Albertus op Curaçao van Westpunt naar het Rif om meer belangstelling bij de jeugd voor de sport te wekken. Op Aruba zal morgen Kenneth Croes met Albertus lopen om tezamen dit doel nog eens te benadrukken in de 18-km marathon.

Albertus loopt de route met een bal in de hand en na afloop zal hij onder de jeugd handtekeningen verzamelen als ondersteuning van het streven om de sport te bevorderen. De loop begint bij het Lago Sportpark en eindigt op het haventerrein van Oranjestad.

Kenneth Croes zal 4 maart op Curaçao met Rudy Albertus lopen van de Caracasbaai naar Barber, hetgeen gewijd is als een hulde aan drie grote Curaçaose sportlieden: Popo Rojer die de Antillen in de Europese sportwereld vertegenwoordigde, Frank Albertus die bijna bokskampioen van Europa werd en Poppy Jamanica die tragisch overleed en één van de grootste atleten was, die Curaçao gekend heeft.

ORANJESTAD — De docenten Boy Escalona en Shono Maduro ontvingen uit Nederland bericht dat zes Arubaanse kandidaten geslaagd zijn voor het examen Moderne Bedrijfs Administratie (MBA) van december jongstleden. De geslaagden zijn: Martine Hernandez, Maria de Mey, Wilhelmina de La Fuenta-De Jong, Hubert Dirksz, Victor Kelly en Glenn Lande.

Diefstal van tas opgelost

SAN NICOLAS — De eigenaresse van een fruitzaak in San Nicolas deed aangifte dat haar heuptas, waarin zich vierduizend florin bevond, van onder de toonbank werd gestolen.

Een helper had de tas aan e ingang van de zaak op een agen zien staan en kreeg an de secretaresse te horen e tas te laten waar deze as. De recherche stelde een nderzoek in en bracht iedereen naar de wacht. Nadat een officiële klacht was ingediend, hield de recherche de secretaresse, B.A. (19), aan die bekende het geld gestolen te hebben. Zij werd ingesloten voor verder onderzoek.

Lezing Oversteegen

ORANJESTAD — Donderdagavond 15 februari om acht uur is in de Nationale Bibliotheek een lezing door professor dr J.J. Oversteegen. De hoogleraar werkt momenteel aan een biografie van wijlen gouverneur en auteur Colá Debrot. Hij zal spreken over de problemen die men tegenkomt bij het samenstellen van een biografie, vooral één van Colá Debrot.

Nieuwjaarsrede Oduber voor Corps Consulaire

ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber wees er in de Nieuwsjaarsreceptie voor de leden van het Corps Consulaire op Aruba op, dat enige jaren geleden de aandacht van de wereld was gericht op de situatie in de Perzische Golf en de ontwikkelingen in de Iran/Iraq-oorlog. Dankzij de inzet van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties werd de situatie in de Perzische Golf gestabiliseerd. Daarna viel de wereldaandacht op de gebeurtenissen in Oost-Euorpa waar mensen streden voor democratie en zelfbehoud, een wens die op gang werd gebracht door de progressieve wijze van denken van de prominente leider van de Sovjetunie Michail Gorbatsjov.

'Daar tegenover veroorzaakt in onze regio', aldus premier Oduber, 'de strijd tegen verdovende middelen meer dan politieke en economische veranderingen. Dit gaat over alle grenzen van de Cariben, Amerika en Europa en zijn een constante dreiging voor onze nationale en internationale wetten'.

Uitvoerig stond premier Nelson Oduber in zijn toespraak tot het Corps Consulaire stil bij het ernstige probleem van verdovende middelen de de nationale veiligheid, rust en gemeenschap steeds weer bedreigen. Hij wees erop, dat ofschoon op Aruba het drugsgebruik op bescheiden schaal plaats vindt, het eiland wel wordt gebruikt als verschepingspunt van de drugs naar Amerika en Europa.

Hij sprak over de maatregelen die zijn regering genomen heeft om deze handel te bestrijden, onder meer met verzwaarde straffen zoals levenslang. In mei/juni zal op Aruba - op initiatief van premier Oduber in Miami bekend gemaakt - een bijeenkomst van landen worden gehouden om acties en programma's op te stellen om het witwassen van drugsgelden terug te gaan. Verwacht wordt dat ongeveer vijftien landen zullen deelnemen.

Met voldoening sprak de premier over het eerste jaar bewind van zijn regering, waarin veel voor Aruba bereikt kon worden. Hij haalde daarbij de verschillende projecten aan, vestiging van Coastal, boren naar olie en andere zaken.

Onder personeel onder-aannemers

FTA: referendum op Lago-terrein

SEROE COLORADO — 'Onder de werknemers bij aannemers, die voor Coastal op het voormalige Lago-terrein werkzaam zijn, zal een referendum worden gehouden', aldus verklaarde FTA-voorzitter Anselmo Pontilius. Vermoedelijk zal dit referendum omstreeks 14 februari worden gehouden, waarbij nog een plaats in San Nicolas moet worden gevonden.

De FTA verwacht met Watco - waar de meerderheid achter de FTA staat -geen problemen te hebben. Hier werken ongeveer 110 personen. De onderaannemers zullen moeten besefen, dat de onderhandelingen met de FTA 'hard' zullen zijn. Vooral ook omdat de meeste bedrijven geen secundaire arbeidsvoorwaarden kennen.

Bij Colorado Construction waar zeventig mensen werkzaam zijn, heeft de FTA eveneens de meerderheid. De FTA heeft met verschillende bedrijven een gesprek aangevraagd om erkenning te krijgen, waardoor dan geen referendum gehouden behoeft te worden.

WACHTEN

Van landsbemiddelaar Dooley Tromp vernam de FTA dat deze in gesprek is met de hoofdaannemer Foster/Wheeler. De FTA wacht het resultaat van dit gesprek af. De FTA wil duidelijkheid hebben hoe de verhouding en contracten zullen zijn tussen de hoofdaannemer en de onderaannemers. Voorts zou Foster/Wheeler inmiddels een lokale maatschappij hebben opgericht: Aruba Rehability Refinery Company nv.

Pontilius gaf toe dat er een wet bestaat die bepaalt dat 45 uur per week moet worden gewerkt, maar de FTA wil duidelijkheid - zoals bekend wordt een handtekeningactie gevoerd voor een veertig-urige werkweek - hoe die meer uren betaald worden.

Ook wees hij erop dat de directeur van Arbeid stelde dat er een maximum van 55 uur wettelijk bestaat. De FTA voegt daaraan toe dat overwerken geen verplichting is, waarbij natuurlijk wel rekening moet worden gehouden, dat er in deze spoedgevallen kunnen bestaan.

Air Holland tijdens winterseizoen

Air Aruba gaat vliegen met twee Boeing-757's

AMSTERDAM - De Arubaanse luchtvaartmaatschappij Air Aruba krijgt met ingang van het komende winterseizoen de beschikking over twee Boeing 757-toestellen van Air Holland. De Arubaanse maatschappij zal de vliegtuigen, die elk 213 passagiers kunnen vervoeren, naar verwachting inzetten op diensten naar onder meer de Verenigde Staten (Miami) en Sint Maarten.

De woordvoerster van Air Holland bevestigde dit vrijdag: "Het is nog niet geheel rond, maar het ligt inderdaad in de bedoeling twee van onze toestellen het komende winterseizoen op Aruba te stationeren. Een exacte datum is nog niet bekend", zei ze. Air Holland heeft een belang van twintig procent in Air Aruba.

OPGELEID

Air Aruba heeft momenteel twee "propjets" van Japanse makelij, de Mitsubishi YS-11A. Deze kunnen circa zestig personen vervoeren en onderhouden diensten tussen Aruba, Curacao en Bonaire. Het cabinepersoneel van Air Aruba is in 1988 opgeleid door Air Holland.

Air Aruba werd in november 1986 officieel opgericht door de Arubaanse regering, uit onvrede over de Antilliaanse Luchtvaartmaatschappij ALM. Aruba vond dat de ALM onvoldoende rekening hield met het grote vervoersaanbod naar Aruba.

In 1988 werd de maatschappij door de regering verkocht aan een consortium van Arubaanse banken en zakenlui (tachtig procent) en Air Holland (twintig procent). Toerisme is nu nog de belangrijkste bron van inkomsten voor Aruba. Het eiland dat zestigduizend inwoners telt, ontvangt jaarlijks bijna driehonderdduizend toeristen.

Ziekteverzekeringswet in mei

ORANJESTAD — De Algemene Ziekteverzekering zal niet meer op 1 maart, maar vermoedelijk in mei worden ingevoerd. Zo deelde minister van Volksgezondheid Charro Kelly vrijdag mee.

Deze verzekering zou in eerste instantie op 1 januari worden ingevoerd, welke datum verschoven werd naar 1 maart. Ook deze laatste datum blijkt nu niet haalbaar te zijn. Minister Kelly zei dit uitstel niet erg te vinden 'als de ziekteverzekering maar ingevoerd wordt'. Hij betreurde het dat het proces langer duurt dan verwacht werd. De Algemene Ziekteverzekering zal nu vermoedelijk in mei van kracht worden.

De minister kon evenmin zeggen wanneer een hoofd voor Publieke Werken zal worden benoemd. In de komende weken moet de beslissing wel kunnen vallen, aldus de minister.

Politieboot verjaagt vissers

ORANJESTAD — Tijdens de patrouillevaart van de Arubaanse politieboot PB-1 werd geconstateerd dat verschillende Venezolaanse vissersboten in Arubaanse wateren aan het vissen waren. Het betrof de boten 'Romir', 'Don Monico', 'Eliana', 'Martlerid' en 'BT Navarín'. De 'Eliana' was vijf mijlen uit de kust van Barcadera aan het vissen en kreeg van de politieboot één uur om zijn vijftig visbakken weg te halen en te verdwijnen. Alle schepen voldeden aan het bevel van de politieboot en verlieten de Arubaanse wateren richting Venezuela.

Hoofdprijzen blijven in pot van Sportlotto

ORANJESTAD — De vier getrokken nummers van de Arubaanse Sportlotto - 17-19-25-27- werden door geen der deelnemers bij de trekking van vrijdagavond goed geraden.

De eerste prijs van twintig mille florin blijft in de pot en aanstaande vrijdag wordt daardoor de eerste prijs rond de 29.000 florin. Voor de tweede prijs - drie nummers met joker 9 - waren er ook geen goede inzendingen zodat de beschikbare prijs, ruim negen mille, ook in de pot blijft. 27 Inzenders - waarvan dertien Lotto Loco - hadden drie cijfers goed geraden en ontvangen ieder 77.60 florin.

Bouwplannen van regering in tweede regeer-jaar

ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber gaf gisteren de plannen te kennen voor nieuwbouw, verbouwing en uitbreiding die dit jaar uitgevoerd zullen worden.

Er zullen nieuwe gebouwen worden neergezet voor de politie te Santa Cruz, Balashi en de Strandpolitie. Naast het huidige gebouw van de Ontvanger, aan de Paardenbaaistraat, zal een nieuw overheidsgebouw komen. De premier noemde het huidige Ontvangerskantoor geen goed gebouw, waardoor de service aan het publiek niet optimaal is.

Op het programma staat ook de uitbreiding van de waterzuiveringsinstallatie te Balashi. Verder: vernieuwing van het Lago Sportpark en verbouwing van het Maria Convent en het oude San Pedro hospitaal in tehuizen voor bejaarden. In samenwerking met Coastal zal de Lago-muur, die voor het postkantoor in San Nicolas loopt, worden verwijderd. Ook zal er - voor twee miljoen florin - een Artesan Village worden gebouwd waar souvenirs kunnen worden gemaakt en verkocht.

Oduber bezorgd over ontwikkelingen

Premier: nog geen besluit vestiging Johnson-Johnson

ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber reageerde in Telenoticias op berichten dat het pharmaceutisch bedrijf Jansen uit België (Johnson/Johnson) zich vermoedelijk in de Vrije Zône van Curaçao zal gaan vestigen. De premier stelde dat het bedrijf in deze nog geen beslissing heeft genomen.

Zo vernam hij uit contacten met de gevolmachtigde minister in Den Haag. Zoals bekend, bracht premier Oduber kortgeleden een bezoek aan België om met de directie van het bedrijf te spreken. 'Ik heb toen persoonlijk alle inlichtingen gegeven over mogelijke vestiging op Aruba. We wachten rustig af, zoals wij dit met Coastal ook gedaan hebben'.

In dit verband noemde de premier het gevaarlijk dat men investeerders aanvalt, zoals recentelijk met Coastal is gebeurd. 'Dat komt Aruba niet ten goede en schrikt de investeerder af'. De premier voegde er nog aan toe, dat de regering-Eman grote bedragen had uitgegeven, onder meer om de mogelijkheden na te gaan van vestiging van enige bedrijven, zoals een paraplufabriek en een rijstfabriek, doch dat hiervan niets terecht is gekomen.

Dit zou onder meer met bemiddeling van Plant Location International geschied zijn, die thans voor 'concurrent' Curaçao werkt en probeert voor dat eiland eenzelfde industrie aan te trekken. De premier maakte zich hierover zorgen, omdat Plant Location International alle inlichtingen over Aruba heeft.

KARNAVAL ARUBA

Hisa Bentaden 90, pasobra Karnaval 36 ta pone bo den bon beis

VAN overheidswege wordt er de aandacht op gevestigd dat personen, die de inwendige en dorstige mens tijdens de karnavalsdagen willen verzorgen en dit door middel van trailers of stands langs de weg doen, hiervoor een vergunning moeten hebben. Men kan dus zo maar niet op de openbare weg drank en eten verkopen zonder vergunning. Dit geldt vooral tijdens de parades van karnaval. Niet alleen een vergunning, maar men moet ook aan de gezondheidsvoorschriften voldoen. Hierop zal door het departement Volksgezondheid bijzonder zwaar gecontroleerd worden. Zij die in overtreding zijn, zullen gestraft worden.

* * * * * * * * *

ONDER meer moet men in de stand of trailer met vergunning een wasbak hebben met zuiver water, zeep en handdoek zodat alles hygiënisch gewassen kan worden. In de omving moet een drum staan waarin de klanten bordjes, vorken en cups kunnen deponeren. De verkoop van eten en drank dient te geschieden door personen die behoorlijk gekleed gaan en met schone handen. Aan de volksgezondheidsambtenaren dient bij de controle alle medewerking te worden verleend. Men dient ook bijzonder hygiënisch te werk te gaan met het bereiden en bewaren van voedsel. Indien men constateert dat een trailer of verkoopstand het niet zo nauw neemt met de hygiëne moet men dit rapporteren, want hygiëne en volksgezondheid gaan ons allemaal ter harte.

* * * * * * * * *

DE kinderparade in San Nicolas begint zondagmiddag om twee uur bij het Lago Sportpark en heeft de volgende route: Torenstraat, Zeppenfeldtstraat, Lagoweg, Bernhardstraat, Mauritsstraat, Pastoor Hendrikstraat en terug naar het Lago Sportpark. Volg de aanwijzingen van de politie en SAC, houd de straten, waardoor de parade trekt, vrij dus daarin niet parkeren en vooral meng u niet in de groepen van kinderen.

* * * * * * * * *

DOOR general manager van Wimco Ru Fijnje werd Humphrey Hewitt gisteren extra gelukkig gemaakt met een cheque die hij ontving omdat het tumbafestival van gisteravond aan hem werd opgedragen. Voorts kreeg Humphrey, die reeds twintig jaar bij Wimco werkt, van het Wimcopersoneel nog een gelukwenstelegram met de tumbaeer aan hem bewezen. Er heerste gisteren een ware 'tumbasfeer' bij Wimco.

* * * * * * * * *

VERWACHT wordt dat begin volgende week de commissaris van politie met de bekendmaking komt wanneer en waar de trailers en uitkijkposten om de karnavalsparades te zien, geplaatst mogen worden en voor welke periode. Maandag vertellen wij in onze rubriek hier meer over.

* * * * * * * * *

BIJNA tien uur heeft de tumba duizenden toeschouwers gisteravond en afgelopen nacht - het einde was om half zes - in zijn ban gehouden in het Elias Mansur Ballpark. Achtenveertig zangers waren present met niet minder dan 21 bands. Het werd een enthousiast tumbafeest waar het publiek bijzonder opgewekt het optreden van de tumbakandidaten toejuichte. Uit het optreden bleek wel dat de deelnemers zich zeer goed hadden voorbereid, hetgeen voor de toeschouwers een aantrekkelijk tumbaschouwspel opleverde.

* * * * * * * * *

TUMBAKONING werd Robert Jeandor - die in het verleden vele malen tumbakoning was en afgelopen nacht een grootse terugkeer vierde - met zijn tumba 'Mi tin cu bai cune'. Hij werd gevolgd door Juancho Kock die dit jaar zijn kroon moest afstaan, Richard Quandt, Chicho Kock, Ito Dania, Papito Rafael en Statenlid Didi Wernet.

* * * * * * * * *

DEZE zeven - onder wie in totaal vijf tumbakoningen uit heden en verleden -zullen op 15 februari op Curaçao de strijd aanbinden tegen de zeven finalisten van het Curaçaose en Bonaireaanse Tumbafestival om een Tumbakoning Antillen/Aruba te kiezen. Het ziet er naar uit, dat Aruba met 'zwaar geschut' zal aantreden.

* * * * * * * * *

NAMENS de regering van Aruba zette de directeur van Instituto di Cultura Jeandor vanmorgen de kroon op het hoofd. Voorts werd onder gejuich bekend gemaakt dat het Arubahuis een vliegpassage en tien dagen hotelverblijf beschikbaar stelt, niet alleen voor Tumbakoning Jeandor maar ook voor Calypso/Roadmarchkoning Claudius Philips zodat men

in Nederland ook nog wel wat van de Arubaanse tumba en calypso te horen zal krijgen.

* * * * * * * * *

OM drie uur vannacht viel er een stevige regenbui die velen deed besluiten veilig naar huis te gaan, maar men bleef aan Canal 90 gekluisterd om te horen wie de Tumbakoning van Aruba was geworden.

* * * * * * * * *

VOORDAT de uitslag van de jury bekend werd gemaakt, werd een plakkaat overhandigd aan de musicus Humphrey Hewitt aan wie dit Tumbafestival was opgedragen.

* * * * * * * * *

ENORME SCHADE AAN PERSONAL COMPUTERS

Vervolging niet haalbaar volgens wetgeving

Nederland moest brein achter de 'AIDS-floppy' laten lopen

DEN HAAG — De Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) heeft in december vorig jaar machteloos moeten toezien hoe het vermoedelijke brein achter de zogenoemde "AIDS-floppy" enkele dagen in Nederland verbleef. De recherche had veel moeite gedaan de man die grote schade aan personal computers heeft aangericht, te achterhalen maar vervolging bleek niet haalbaar volgens de Nederlandse wetgeving. Mede dankzij de Nederlandse nasporingen en technische analyse van de floppy is de man, een 39-jarige Amerikaan, nu opgespoord en vastgezet in de Verenigde Staten.

Tandenknarsend heeft A. de Groot, expert op dit gebied bij de CRI, het moeten constateren. Hij wil geen verwijten richting openbaar ministerie uiten, eerder richting strafrechtelijk systeem. Maar als het aan hem had gelegen, had Nederland wel de gok moeten nemen van vervolging. Niet alleen vanwege alle moeite maar omdat het een test-case is waaruit jurisprudentie had kunnen voortvloeien.

De Groot: "Wat we willen is kennis opdoen en het publiek laten zien dat we wel iets kunnen doen tegen computercriminaliteit. We zijn druk bezig het landelijk aanspreekpunt computercriminaliteit om te bouwen tot een "help-desk" voor computerfraude: Als de politie dit soort zaken binnenkrijgt kan ze bij ons terecht voor hulp."

De AIDS-flop werd medio december ontdekt: een diskette met informatie over AIDS, verspreid door de PC Cyborg corporation uit Panama, die zich schuilhield achter een postbusnummer. Door een zogenoemd interactief programma -vraag en antwoord- kon de gebruiker vrij simpel bepalen hoeveel kans hij op een AIDS-besmetting liep.

ELLENDE

Wie het programma echter installeerde op de harde schijf van zijn personal computer ontdekte na enige tijd de ellende. Het programma nestelde zich op de harde schijf en hield daar, om het plastisch uit te drukken, stevig huis in de bestanden. Na negentig keer gebruik raakten de bestanden op de harde schijf zwaar beschadigd.

Dat was wel te verhelpen: doodleuk meldde het beeldscherm dan dat je voor een jaar gebruik ("leasing") 189 dollar moest betalen en voor de gehele "levensduur" van de harde schijf -geschat op zestig jaar- 378 dollar. In theorie zou er dus een floppy met medicijn bestaan maar daar werd weinig over bekend, evenals over degene die achter het postbusnummer zat en te zijner tijd zou incasseren.

BIJSLUITER

Het venijn zat in de staart. In dit geval was dat de bijsluiter met de beroemde kleine lettertjes: de waarschuwing dat je problemen met je PC zou krijgen als je niet wilde betalen. Maar de onschuldige gebruiker had de gratis en vrijblijvend toegestuurde diskette op dat moment natuurlijk al geïnstalleerd en zat met de gebakken peren.

De Groot wijst erop dat de AIDS-floppy geen besmettelijk virus bevatte. Het was een programma gericht op het vernietigen van gegevens. In Nederland bleef de schade beperkt. Er zouden nog geen twintig diskettes geciruleerd hebben onder diverse gezondheidsinstellingen. De vraag blijft echter op hoeveel PC's die zijn geïnstalleerd en hoeveel kopieën zijn gemaakt. Bekend is in ieder geval dat de AIDS-specialist Coutinho van de Amsterdamse GG en GD aangifte heeft gedaan van vernieling van bestanden. Door een goede back-up (extra opslag) bleef alles beperkt tot herstelschade.

ENGELAND

Elders echter zijn nog veel meer floppy's verspreid. Alleen al in Engeland zouden er tienduizenden op de post zijn gedaan. Zo zijn vanuit een postkantoor in een voorstad van Londen 22.300 floppy's in keurig met zegels gefrankeerde enveloppen verzonden.

De dader beschikte vermoedelijk over lijsten van deelnemers aan conferenties van de Wereldgezondheidszorg (WHO) op dit gebied en adressen van het blad' PC Business world.' De 39-jarige dr. J.P. Uit Ohio die nu in de VS vastzit, wordt beschreven als een specialist op het gebied van medische computerprogramma's.

WHO

Via anonieme tips zocht de CRI in de richting van or.. nisaties die regelmatig co.. tact hebben met de WH.. Het spoor van de vlu.. (want dat was het geword.. van de inmiddels verdac.. man -met allerlei oprichti.. akten van de PC Cyb.. corporation in zijn bag.. liep via Afrika naar Am.. rika. Een tussenlanding .. Amsterdam waar hij en.. dagen ten prooi aan een .. ale inzinking in een in.. ting verbleef, had hem n.. lottig kunnen worden, w.. het niet dat ons rechts.. teem aanhouding tegenh..

Na ampel overleg tu.. de leden van de werkgr.. computercriminaliteit .. het openbaar ministe.. werd besloten niet te ver.. gen. Voorzitter mr. T. St.. van de werkgroep schetst .. juridische dilemma's. H.. was uiterst dubieus of .. om afpersing ging, hoog.. om schade door verniel.. Dat laatste feit leverde e.. ter geen recht op aanh.. ding op, noch verdere vo.. geleiding en voorlopige he.. tenis.

TELEURSTELLING

Teleurstelling bij de CRI. .. bij het OM? Stein: "Nee h.. ik sta nog steeds achter o.. beslissing, dit was juist n.. Nederlands recht. Natu.. lijk zou het prettig zijn al.. man elders wel kan wor.. vervolgd. Maar we moe.. ons verder buigen over .. vraag of strafrechtelijke v.. volging op zich mogelijk .. wenselijk is en of je niet .. andere, bij voorbeeld civ.. rechtelijke, wegen moet on.. zoeken."

De hele kwestie met v.. dere juridische consequ.. ties zal, zegt hij, aan de or.. komen in de eerstvolgen.. vergadering van de wer.. groep. De zaak wordt bove.. dien bekeken in het platfo.. computercriminaliteit, wa.. hij ook lid van is. Dit orga.. waarin bedrijfsleven, polit.. en justitie samenwerke.. houdt zich echter niet be.. met vervolgingsactiviteit.. maar bereidt een studier.. port voor. Alleen bij het vor.. jaar geconstateerde vir.. 'datacrime' werden weg.. de ernst daadwerkelijk st.. pen ondernomen.

De Groot schetst de mac.. teloosheid vanuit de pr.. tijk: "Het was uit een oo.. punt van opsporing voor o.. een voltreffer maar nu wo.. het dus voer voor juriste.. zegt hij. "Het probleem .. blijven terugkomen zola.. de wetgeving niet aang.. of bestanden op comput.. een stoffelijk "goed" zijn, .. je kunt stelen of verniel.. En er spelen voor de rech.. che nog veel meer, ook f.. mele, problemen op dit g.. ied."

KETEMA

Inmiddels zit ergens in C.. veland in de VS een 39-jar.. man met de schuilna.. Ketema in de cel. Hij he.. niets tegen de wet in Am.. rika gedaan maar er lig.. nu aangiften uit diverse Eu.. pese landen en een uitle.. ringsverzoek uit Engela.. gebaseerd op onder and.. de uit ons land geleve.. analyse van de floppy. In d.. land zijn er behalve de a.. gifte van Coutinho nog a.. giften bekend uit Maastric.. en Best.

Het is de vraag wat Am.. rika gaat doen, waar sin.. 1986 de computer fraud .. abuse act bestaat. Daar l.. pt op dit moment een pro.. zaak tegen de ontwikkel.. van een virusprogramma, d.. volledige systemen heeft la.. gelegd. De jury heeft de v.. dachte, die als een tovena.. leerling zijn door hem .. ontwikkelde virus niet m.. tot stilstand kon breng.. schuldig geacht. Het kan h.. komen te staan op 250.0.. dollar boete en vijf jaar gev.. genisstraf.

COLLOR IN PORTUGAL

■ *LISSABON - De Braziliaanse gekozen president Fernando Collor de Mello (links) ging tijdens zijn bezoek aan Portugal ook naar het presidentiele paleis voor een ontmoeting met president Mario Soares (rechts) en Maria Barroso Soares (tweede van rechts). Collor de Mello was ook vergezeld van zijn echtgenote: Rosane Collor de Mello (tweede van links). (AFP-satellietfoto)*

ORANJESTAD — De regering heeft optie voor achttien maanden gegeven aan een Arubaans/Nederlandse groep die, met financiering door de Japanse maatschappij C.Itoh, een golfbaan wil gaan aanleggen.

De C.Itoh-groep heeft reeds 62 golfbanen gefinancierd, zo gaf premier Nelson Oduber vrijdag te kennen op de dag dat zijn kabinet één jaar oud was.

Minister van Toerisme/Economische Zaken ing. Eddy Briesen verklaarde dat Sun Development Company een 18-hole golfbaan zal aanleggen met aangrenzende faciliteiten, zoals tennisbanen, health center, een hotel met tweehonderd kamers, casino en andere recreatie-mogelijkheden.

Het wordt een project met een investering van honderd miljoen dollar. Hij zei, dat er eind dit jaar door de opening van nieuwe hotels het aantal kamers 5.614 zal bedragen en dat hard gewerkt moet worden om de ongeveer 419.000 toeristen aan te trekken die nodig zijn om alle kamers te vullen. Vorig jaar bedroeg het aantal toeristen ruim 344.000. Wanneer eind 1992 het aantal kamers zevenduizend zal zijn, zal het aantal toeristen zeshonderdduizend moeten zijn om van een bevredigende bezetting te kunnen praten.

Ex-stewardess vrijgesproken van hulp bij drugssmokkel

HAARLEM (ANP) - De rechtbank in Haarlem heeft vrijdag de 25-jarige T.D. uit Vinkeveen bij gebrek aan bewijs vrijgesproken van medeplichtigheid bij de invoer van een grote partij cocaïne op de luchthaven Schiphol. De vrouw werd ervan verdacht als stewardess van Aeroground Services (AG) meegeholpen te hebben aan het drugstransport.

Tegen de ex-stewardess was drie jaar celstraf geëist. De officier van Justitie ging ervan uit dat D. in februari 1987 een hoeveelheid cocaïne, die verstopt zat in pakken koffie uit Argentinië, vanuit het herentoilet in de transitruimte voorbij de douane heeft gesmokkeld.

Het openbaar ministerie baseerde het bewijs vooral op de verklaring van een KLM-stewardess die zelf kortgeleden tot 3,5 jaar celstraf is veroordeeld in verband met een andere drugszaak. Deze vrouw behoorde tot een smokkelorganisatie waarvan de vermeende leider geruime tijd een relatie had met D.

Een ander lid van deze drugsbende, de 33-jarige P.J. uit Amsterdam, is vrijdag tot drie jaar celstraf veroordeeld. Volgens de rechtbank heeft hij een cocaïnetransport betaald, dat september vorig jaar op Schiphol werd onderschept. Tegen de Amsterdammer was zes jaar geëist.

Met maximaal helft van IMF-kapitaal

Washington staakt verzet tegen flinke uitbreiding middelen

WASHINGTON - De Verenigde Staten zijn bereid in te stemmen met een verruiming van de middelen van het Internationale Monetaire Fonds (IMF) met maximaal vijftig procent, zo heeft de Amerikaanse minister van Financien, Nicholas Brady, in het weekeinde verklaard. Aanvankelijk hielden de VS bij de moeizaam verlopende onderhandelingen vast aan een maximum van 35 procent.

De meeste andere landen willen dat de "quota", de door de lidstaten ingelegde middelen, worden verruimd met een percentage tussen vijftig en 66. Volgens Brady wordt nu gesproken over marge van 46 tot 51 procent. De minister zei dat de VS niet hoger willen gaan dan vijftig procent.

Er had eind vorig jaar al overeenstemming over de kwestie moeten zijn, maar de uiterste termijn is verschoven naar eind maart. De VS, die op grond van hun stemrecht een quota-verhoging kunnen blokkeren, stellen als voorwaarde dat een regeling wordt getroffen voor de betalingsachterstanden van een aantal lidstaten. De Amerikanen hebben voorgesteld een deel van de goudvoorraad van het IMF te verkopen om de achterstanden weg te werken.

JAPANS OPMARS

Volgens IMF-functionarissen is het niet zo dat de VS erop staan dat deze suggestie wordt overgenomen. De Amerikanen zouden nog tenminste twee andere voorstellen hebben gedaan voor het oplossen van het probleem. Van de zijde van het IMF werd er vrijdag op gewezen dat er mogelijk een wijziging van de statuten van het fonds nodig is om de verkoop van goud mogelijk te maken.

Een andere kwestie die nog moet worden geregeld is de verandering van de stemrechtverhoudingen tussen de vijf grootste lidstaten. Vast staat dat Japan zal opruken van de vijfde plaats naar de tweede positie na de VS. Groot-Brittannië, dat nu tweede is, zakt in elk geval naar de vierde positie achter de bondsrepubliek Duitsland. Frankrijk voelt er echter niets voor zich van die plaats te laten verdringen door de Britten.

BAYRUT - Het bestand dat donderdag tussen de strijdende christelijke groepen in oost-Bayrut werd overeengekomen, is vrijdagochtend op diverse plaatsen geschonden.

Bij het aanbreken van de dag raakten troepen van generaal Aoun en zijn opponent Samir Geagea opnieuw slaags. Over slachtoffers waren niet direct bijzonderheden bekend. Dit verluidt in Libanese veiligheidsbronnen. In tien dagen strijd zijn zeker 420 doden gevallen.

***

ONGEVEER ZESTIENHONDERD Ford-werknemers die zijn aangesloten bij de EETPU, de bond van elektriciens en loodgieters, hebben het werk neergelegd. Daarmee geven zij aan het niet eens te zijn met de meerderheid van de 31.800 werknemers die eind januari instemden met het aanbod tot loonsverhoging van de directie van Ford. Dat bod hield een loonsverhoging in van 10,2 procent

E MERESE

BAN KREA MAS AMBIENTE, DEN NOS KARNAVAL
P'E HASI MAS IMPACTO, INTERNASHONAL
EKSPRESA BOSO MES, MASKE TA UN BEZ
NO TENE KWENTA KEN TA WAK BO, OF KEN TA LOER BO
B'A BINI PA GOSA BO MES, Y DJE AMBIENTE

KREASHON DI AMBIENTE DEN KARNAVAL, TA ESEY TA BAL
MIRA PUEBLO TA GOSA NOS KARNAVAL, 20 ANJA DI 'N FORMA MASAL
EKSPRESA BOSO MES, MASKE TA UN BEZ
NO TENE KUENTAKEN TA WAK BO, OF KEN TA LOER BO
B'A BINI PA GOSA BO MES, Y DJE AMBIENTE

NOS TA TRESE UN BASILON, E TA PA NOS UN TRADISHON
DUNE LOKE MERESE, NOS TUR AKI PRESENTE

DUNE LOKE, E TA MERESE
DUNE LOKE TA PERTENESE
DUNE LOKE, E TA MERESE
DUNE LOKE TA PERTENESE

DUNE LOKE E MERESE -------------------- STIME
DUNE LOKE E MERESE -------------------- KWIDE
DUNE LOKE E MERESE
TUR LOKE KU TA DI DJE

KORO PREGON: "E MERESE"

NOS AMOR, NOS KALOR -------------------- E MERESE
MUSIKA ALEGRE -------------------- E MERESE
HOPI KARINJO I AMOR -------------------- E MERESE
BOSO KOMPORTASHON -------------------- E MERESE

BALA PENA SELEBRA
TUMBA TA ZONA
KUERO TA RONKA
PUEBLO TA GRITA -------------------- E MERESE

TUMBA TA ZONA
KUERO TA RONKA
PUEBLO TA GRITA -------------------- E MERESE
NOS AMOR, NOS KALOR

EHE, HE, HOHO, EHE, HA, -------------------- DEN FESTIVAL
EHE, HE, HOHO, EHE, HA, -------------------- TA KARNAVAL
EHE, HE, HOHO, EHE, HA, -------------------- DEN KARNAVAL
EHE, HE, HOHO, EHE, HA, -------------------- TA ESEY TA BAL

COMPOSITOR: HARRY ZIMMERMAN

■WILLEMSTAD—De nieuwe tumbakoning Harry Zimmerman moest even voor gezaghebber Elmer Wilsoe knielen, zodat de eerste burger in alle rust de fel begeerde kroon op diens hoofd kon plaatsen. No problem, dat deed Harry Zimmerman maar al te graag. Toen had hij zijn speciaal voor de gelegenheid ontworpen mantel nog niet ontvangen. Rechts: de helemaal in modieus groen (...) geklede premier, die gisteren uiteraard ook van de partij was op het tumba-festival.

DE officiële lijst van de tien finalisten ziet er als volgt uit: 1. Harry Zimmerman ('E meresé'), 2. Boy Dap ('Hala bin, halé aden'), 3. Ike Jesurun ('Marsiano den mi raket'), 4. Mr Babalu ('Hisa buta'), 5. Mistica Stefania ('Djem'é'), 6. Hendrik de Windt ('Kuero ku kuero'), 7. Gilbert Doran ('Den beshi'), 8. Elia Isenia ('Wakamaya ata bo rabon'), 9. Mr Saab ('E turista trompetista') en 10. Mafalda Minguel ('Bula fo bo tambe').

* * * * * * * * * * *

VAN deze lijst hebben wij er zeven goed voorspeld. Hendrik de Windt, Mr Saab en Mafalda Minguel stonden gisteren niet op onze lijst. Ook moet vermeld worden dat van de vier dames die gisteren meededen, er twee op deze lijst voorkomen. Toch een goede prestatie van de dames.

* * * * * * * * * * *

FESTIVAL DI TUMBA KOPROKAMU 1990

AGRUPASHON SI		AGRUPASHON "90"	
1. Clarck Zalm	Nami un pida	1. Quirina Rafaela	Sòpi di Karnaval
2. Valerie Kuster	Bèk e ta bin mihó	2. Luiguino Coffie	Kokodè
3. Hendrich-Seferina	Ban ku nos	3. Elbert Zimmerman	Magneet
4. Marisol Rodriguez	Ragadam	4. Jean Pierre Smiet	Tròt den bòm
5. Souella Ariza	Zoyá di karkas	5. Jenny Leito	Bira rònt
6. Vyalis Rafael	Karnaval Pabien	6. Marlon Albertoe	Hala pa nos ban
7. Irouselle Statius	Karnaval Hubenil ta pa mucha chikí.	7. Sabrina Daal	Pai su kitoki
8. Ervinia van Heyningen	Karnaval ta nos	8. Minuska Lucasius	E Bèl.

VANAVOND vindt de verkiezing van prins en pancho plaats in het Carnival City. Tien duo's doen hieraan mee. Er is een show van Cesario Dance Creation, DJ Armando Huerta en na de verkiezing bestaat er gelegenheid om te dansen op muziek van ENOS en Grupo NAN. De tien duo's zijn: Prins Chipi (Melvin Jones) en Pancho Chipi (Raimy Willems), Prins Hechok (Anthony Elisa) en Pancho Hepak (Richenel Helenà), Prins Kòrsou su orguyo (Robert Ferdinandus) en Pancho A yega 20 (Randell Hernandez), Prins Morde (Humphrey Juliana) en Pancho Supla (Elton Richardson), Prins Kuater (Gregory Peters) en Pancho Lustro (Etienne Thomas), Prins Den Tapara (Julian Pieter) en Pancho Fo'i Tapara (Leward Pieter), Prins Panamá (Dennis Maduro) en Pancho No a yega (Erick Hoyer), Prins Dékada (Gilbert Merian) en Pancho Nobenta (Selvrien Henriette), Prins Kon mi ta (Fardi Lard) en Pancho Kon ku ta (Stanley Rimon) en Prins Demostrá (Alfrind Sambo) en Pancho Atmirá (Duniel Boeldak).

* * * * * * * * * *

DE meeste zangers hebben, in vergelijking met de eerste drie avonden, gisteren hun composities beter geïnterpreteerd. Je kon duidelijk merken dat men hard had geoefend. En het geluid was uitstekend.

* * * * * * * * * *

HARRY Zimmerman, beter bekend als 'de Tilburgse jongen', werd vanmorgen rond vier uur in een overvol Curaçao Festival Center tot Tumbakoning 1990 gekroond. Hij won met zijn eigen compositie 'E meresé' en werd begeleid door de bekende groep ERA Outentiko. Het is tien jaar geleden toen Harry Zimmerman in 1980 voor het eerst tot Tumbakoning werd gekroond met de compositie 'Zjogorogo'. Hij heeft nu, evenals Mr Saab, de titel tweemaal gewonnen, terwijl Boy Dap die niet minder dan achtmaal heeft behaald.

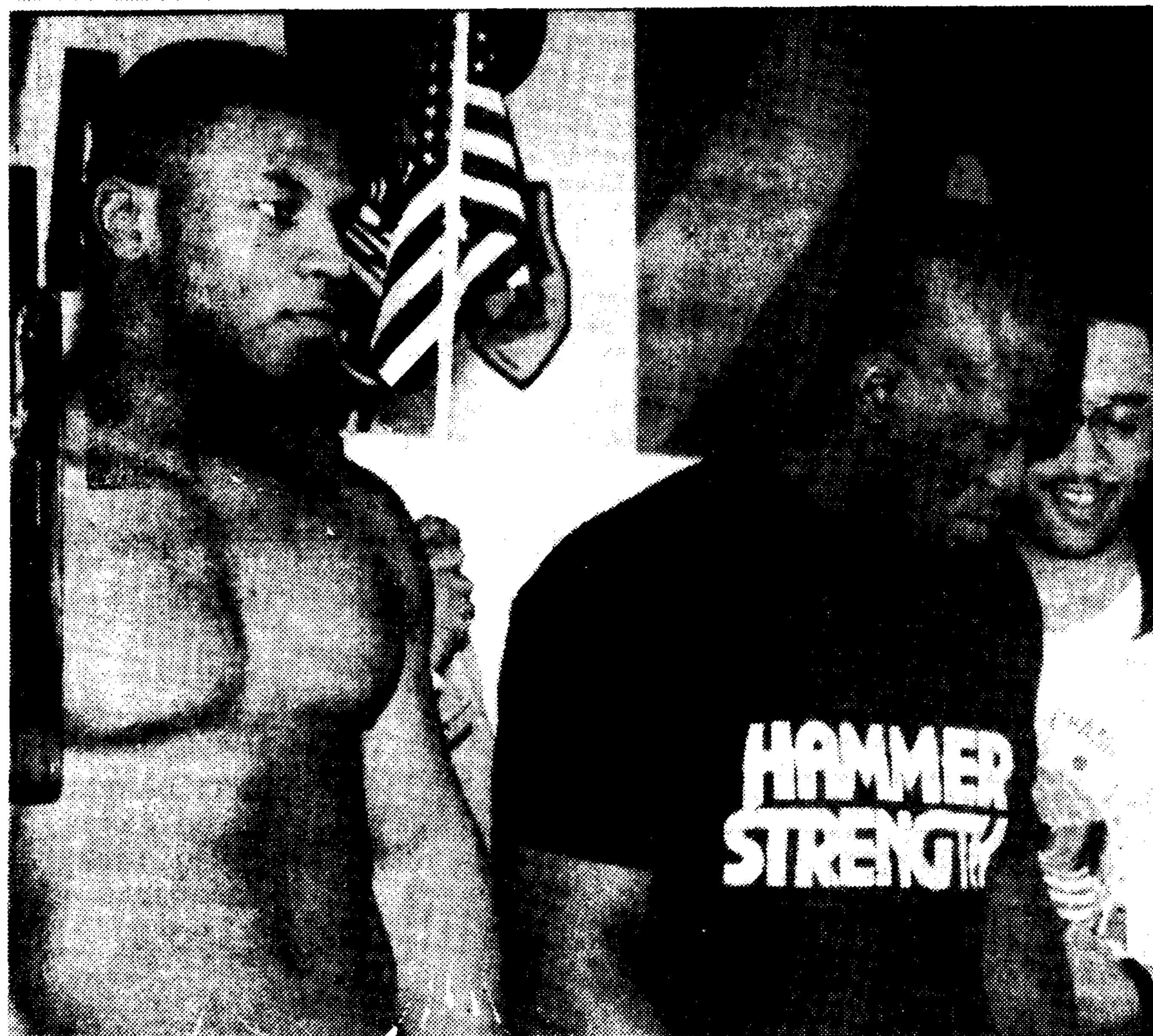
* * * * * * * * * *

MORGENMIDDAG vieren de kinderen ook feest met hun tiende Tumbafestival van Koprokamu. Zestien kinderen zullen hieraan meedoen en zij zullen door de bands Orkesta 90 en SI worden begeleid. Na afloop van het festival is er gratis vervoer beschikbaar gesteld door het ABC-busbedrijf van het centrum te Brievengat naar het Waaigat en de bushalte in Otrobanda.

Ike: origineelste tumba 1990

■WILLEMSTAD —Ike Jesurun verkleed als marsman. Zijn tumba, Marsiano den mi rakèt, kreeg twee onderscheidingen: de meest originele en die van tweede finalist. Ook marsmannen moeten met één of meer trofeeën naar Mars terugkeren, na zo'n superlange avond op aarde...

Tyson en Douglas gewogen

■ *TOKYO — Mike Tyson (links), WBA- en WBC-wereldkampioen in de zwaargewichtklasse boksen, en uitdager James 'Buster' Douglas (rechts) hebben zich vandaag in een hotel in Tokyo laten wegen voor hun aanstaande gevecht. Tyson werd afgestreept op 220 pond en Douglas op 231.5 pond. Zogezegd, twee zware jongens.*

Tyson verdient 12 miljoen met kort "klusje"

TOKYO — Voor de tiende keer in successie en voor de tweede maal in Tokyo verdedigt de Amerikaan Mike Tyson zondag zijn wereldtitel in het zwaargewicht. Zijn landgenoot James Buster Douglas fungeert als figurant.

De 29-jarige uitdager uit Cleveland heeft volgens "Iron Mike" geen schijn van kans. "zoals gebruikelijk maak ik er een kort klusje van", glimlachte Tyson (23), wiens zelfverzekerde houding in de Japanse hoofdstad belachelijke vormen begint aan te nemen.

De Japanse bokssliefhebbers zijn minder onder de indruk van hun held dan twee jaar geleden, toen Tyson in Tokyo op onnavolgbare wijze korte metten maakte met Tony Tubbs. De breed geschouderde krachtpatser kwam op 16 januari in Japan. In de eerste weken van zijn voorbereiding op het titelgevecht toonde Tyson zich mollig en ongemotiveerd. Hij ging in een sparringpartijtje tegen Greg Page, oud-wereldkampioen in het zwaargewicht, op een linkse hoek zelfs even neer. "Een slippertje", pareerde Tyson geïrriteerd de vele negatieve reacties. Het plaagstootje van Tubbs schudde de trotse titelhouder evenwel wakker. De trainingen werden intensiever. Zijn ambitie groeide met de dag. Net op tijd lijkt Tyson vrijwel terug op zijn ideale gewicht en zijn vertrouwde niveau.

4-E RONDE

"In de vierde ronde beslis ik het duel met een knock-out", toonde Douglas, waarschijnlijk tegen beter in, geen ontzag voor de herwonnen kracht en snelheid bij Tyson. "Ik verkeer in de vorm van mijn leven."

Het profboekje van de 1.92 meter lange en 105 kilo zware Douglas telt 29 overwinningen, vier nederlagen en één onbeslist. Tyson won zijn 37 duels, waarvan 33 op knock-out. Indien de kampioen de gemiddelde tijdsduur (2,6 ronden) van zijn gevechten aanhoudt, wordt Douglas halverwege de derde ronde uitgeteld.

Tyson verdient met het duel ruim 12 miljoen gulden. Douglas moet met ruim 2,6 miljoen genoegen nemen.

Sparta en Baan uit elkaar

ROTTERDAM — Het bestuur van de Rotterdamse eredivisieclub Sparta heeft besloten het contract met trainer Rob Baan, wanneer dat op 30 juni afloopt, niet te verlengen. Baan is dan twee en een half jaar in dienst geweest van Sparta.

Voorzitter Bouwer: "Het is bij Sparta normaal dat een contract met een trainer na twee en een half jaar niet meer wordt verlengd. De laatste vijftien jaar heeft slechts een trainer drie jaar bij ons gewerkt. Dat was Barry Hughes in zijn eerste periode (1980-1983). Wij maken het besluit zo vroeg bekend omdat Baan op korte termijn wilde weten wat zijn toekomst was. Wij zijn in goed overleg tot dit besluit gekomen."

WK voetbal

Opstand in selectie Costa Rica

SAN JOSE — De crisis in de selectie van Costa Rica's nationale voetbalploeg is uitgebroken. Een aantal spelers vindt de technisch directeur van de bond, Marvin Rodriguez, niet capabel genoeg de voorbereiding op de wereldtitelstrijd in Italië te voltooien.

Drie van de 22 spelers, verdediger Jose Chan en de middenvelders Jose Carlos Chaves en Alvaro Solano, hebben aangekondigd dat ze geen deel meer zullen uitmaken van de selectie als geen verandering optreedt. Zij betreuren de onvolkomenheden in de voorbereiding.

De "revolte" is uitgebroken toen een belangrijk dagblad publiceerde, dat tachtig procent van de groep de methoden van Rodriquez zou verwerpen. Op zijn beurt heeft de trainer het artikel van de krant tegengesproken. Zouden er al fouten gemaakt zijn, dan zijn die te wijten aan geld- en tijdgebrek, aldus Rodriquez, die heeft aangekondigd geen straffen uit te spreken over de rebellen.

Nielsen terug in A-selectie PSV

EINDHOVEN — De problemen bij PSV tussen trainer Guus Hiddink en centrale verdediger Ivan Nielsen zijn uitgepraat. De 33-jarige Deen, die vorige week op eigen verzoek toetrad tot het tweede team, heeft zich weer aangesloten bij de A-selectie.

Door de blessure bij concurrent Koot maakt Nielsen zaterdag in de thuiswedstrijd tegen NEC zo goed als zeker zijn rentree.

Voorbeschouwing betaald voetbal

PSV wacht 'makkie'

DEN HAAG — Het verlies van PSV tegen Roda JC heeft de competitie een stuk interessanter gemaakt. Niet alleen maken nu ook Ajax en Roda rechtstreeks aanspraak op de nationale titel, voor de rest van de eredivisie is ook wel duidelijk dat de Eindhovense formatie geen schim meer is van de goed geöliede formatie die de laatste twee jaren in Nederland alle hoofdprijzen weghaalde.

Zaterdag wachten PSV geen echte problemen. NEC zal wel met alle macht proberen de verdediging gesloten te houden. De ploeg uit Nijmegen heeft elk puntje hard nodig en zal gezien de moeilijkheden in Eindhoven zeker op een stunt hopen.

In Eindhoven is de laatste dagen weinig vernomen van de orkanen die bij PSV woedden. Nielsen weigert waarschijnlijk nog steeds in het eerste team uit te komen, hoewel het spel van vervanger Koot de Deen alle mogelijkheden zou moeten geven.

Gezien de prestaties van Kieft de laatste duels, zal de spits in de aanval het koppel wel vormen met Romario en neemt povlsen weer plaats op de reservebank.

In Amsterdam in het allemaal hallelujah. Niet zozeer de winst op het uitermate zwakke FC Twente stemde coach Beenhakker uitermate tevreden. Pettersson komt met de week beter in vorm, Roy lijkt eindelijk weer op de speler die vorig jaar de harten van de voetballiefhebbers beroerde en zelfs Van 't Schip kwam geregeld tegenstanders voorbij. De Amsterdammers hebben trouwens een lang weekeinde. Het duel tegen MVV behoort tot de categorie der risicoduels en werd daarom vrijdag al gespeeld. Voor Maastricht geldt eigenlijk geen nieuws, goed nieuws. De Limburgers draaien zeer redelijk mee, bezetten de tiende plaats, maar komen eigenlijk nooit in het nieuws. Ajax zou er graag voor zorgen dat dat zo bleef.

Voor Roy had het duel een extra tintje. Hij schopte in het thuisduel tegen MVV Guy Francois uit de wedstrijd. De aanvaller heeft sinds die tijd pas een keer met de reserves gespeeld, maar zat vrijdagavond als wisselspeler langs de lijn.

Voor Volendam mogen de wedstrijden voortaan maar 88 minuten duren. Na het puntverlies tegen Fortuna door een treffer in de vierde minuut van de blessuretijd, verloren de Dijkers woensdag door een treffer in de laatste minuut van FC groningen. Tegen het in degradatieproblemen verkerende Willem II mag de ploeg van Steegman proberen het zelfvertrouwen weer wat op te vijzelen. De Tilburgers, sinds dinsdag onder leiding van Adri Koster, mogen eigenlijk niet verliezen in de strijd tegen de degradatie. Gezien het Tilburgse spel van afgelopen woensdag toen de laatste acht in de beker werden bereikt, mogen de gasten hopen op een punt. Drie dagen later trouwens zal het duel worden herhaald voor de kwart-finales van het toernooi om de KNVB-beker.

FEYENOORD

Rechtstreeks duels tegen de degradatie zijn de wedstrijden tussen Feyenoord en Haarlem en FC Utrecht en BVV Den Bosch. In Rotterdam wacht een ieder met smart op het moment dat het werk van Bengtsson eindelijk remdement gaat opleveren. Feyenoord, dat deze week het amateurbestuur zag aftreden, hoopt op Piet Keur. De oud-spits van Haarlem zal tegen zijn oude ploeg de treffers dienen te maken, voor de rest kent Feyenoord alleen maar voorbereiders. Haarlem leek na het aantreden van Van der Lem een metamorfose te hebben ondergaan. Opeens werd er leuk doeltreffend gespeeld. De thuisnederlaag tegen Fortuna liet zien dat de Haarlemse opleving een eendagsvlieg was.

Utrecht en Den Bosch hebben de punten hard nodig. De Utrechters hebben sinds vorig jaar niet meer gewonnnen, de gasten hebben over het hele seizoen slechts twee keer de winstpremie uitgekeerd gekregen.

Topper in de eredivisie is het duel tussen RKC (7) en Roda JC (2). De Waalwijkers staan nog steeds onder leiding van Leo van Veen, wiens vrijage met KV Mechelen voortduurt. Van Veen heeft in ieder geval een memorabel feit op zijn naam staan: de vervanging van Van de Wiel door Edwin de Wijs is in ieder geval een groot succes. Bij de gasten zal blijken hoe zwaar de afwezigheid van Van Loen telt. De spits werd ook door de beroepscommissie van de bond voor drie wedstrijden geschorst wegens duwen van een arbiter.

De andere duels in de eredivisie zijn FC Twente - FC Den Haag, het duel tussen het absolute niets uit Enschede en het spelplezier uit de residentie. Minder aantrekkelijk is het treffen tussen Fortuna en FC Groningen in Sittard. Het duel is wel van belang. De winnaar houdt aansluiting met wat met een duur maar weinig zeggend woord subtop wordt genoemd.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur dinsdag- en donderdagmorgen gesloten

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.00 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 9 jaar.

*****

Van Basten zet handtekening

MILAAN — De clubleiding van AC Milan is van een zorg verlost. Na lange en moeizame onderhandelingen zette topscorer Marco van Basten donderdagavond eindelijk zijn handtekening onder een nieuw contract dat hem tot de zomer van 1993 aan de Italiaanse bond van de Europa cup-bindt.

Beide partijen wilden niet ingaan op de voorwaarden van de verbintenis. Een woordvoerder van Milan noemde de berichten in de Italiaanse kranten over een salaris voor Van Basten van in totaal negentien miljoen gulden "een beetje overdreven". De tweevoudige Europees voetballer van het jaar verruilde in 1987 Ajax voor AC Milan.

In de komende maanden zullen ook de besprekingen met Ruud Gullit over een nieuw contract worden afgerond. De aanhoudende knie-perikelen van de aanvoerder van Oranje, die waarschijnlijk de eindronde van de wereldtitelstrijd in Italië deze zomer mist, zijn volgens de woordvoerder voor de clubleiding geen aanleiding de onderhandelingen te staken. "Ruud Gullit blijft bij Milan", verklaarde hij.

Sijbrands voert wereldranglijst aan

DEN HAAG — Ton Sijbrands en Zoja Goloebjeva (Sov) voeren de wereldranglijsten dammen voor 1990 aan. Sijbrands, momenteel in Amersfoort met Alexei Tsjizjov verwikkeld in een tweekamp om de wereldtitel, heeft een totaal van 2456 punten. Tsjizjov staat op 2435 punten. Harm Wiersma (vierde) en Rob Clerc (zevende) hebben ook een plaats onder de eerste tien.

Goloejeva heeft bij de vrouwen een totaal van 2405 punten. Beste Nederlandse is Karen van Lith, die vierde staat met 2328 punten.

De wereldranglijsten zien er als volgt uit:

Mannen: 1. Ton Sijbrands (Ned) 2456 punten, 2. Alexei Tsjizjov (Sov) 2435, 3. Alexander Baljakin (Sov) 2429, 4. Harm Wiersma (Ned) 2422, 5. Alexander Dibman (Sov) 2419. 6. Iser Koeperman (VS) 2416, 7. Rob Clerc (Ned) 2407, 8. Goentis Valneris (Sov) 2407 (minder wedstrijden), 9. Anatoli Gantwarg (Sov) 2406, 10. Vadim Wirny (Sov) 2405, 11. Jannes van der Wal (Ned) 2389, 13. Gerard Jansen (Ned) 2380, 16. Auke Scholma (Ned) 2359

Vrouwen: 1. Zoja Goloebjeva (Sov) 2405, 2. Jelena Ratkovitsj (Sov) 2364, 3. Olga Lewina (Sov) 2358, 4. Karen van Lith (Ned) 2328, 5. Irina Paskevitsj (Sov) 2315, 12. Petra Polman (Ned) 2276.

Moeilijke avond voor Roy

Ajax verslikt zich in Maastricht

Maastricht — Op zoek naar de landstitel blijft Ajax afhankelijk van blunders van PSV. Op eigen kracht is de Amsterdamse ploeg vooralsnog niet in staat, voor een pakkend slot van de competitie te zorgen. Bij de eerste serieuze krachtproef na de winterstop, uit bij MVV, ging het alweer mis. De thuisclub won, 1-0.

Ajax presenteerde zich in Maastricht niet als titelkandidaat, waartoe het na een geslaagd optreden in het nieuwe jaar was uitgeroepen. De Amsterdamse ploeg, vorig weekeinde excellerend tegen het zwakke FC Twente, speelde als voor de winterstop. Zonder agressie, creativiteit en inspiratie.

Waar het optimisme rond de formatie van Beenhakker is gebaseerd, is vooralsnog onduidelijk. Terwijl PSV tegen zichzelf vocht, werden de wedstrijden van Ajax uitgesteld of afgelast. Van een echte krachtproef voor de Amsterdammers was nog geen sprake. Problemen rond het inhaalprogramma leidden er slechts toe, dat Ajax de lucratieve trip naar Egypte moest afzeggen. Sparta wacht in het weekeinde van het karnaval.

In Maastricht, traditioneel een lastige plaats om tegen MVV te spelen, had Ajax zijn topvorm van een week eerder kunnen onderstrepen. Dat lukte van geen kant. Dat de stand bij rust slechts 1-0 was in het voordeel van de thuisclub, was geflatteerd. MVV had kans op meer treffers.

De ploeg van trainer Sef Vergoossen koos, in tegenstelling tot de tegentander, voor de kortste weg naar het doel. Vincent en vooral Driessen toonden zich te sterk voor de Amsterdamse defensie, waar Larsson en Frank de Boer geen moment zichzelf waren. Enkele riante kansen, vooral van Smeets werden gemist. Slechts een van richting veranderde vrije trap van Arts trof al na negen minuten het doel achter Menzo.

ROY

De aanvallers van Ajax wekten geen moment de indruk kandidaat internationals te zijn. Van 't Schip kwam nauwelijks voorbij Arts, Roy had een moeilijk avondje aan de ketting bij Linders. De linkerspits werd bovendien achtervolgd door een striemend fluitconcert van de Maastrichts aanhang, dat aanwakkerde na elk balbezit. In de eerste wedstrijd tussen beide ploegen schopte Roy MVV'er Francois uit de wedstrijd.

Integenstelling tot een akkefietje tussen een Maastrichtse verdediger en Ajacied Pettersson enige tijd daarvoor, dat leidde tot een blessure-stop van acht maanden bij de Amsterdamse spits, was men dit in de Geuselt nog niet vergeten.

Ondanks een enorm overwicht speelde Ajax zich ook na rust nauwelijks kansen uit. De mogelijkheden ontstonden vaak bij toeval, of hadden te maken met wanhoopspogingen uit de tweede lijn. De spaarzame aanvallende acties van MVV waren ook in die fase vaak nog gevaarlijker. Met name Delaehaye was dichtbij het tweede doelpunt. Zijn schot zo hard als steen velde echter slechts een reclame-bord, net naast het doel van Menzo. Vincent struikelde in riante positie voor het doel over de bal.

Verder restte MVV weinig anders dan hopen op het beste. De kracht ontbrak om Ajax uit het strafschopgebied te houden. De Amsterdammers daarentegen misten de vorm om te profiteren. Slechts een schot van invaller bergkamp bracht doelman De Haan in problemen. Veel meer had Ajax niet achter de hand.

Achttien partijen doen mee aan verkiezingen op Antillen

WILLEMSTAD — Achttien partijen, verdeeld over de vijf eilanden van de Nederlandse Antillen, zullen meedoen aan de parlementsverkiezingen, die op 16 maart worden gehouden. Dit bleek vrijdag, nadat de Hoofdstembureaus op de diverse eilanden de door de politieke partijen ingediende kandidatenlijsten officieel hadden goedgekeurd. In het 22 zetels tellende Antilliaanse parlement hebben veertien afgevaardigden van Curacao zitting, drie van Bonaire, drie van St. Maarten en één van zowel Saba als St. Eustatius.

Slechts één lijst werd niet in orde bevonden, die van de nieuwe partij Kara (Kambio Rapido), die onder leiding staat van de linguist Frank Martinus Arion. De partij is er op Curacao niet in geslaagd de bij wet vereiste 727 ondersteunende handtekeningen van stemgerechtigden te verkrijgen om voor officiele goedkeuring in aanmerking te komen. Arion trok zich terug uit protest tegen het feit dat de andere nieuwkomer op Curacao, PAN, de 'transportkosten' van lijstondertekenaars heeft betaald. De schrijver/politicus Martinus gaat deze zaak tot voor de rechter aanvechten: hij wil niet alleen dat de PAN-lijst ongeldig wordt verklaard, maar ook de duizend gulden terug die de partij betaald heeft om zich in te kunnen schrijven. Op de Antillen moet elke kandidatenlijst vergezeld zijn van de handtekeningen van 1 procent van de kiezers, die bij de vorige verkiezingen hum stem hadden uitgebracht, vermeerderd met nog 25 reservehandtekeningen.

GROTE DRIE

Het grootste aantal deelnemende partijen bevindt zich op Curacao, dat ook het grootste aantal kiesgerechtigden telt, ruim 113.000. Van de zeven, op Curacao deelnemende partijen hebben twee een combinatie gevormd. Naast de traditionele "grote drie," de NVP (Nationale Volks Partij), MAN (Movimento Antiyas Nobo) en de Democratische Partij, zullen Nos Patria, PAN (Pro-Provincie Antilliaanse Nederlanders) en SI voor het eerst deelnemen, de laatste partij in combinatie met FOL, Frente Obrero. FOL bestaat overigens al vanaf het begin van de zeventiger jaren, maar gaat nu voor het eerst met een andere partij de verkiezingen in. in.

NIEUWKOMERS

SI, Sosial Independiente, nam drie jaar geleden voor het eerst aan verkiezingen deel, maar die golden niet voor het parlement, maar de Curacaose eilandsraad. SI, opgericht door George Hueck en Nelson Monte, die kort daarvoor door Maria Liberia uit de NVP werden gezet, verbaasde vriend en vijand door twee zetels in de eilandsraad te bemachtigen.

Aanvankelijk was niet verwacht, dat de twee andere nieuwelingen het vereiste aantal ondersteunende handtekeningen zouden vergaren. Nos Patria' nauwelijks drie weken geleden opgericht, en PAN die eerder het licht zag maar niet in de publiciteit kwam, bleken beide een grotere aanhang te hebben dan was vermoed.

Nos Patria werd opgericht door televisie-presentator en componist Chin Behilia, kennelijk uit onvrede met het televisiebeleid op Curacao. Nos Patria richt echter in de campagne vooral de pijlen op Claude Wathey en de corruptie. "Nos Patria zal een einde maken aan alle transacties, die onder de tafel plaats vinden," zegt Chin Behilia. Hij ageert tevens tegen "de drie regeringen" die Curacao heeft, naast de regering en de eilandsraad ook het bewind van Claude Wathey van de Bovenwinden, die volgens Behilia "het op Curacao voor het zeggen heeft". Interessant is te bekijken in hoeverre het Curacaose volk het streven steunt van PAN, die het eiland een provincie van Nederland wil doen worden.

Bij een enquete, die de Universiteit van de Nederlandse Antillen een drietal jaren geleden heeft gehouden, bleek, dat bijna de helft van de Curacaose bevolking voorstander is van het aangaan van nauwere betrekkingen met Nederland.

Op Bonaire, dat ruim 6.500 kiezers telt, doen vier partijen mee. Nieuw is Paboso, die een doorbraak in de plaatselijke politiek zegt na te streven. De PDB (Partido Democratico Bonairiano), nu in combinatie met de arbeiderspartij POB en de UPB (Union Patriotico Bonairiano) hebben immers tot nog toe afwisselend de macht gehad op het eiland.

SINT MAARTEN

Op St. Maarten doen drie partijen aan de verkiezingen mee, PEM, People's Electoral Movement, had zich de vorige keer ook al ingeschreven, maar zich op het laatste moment teruggetrokken. Op St. Maarten zijn maar een vijftigtal ondersteunende handtekeningen vereist, gezien het geringe aantal stemgerechtigden. Het zal op St. Maarten vooral gaan tussen de Democratische Partij van Claude Wathey, die zich voor het eerst in het 38-jarig bestaan geplaatst ziet voor een georganiseerde en gebundelde oppositie.

OPPOSITIE

Op dit moment bezet de Democratische Partij alle drie, voor St. Maarten beschikbare zetels in het Antilliaanse parlement. Het verlies van slechts een zetel aan de oppositiepartij St. Maarten Patriotic Alliance zal echter verstrekkende gevolgen hebben voor de macht en invloed van Claude Wathey op het Antilliaanse politieke gebeuren. De St. Maartense oppositie kwam de vorige keer slechts 260 stemmen te kort voor het binnenhalen van haar eerste parlementszetel. Als het de oppositie lukt in de Staten van de Antillen vertegenwoordigd te worden, zou dat het einde kunnen betekenen van de grote rol, die Claude Wathey en zijn partij al vele jaren lang op landsniveau spelen.

SABA EN STATIUS

Op St. Eustatius en Saba zijn alle ingediende kandidatenlijsten, respectievelijk van drie en twee politieke partijen, vrijdag officieel goedgekeurd. Vooral op Curacao is het opkomst-percentage laag. De laatste keer, in 1987, bleef bijna 35 procent van de kiezers weg van de stembus. Volgens Angel Ramirez van het Hoofdstembureau Curacao, zijn het vooral jongeren tussen de 18 en 29 jaar, die hun stem niet uitbrengen. Daarnaast is er een vrij grote groep kiezers, die kennelijk uit onvrede met de situatie bewust ongeldig stemt.

MISTICA EN BABALU

WILLEMSTAD —Twee finalisten van het carnavals tumba festival voor 1990: Richenel Kirindongo (Babalu) (Hisa buta) en Mistica Stefania (Djem'é). Evenals de overige vijf finalisten en de rei di tumba nemen ook zij op 15 februari in Willemstad deel aan het 'ABC tumbafestival', waar naast Curacaose, ook Bonaireanse en Arubaanse tumbafinalisten de strijd naar de 'ABC-titel' aangaan.

KARNAVAL CURAÇAO

35 TUMBA'S op één avond is teveel van het goede. Acht uren in het Curaçao Festival Center zitten of wandelen, is bijna niet om uit te houden. Ondanks de kritiek die ieder jaar terugkomt op het aantal tumba's voor de finale, schijnt de vereniging van musici zich hieraan niet te storen.

****

HET programma begon om acht uur precies met het volkslied, gezongen door George Willems, die op een magistrale wijze werd begeleid door een orkest onder leiding El Toro Colina. De muziek klonk heel goed. Daarna volgde een mooie show van vuurwerk. De eerste band die optrad, was Doble R SSS, die wegens enkele technische problemen pas om bijna negen uur het eerste nummer kon spelen.

****

HET was wel een te lange avond. Acht uur achter elkaar tumba's en nog eens tumba's is teveel van het goede. Toen de laatste zanger Mildo Martis tegen drie uur zong, zag men heel veel mensen het Curaçao Festival Center verlaten. Ze hadden er genoeg van (wij ook). Ook de ceremonie rond de uitreiking van prijzen, waarvoor iedere sponsor en heel veel andere mensen op het podium moesten verschijnen, duurde te lang. Ondanks onze kritiek wordt het met de jaren erger.

****

DE etenkraampjes deden goede zaken. Bij de meeste was de voedselvoorraad al vanaf twaalf uur op. De bars bleven wel open, maar werden op last van de politie tegen drie uur gesloten. Hier en daar waren enkele kleine vechtpartijen, hetgeen bij deze grote evenementen bijna onvermijdelijk is.

****

OOK de Bewakingsdienst in het complex liet veel te wensen over. De gereserveerde sectie (vijftig gulden) was zo vol, dat de mensen zich in de algemene sectie moesten begeven. Het schijnt dat er mensen zonder de vereiste kaart de gereserveerde sectie binnen mochten. Ook bij de special sectie voor genodigden was het werkelijk tjokvol met mensen. Wij weten zeker dat enkelen geen speciale uitnodiging hadden ontvangen. Ik zag persoonlijk zo'n tien meisjes, die in de andere sectie waren, die doodgewoon binnenmochten. Hier moet de vereniging een grondig onderzoek naar instellen om dit probleem voor de volgende week tijdig op te lossen.

****

DE eerste zeven finalisten zullen Curaçao volgende week in het ABC-Tumbafestival vertegenwoordigen. Zoals bekend, wordt sinds vorig jaar een Tumbafestival gehouden tussen Curaçao, Aruba en Bonaire. Vorig jaar werd dit op Aruba gehouden, waarbij Boy Dap tot algemene winnaar werd uitgeroepen. Dit Tumbafestival is donderdag 15 februari in het Curaçao Festival Center.

****

TOT slot moet nog vermeld worden, dat onze tumba's gisteren zowel in Nederland als op Sint Maarten via een directe uitzending te horen waren. Vooral de mensen uit Nederland (Rotterdam) waren enorm blij met de uitzending van het radiostation Z-86. En daar heeft Harry ook veel fans. Tot maandag.

****

Ingezonden

Liefdadigheid of rechtvaardigheid?

ANNO 1990 komen op Curaçao kinderen naar school met een lege maag. In de wijk Seru Fortuna krijgen ze van de Kamer van Koophandel een ontbijt voorgezet. De moeders van de kinderen vragen of zij het overgebleven brood mogen hebben. In de jaarrede van de Kamer van Koophandel werd dit in dankbaarheid naar voren gebracht door het hoofd van de betreffende school op Seru Fortuna (Amigoe, 1 februari).

In dezelfde jaarrede werd door de voorzitter van de Kamer, de heer Willems, gesteld dat de minimumlonen alleen dan licht mogen stijgen als de economische werkelijkheid zich daartoe leent. De vraag is: Wat is voor de Kamer van Koophandel die economische werkelijkheid; door wie wordt die bepaald; wiens criteria worden daarbij aangehouden? Is dat een werkelijkheid waarbij de ene partij aan de ander zijn (geldelijke) eisen oplegt, of is dat een situatie waarbij dè één wat hij heeft, deelt met de ander?

De verarming van een grote groep op ons eiland en wereldwijd, veroorzaakt een tweedeling in de maatschappij. Hiermee wordt bedoeld het al dan niet van economische belang zijn van mensen voor het functioneren van de samenleving; het al dan niet toegang hebben tot middelen en diensten die iemands eigen mogelijkheden kunnen vergroten en het al dan niet aanwezig zijn van een perspectief om in iemand situatie verandering te brengen. Het economische systeem zoals wij dat kennen, dient de belangen van de rijken en machtigen en verhindert een toenemende meerderheid van de (wereld)bevolking in haar eerste levensbehoeften te voorzien.

De afstand tussen de ontwikkeling van de ene groep en de stilstand c.q. achteruitgang van de andere wordt steeds groter. Nu al kan veertig procent van de wereldbevolking beschouwd worden als economisch niet van belang, zonder toegang tot middelen en diensten als onderwijs en schoon water, en zonder enig perspectief van verandering in die situatie.

Kortom, veertig procent van de wereldbevolking kan in economische zin als afgeschreven worden beschouwd, als 'wegwerpmensen'. Hun bestaan wordt economisch ontkend, zij spelen geen rol in de markt, zij dienen nergens toe. En wie geen deel heeft aan de produktie, deelt ook niet in de consumptie. Met name vrouwen kunnen hierover meepraten.

Artikel 25 van de Universele verklaring van de rechten van de mens zegt: 'Eenieder heeft recht op een levensstandaard die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin'. Met een inkomen van NAf.283,50 per maand (laatste categorie op Curacao) valt dit volstrekt niet te realiseren. De kloof tussen arm en rijk wordt steeds groter. Uiteindelijk zal dit zijn weerslag hebben op ons allemaal.

Het voortzetten van een ontbijt of het uitdelen van voedselpakketten mag dan van grote liefdadigheid getuigen, met rechtvaardigheid heeft het niets te maken.

IDA J.M. VISSER
Curaçao

LISSABON - De conservatieve regering van Portugal heeft van het parlement groen licht gekregen om de staatssector voor de volle honderd procent te privatiseren.

MENSEN

Voorproefje van de samba-dames

De dames van de Braziliaanse sambaschool Bejia-Flor hebben gisteren al een voorproefje geboden van het aanstaande karnaval in Rio de Janeiro. Dat gebeurde voor een groep toeristen, die ten volle genoten van de Braziliaanse vlinders...

...Eén van de toeristen wilde exact weten hoe men zich moet bewegen tijdens het dansen van de samba.

Homo-huwelijk

De Amsterdamse rechtbank doet dinsdag 13 februari uitspraak in een zaak die de stichting 'Vrienden van de gay krant' eind 1989 namens twee **homosexuelen** had aangespannen tegen de gemeente Amsterdam. Een ambtenaar van de burgerlijke stand had geweigerd om de twee, Frans Stello en Gerard Kuipers, in de echt te verbinden. Volgens de stichting komt dat neer op discriminatie. De advocate van de stichting, mr. L. Gijbels uit Rotterdam, heeft dat vrijdag bevestigd. Volgens mr. Gijbels willen Stello en Kuipers trouwen om hun al meer dan tien jaar durende relatie om te zetten in een officieel verbond. Gijbels: "Mensen die samenwonen hebben helaas niet dezelfde rechten als degenen die getrouwd zijn. Denk maar eens aan pensioenrechten." De beslissing van de gemeente-ambtenaar is volgens mr. Gijbels eveneens in strijd met internationale verdragen als het Europees verdrag voor de rechten van de mens en het zogenaamde BUPO-verdrag, dat de burgerlijke en politieke rechten regelt.

Strengere keuring oudere chauffeurs

Er moeten strengere normen komen voor ouderen die een rijbewijs aanvragen. P. Dautzenberg, assistent geriatrie in het Amsterdamse Slotervaartziekenhuis, zegt dit in het blad Medisch Contact. De huidige procedure voor 70-plussers (met een eigen verklaring en een zogeheten kleine keuring door een arts) toont volgens hem onvoldoende de kwetsbaarheid van deze groep aan. Van alle auto-eigenaren is tien procent 65 jaar of ouder. Dat is bijna twee keer zoveel als in 1967.

In ongeveer dezelfde periode daalde het totale aantal dodelijke slachtoffers van auto-ongelukken, maar nam het aandeel daarin van deze leeftijdsgroep toe van 6,7 tot 16,4 procent. Dit ondanks het feit dat oudere bestuurders gemiddeld minder kilometers rijden.

Volgens Dautzenberg is de eigen verklaring voor het beoordelen van de rijgeschiktheid onbetrouwbaar. Zo is bijvoorbeeld bij onderzoek gebleken dat meer dan de helft van de 65-plussers zelf niet weet dat hun gezichtsveld versmald is.

Ritzen enthousiast over allochtonenplan van UvA

De Nederlandse minister Ritzen (Onderwijs) is "zeer enthousiast" over het plan van de Universiteit van Amsterdam (UvA) om aspirantstudenten uit etnische minderheden een grotere kans op een studieplaats te bieden. Rizen zal al het mogelijke doen om obstakels die het plan zouden kunnen blokkeren, weg te nemen. Een woordvoerder van de minister heeft dit meegedeeld.

De Universiteit van Amsterdam maakte woensdag bekend dat zij een percentage van de plaatsen bij studierichtingen waarvoor aankomende studenten moeten loten, in het vervolg wil reserveren voor etnische minderheden. De universiteit denkt daarbij aan 5 procent van de jaarlijks te vergeven 245 plaatsen bij de studies Geneeskunde en Tandheelkunde.

Volgens de UvA biedt zo'n maatregel een goede mogelijkheid om de deelname van de etnische minderheden aan het hoger onderwijs te vergroten. Ook komt de maatregel tegemoet aan de vraag naar meer allochtone artsen en tandartsen.

Tryptofaan

De apothekersorganisatie KNMP heeft de apothekers in Nederland dringend geadviseerd met onmiddellijke ingang de verkoop van middelen tegen depressies en slaapstoornissen te stoppen, als het werkzame bestanddeel in die middel het aminozuur tryptofaan is. Gebruik van die stof kan ernstige klachten veroorzaken, zoals spier- en gewrichtspijn, koorts en ademnood. Het ministerie van WVC ontraadt de consument deze voedingssupplementen te gebruiken.

Het gaat niet om geneesmiddelen maar om voedingssupplementen die overal - ook bij drogist en apotheek en in reformwinkels - zonder recept te koop zijn. Ze zijn niet geregistreerd en dat maakt het moeilijk fabrikanten en verkoopplaatsen te achterhalen. Het middel wordt in ieder geval in Nederland verkocht, maar er zijn nog geen klachten bekend. Dat bevestigde zowel de KNMP als het ministerie.

VS

In de Verenigde Staten zijn nu 800 gevallen bekend waarbij mensen klachten hebben gekregen na gebruik van tryptofaan. Een persoon is daar na een zenuwontsteking zelfs overleden. In de VS is de verkoop van het middel gestaakt, net als in de bondsrepubliek Duitsland.

Het is zeer goed denkbaar dat dezelfde middelen van dezelfde fabrikant ook in Nederland te koop zijn, aldus dr. P. De Smet van het geneesmiddelen-infocentrum van de KNMP. Een Nederlandse leverancier van een Amerikaans middel met tryptofaan heeft inmiddels aangekondigd de verkoop te staken.

Het is volgens De Smet nog niet duidelijk of tryptofaan zelf de boosdoener is. Die stof wordt immers al meer dan tien jaar verwerkt in allerlei middelen. De KNMP denkt zelf aan een chemische of microbiele verontreiniging.

AGENDA CURAÇAO

WEEKEINDEDIENST EILANDSGENEESKUNDIGEN

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
10 februari 1990 vanaf 08.00 uur tot 12 februari 1990 om 07.00 uur.
Dokter Braam, Sentro Mediko Marie Pampoen, tel.: 616265; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 78725 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgene artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy, Nassy-Tseng, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
9 februari 1990 vanaf 17.00 uur tot 12 februari 1990 om 07.00 uur.
Dokter Rosales-Concesssion, Spreekkamer Brievengat, tel.: 77244; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 75611 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Goilo-Henry, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession, Pablo, Elhage en Davelaar)

DERDE DISTRICT BANDABAO
9 februari 1990 vanaf 17.00 uur tot 12 februari 1990 om 07.00 uur.
Dokter Lucasius, Spreekkamer: Soto, tel.: 641790; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641356 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Tweed, Schellens, Lucacius en Spong).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt.

Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

* * * * * *

VERENIGING VAN TANDARTSEN: voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op fesstdagen gelieve tel.: 82222 op te bellen.

* * * * * * *

NACHTDIENST ARTSEN: Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

* * * * * *

THORAX CENTRUM (Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING (voorheen Wijkverpleging Curaçao): kantoor Rio Canario-/Gosieweg, tel.: 44231/44232; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-18.00 uur; de wacht heeft zuster Antonia, tel.: 671064, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO (Fontein 35, tel.: 648077): open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Willems, tel.: 641327.

* * * * * *

LUCHTPOSTSLUITING (Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.

* * * * * *

BOTICA'S (weekeindenachtdienst)
zaterdag
Otrobanda
Sta Maria, Winston Churchillweg 155, tel.: 80800.
Punda
Vredenberg, Socratesstraat 3, tel.: 613300/54492.
zondag
Otrobanda
de Goede Hoop, Jan Noorduynweg 15, tel.: 82857.
Punda
Sta Rosa, Sta Rosaweg 56 (t/o George Maduroweg), tel.: 77650/77679.

* * * * * *

VERLOF BEGRAFENIS
10 februari: E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 25.
11 februari: R.A. de Windt, Uteweg 53.

* * * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
LEZING: 11.00 uur in de auld van de UNA (spr.: prof. Peter Hoefnagels; ond.: 'De Vioolspeler').

* * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
TOERISTENSCHIP: 09.00-18.00 uur 'Carla Costa' (S.J.).

* * * * * *

KERKDIENSTEN
KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zond.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 08.30 en 19.00 uur
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19... zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00
SOTO; zat.: 19.00 uur, zon.: 09.00
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Alta... zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00 (chrismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima... 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19... zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus... 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

* * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
VERENIGING PROTESTANTSE GE... TEN CURAÇAO
DE TAMRIJN (Mahaaiweg/hoek J... weg): 09.30 uur ds H. Gilhuis
EBENEZER CHURCH (Plasa Anthony): 09.30 uur ds O.G. Haas...
EMMAKERK (Schottegatweg Noord... uur ds G.J. Schüssler.

* * * * *

GEREFORMEERDE KERK
SERU FORTUNA (Seru Fortuna... 10.00 uur ds J. Klapwijk; 19.30 u... Glas.
BUENA VISTA (Cubaweg 100): 0... br. G. Lai; 19.00 uur ds J.J. Schreu...
GROOT KWARTIER (Arowakenw... 08.30 uur ds J. Klapwijk; 17.00 u... Glas (HC 46).
SANTA ROSA (Marakaweg 1): 1... ds J.J. Schreuder; 19.00 ds W... senberg.

* * * * *

EVANGELISCHE BROEDERGEME...
MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo...
zaterdagavond 19.00 uur zangdien...
zondagmorgen 09.30 uur preekdie...
(Emmy Berthold kleuterschool ... sant)
zondagavond 18.00 uur Papia... dienst.

* * * * *

Wega di Numbe[r] Kòrsou

2917
6454
2031

TELECURAÇAO
ZATERDAG: 17.00 Telefiesta ... tante Irma; 18.30 Going great ... Cocktail Turistiko met captain Ste... 20.00 Notisiero Tele-8; 20.30 Kar... Oro; 20.45 Show di Job; 22.00 We... Number Kòrsou; 22.10 Estreno ... human factor'; 23.30 Sluiting.

ZONDAG: 14.30 Raggedy Ann & A... 15.00 Bingo-show; 15.30 Special: '... let'; 16.00 Sena di Señor; 17.00 Sa... konsierto; 17.45 Wega di Number K... sou; 18.00 Musical special; 19.00 W... suerte; 19.30 Last Horizon; 20.00 N... siero Tele-8; 20.30 Shete dia; 21... Best seller: 'The Fremantle Co... racy' (deel 2); 22.00 Starting fr... scratch; 22.30 Santo Domingo inv... 23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

* * * * * *

Telefoonnummers van Amsterdam

Alle telefoonnummers in Amsterdam krijgen met ingang van 1 maart volgend jaar zeven cijfers. De nummers die nu nog uit zes cijfers bestaan krijgen een zes voor het huidige nummer. Voor abonnees die nu al een nummer hebben dat uit zeven cijfers bestaat, verandert er niets. PTT Telecom heeft dat vrijdag bekend gemaakt. De reden van de nummerwijziging is de nog steeds toenemende vraag in Amsterdam naar telecommunicatie-aansluitingen. Op 1 maart volgend jaar zal ook de zogenoemde Schipholzone (een deel van Hoofddorp, Lijnden, Aalsmeer en Rozenburg en geheel Badhoevedorp) het netnummer 0 20 krijgen.

HENRY ® By Dick Hodgins

STORE FOR RENT
YOUR WEIGHT
STORE FOR RENT IDEAL LOCATION FOR A DIET CENTER

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

INSPIRATIONAL MESSAGE FOR THE DAY "SEEK AND YE SHALL FIND"
MR LOOKOUT... HAVE YOU SEEN THE INSPIRATIONAL MESSAGE FOR THE DAY YET?

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

HE HAD A DATE IN TOWN BUT I TOLD HIM THE PLATOON WAS CONFINED TO THE BARRACKS
SEND HIM IN
WHAT'S THIS ABOUT YOU TRYING TO SNEAK OUT THROUGH THE HEATING PIPES, BEETLE?

REDEYE By Bill Yates & Mel Casson

AH-HA! PLAYED CARDS ALL NIGHT, DIDN'T YOU?
WRONG! I WAS WORKING OUT RAID PLANS WITH MY BRAVES!
I'LL BET!
I'LL RAISE!

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scharpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Ard Hoevers (hoofdredacteur)
A. van Leeuwen (adjunct-hoofdredacteur)
Overige leden Redactie:

Toon van Dongen, Joel Labadie, Sheila Rhodes (correspondent), Izaac Moenirman (sportredacteur), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isaak (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-16.00 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór vier uur binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-16.00 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Nassaustraat 110
Tel: 24333 (drie lijnen)

Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Djudie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Jos van der Schoot en Eileen Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25368

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

SABA:
Correspondente:
Esther Mommers, tel: 2285

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewall-weg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-16151, toestel 319)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.930.08 en ABN rek. nr: [illegible]326
Aruba: Nassaustraat 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Lai-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent;
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen vijftien gulden per maand

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost), jaarlijks vooruit te betalen

AGENDA BONAIRE

...TE: 8000
...WEER: 8222
...NTRALE: 8845
...TAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.45 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur -Hotel Bonaire.
Lions: informatie E. Felipa, tel.: 8546/8238.
Round Table: elke tweede maandag - Buurtcentrum Tera Cora.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00/14.00-15.30 uur loketten geopend.

MUZIEKBIBLIOTHEEK: voor bezichtiging hiervan gelieve contact op te nemen met de heer Rudy Bedacht, Noord Nikiboko 194.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

SPREEKUUR GEZAGHEBBER: elke donderdag van 09.00-11.00 uur op het Bestuurskantoor, Kralendijk; laatste donderdag van de maand van 10.00-12.00 uur te Rincon.

LVV: openingstijden Slachthuis i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4.

Saleh bij Voogdijraad Bonaire

KRALENDIJK — Tijdens ...verblijf op Bonaire liet ...neur mr Jaime Saleh ...oorlichten over de werk...heden van de Voogdij... en de Reclassering op ...re. De vertegenwoordi... van beide instanties ... Esther Pourier, Lelia ... Edgar Wong-Loi-Sing en Elvio Cecilia. Tijdens de bespreking met de gouverneur brachten de bestuursleden naar voren onder welke vorm zij samenwerkten. Ook werd door de Voogdijraad opgemerkt, dat er rekening gehouden moest worden met een aanzienlijke uitbreiding van de werkzaamheden, hetgeen betekent dat er een employée voor de dagelijkse werkzaamheden aangetrokken zal moeten worden. Hetzelfde geldt in feite ook voor de Reclassering nu het Huis van Bewaring op Bonaire wordt uitgebreid.

Foto: rechts de vertegenwoordigers van beide Bonaireaanse instanties.

...and Dollar Condominiums ...onaire officieel geopend

...ALENDIJK — Het in 1985 begonnen project van ...nd Dollar Condominiums is voorspoedig gelo... Nu gisteren de officiële opening heeft plaatsge...en, is Bonaire 85 appartementen en 450 slaap...sen rijker.

...t hotel heeft nu een totale infrastructuur, waar... een zwembad, tennisbanen, restaurant en een ... winkelcentrum.

...e loop van de jaren is ...maal een vlag in top ...n omdat het hoogste ...werd bereikt. Het ...complex bestaat dan ...it zes gebouwen die ...te zijn afgebouwd ...tonbouw nv. Het laat...deelte wijkt iets af van ...spronkelijke opzet van ...ct ing. Anton Siever... werd uitgevoerd door ... van der Woude.

... de eerste maal kon ...e kennismaken met ...oject op 15 januari ...oen Silvia en Milton ... een presentatie hiel... de plaats waar het ...u verrijzen. Reeds in ...r van datzelfde ... de tweede fase begin... in 1986 werd gerea...

...iddels werd de duik... van André Nahr aan...ken waardoor het ...Dollar-verkoopbureau ... Jersey een complete ... op Bonaire kon aanbiden; enerzijds door de verkoop van appartementen en anderzijds door het verder verhuren van de door de eigenaars gekochte appartementen.

Om de viering van de officiële opening te verhogen, besloot de dienst van de Posterijen op verzoek van de familie Weisberg een postkaart uit te geven, waarop het hotel is afgebeeld. Ook met een speciale poststempel en postzegel. De laatste draagt overigens niet het motief van Sand Dollar, hoewel dat oorspronkelijk wel de bedoeling was geweest. Donderdagmiddag werd het ontwerp getoond door Sedney Paulina van de Postdienst. Paulina attendeerde op de filatelistische waarde van de kaart met een speciaal stempel. Het ontwerp is van Oscar Ravelo.

Een groot aantal genodigden wensten vrijdagavond Silvia en Milton Weisberg van harte geluk met de officiële opening van een fraai hotel en condominiumcoomplex. Het feest werd groots gevierd met een uitstekend diner, gevolgd door dansen tot in de vroege uurtjes.

A muri:

Oswaldo Emilio Salas
(Mihó konosí komo Sr. Salas di seguro British American Ins. Co.)

Na nòmber di su:

Sra. Viuda	: Marjorie Salas-Lamp
Su yunan	: Clemens Salas Ryan Salas Lianne Salas
Su rumannan	: Maria Teresa Marcano-Salas Rosa Josefina Vasilda-Salas Victor (Colly) Salas-Curiel Cesar Salas-Goorden (Hulanda) Jesus Salas (Venezuela) Ana Leonard-Salas Hesus Faries, i nan respektiva famianan
Su tio	: Jose Maria Salas-Sambo i famia (Venezuela)
Su tianan	: Sra. Vda. Rosa Cardoze-Da Costa Gomez Sra. Raquel Da Costa Gomez i yu Sra. Vda. Petrica Da Costa Gomez i yunan
Su suegra	: Aura Lamp
Su kuñánan	: Evelyn Winklaar-Lamp i esposo Alfrida Rademacher i yu Eric Lamp Melvina Lamp i esposo Gladys Henriquez-Vera de Salas i yunan (Venezuela)
Su primo(a)nan	: Dr. Jamil Hammoud Jodeth, Shouke, Nazem, Ali (Juchi), Elida, Leila, Naomi, Siham Hammoud i nan respektiva famianan. Olga (Chichi) Job i famia Hubert (Shon Ne) Francisca i famia
Su amigunan	: Leonce Motyer (Canada) Jacobo Geerman (Aruba)

Akto di entiero lo tuma lugá djadomingo 11 di febrüari pa 4'or saliendo for di Misa di Groot Kwartier pa santana katóliko na Roodeweg. Ta risibí bishita di kondolensia for di 1'or di merdia. Promé ku entiero lo tin un Santu Sakrifisio di misa. Despues di entiero no por risibí kondolensia na kas.

Met diep leedwezen maken wij het overlijden bekend van onze vriend en collega

OSWALDO EMILIO SALAS

Wij zullen het dankbaarheid aan hem blijven denken.

Staf en Personeel
BRITISH-AMERICAN INSURANCE COMPANY LTD.

Rapport: Ontwikkelingshulp via exportkrediet mist doel

DEN HAAG (ANP) - De Nederlandse ontwikkelingshulp die tot stand komt via exportkredieten aan het bedrijfsleven, blijkt bijzonder succesvol voor de betrokken bedrijven. De ontwikkelingslanden zelf profiteren er maar zeer ten dele van. Dit blijkt uit het rapport 'Hulp of handel' dat de inspectie ontwikkelingssamenwerking te Velde (IOV) van het ministerie van buitenlandse zaken heeft uitgebracht. Het rapport is gisteren door minister Pronk (ontwikkelingssamenwerking) aan de Tweede Kamer aangeboden.

Het programma voor ontwikkelingsrelevante exporttransacties werd in 1979 ingevoerd om de ontwikkelingshulp aan arme landen te laten samengaan met exportbevordering van het Nederlandse bedrijfsleven. De Nederlandse bedrijven zouden zo beter kunnen concurreren met buitenlandse exporteurs. Op aandrang van het parlement moest het zwaartepunt liggen bij de ontwikkelingssamenwerking.

EXPORTBEVORDERING

Ook op aandrang van de Tweede Kamer is het project thans geëvalueerd. De opstellers van het rapport concluderen dat de primaire doelstelling van ontwikkelingssamenwerking z'n doel voorbijgeschoten is en geheel overschaduwd door de exportbevordering. Van de afgesloten transacties zou 90 procent zonder 'zachte' financiering (leningen met lage rente) niet tot stand zijn gekomen. In totaal onderzocht de inspectie alle 136 projecten waarvoor een contract was afgesloten. In Indonesië, Egypte, Honduras en Costa Rica bekeek de inspectie 38 projecten ter plaatse. Ruim de helft van deze projecten bleek onvoldoende levensvatbaar, een kwart was dat wel, en een vijfde marginaal of twijfelachtig.

GEBREKKIGE TOETSING

Het feit dat van ontwikkelingsamenwerking niet veel terechtkwam, ligt volgens de inspectie vooral aan een gebrekkige toetsing van de projecten op hun doelmatigheid en doeltreffendheid. Nederlandse bedrijven konden op eigen houtje de projecten uitkiezen terwijl de leningen gebonden waren: ofwel de ontwikkelingslanden waren verplicht bij Nederlandse bedrijven orders te plaatsen. Het ontbreken van concurrentie leidde vervolgens tot enorme prijsstijgingen.

BAGGERSCHIP

De geleverde kapitaalgoederen werden veelal onvoldoende benut door een gebrekkige technische kennis in de ontvangende landen. De inspectie noemt het voorbeeld van Honduras, dat een haven wilde uitbaggeren en tenslotte een baggerschip kreeg geleverd. Ter plaatse konden de mensen er niet mee overweg, waardoor de capaciteitsbenutting maar tien procent was. Zo waren er meer voorbeelden van geleverde technologie die niet op de lokale situatie was berekend. Een aanzienlijk zwaardere toetsing aan de behoeften ter plaatse is daarom nodig wil het project alsnog een kans van slagen krijgen. In haar aanbevelingen adviseert de inspectie ook de projecten meer te laten aansluiten op de bestaande bilaterale hulpprogramma's.

A fayesé:

Rignald Raymundo Louisa

ku tabata traha na Girodienst

Na nòmber di

Su esposa	: Joan Louisa - Doppia
Su yunan	: Rioana Louisa Junrich Louisa
Su tata	: Jose Louisa
Su rumannan	: Norma i Piet Veerkamp Edith i Ernest Meyer i famia Ronald i Rosa Louisa i famia Miselma Louisa i yunan Ethel i Wilfred Cruger i famia Oswald Louisa i famia Ivy i Robby Vonsee i famia Enid i Reginald Druiventak i famia Yvette Louisa i yunan Shirley i August Sprock i famia Iris i Eddy da Costa Gomez i famia Angela Magdalena i esposo i famia Adele i Ronny Andrea i famia
Su tanta i tionan	: Enriqueta Susana i yunan Ulianita Sluis i famia Frans Louisa i famia Johan Louisa i famia Antonio Louisa i famia
Su suegra	: Raquel Doppia
Su suá i kuñanan	: Gilbert Doppia i famia, Ivy Prince i famia, Ingrid Doppia i yu Renee Zimmerman i famia.
Demas famia	: Louisa, Doppia, Jansen, de Lima, Snijders, Jandroep, Santana, Slekman.

Tur demas amigu, bisiña i konosínan, staf i personal di Girodienst.

Akto di entiero ta tuma lugá Djadumingu 11 di febrüari pa 4'or saliendo for di misa di Coromoto pa Santana katóliko na Santa Maria. Ta risibí bishita di kondolensia for di 12'or di mèrdia. Promè ku entiero tin un Santu sakrifisio di misa na misa di Coromoto. Despues di entiero no por risibí bishita di kondolensia na kas.

GOBIERNU DI KORSOU
GIRO KORSOU

Hefe i Personal di Giro Kòrsou ku pena ta partisipá fayesimentu di

RIGNALD RAYMUNDO LOUISA

na bida empleá na e servisio menshoná.
Ku e sosegá na Pas.

Dept. R.P. | E Hefe menshoná, H.J. Silvano.

» stockmarket « NEWS

AMSTERDAM FEBRUARY 9, 1990

AKZO	124,00	NAT.NEDERL.	70,20
AMRO BANK	77,70	PHILIPS GLOEIL.	42,40
BOLS LUCAS	168,50	ROBECO	102,30
GIST BROCADES	28,40	RODAMCO	80,80
HAGEMEYER	105,50	ROLINCO	100,90
HEINEKEN NV	110,80	RORENTO	58,00
KLM	34,80	ROYAL DUTCH	145,80
KON.NED.PAP.	37,70	UNILEVER	148,00

NEW YORK STOCK EXCHANGE FEBRUARY 9, 1990

ABBOTT LABS.	64	- 1/2	HOMESTAKE MNG.	22 5/8	- 1/2
ALCAN	19 3/4	- 1/4	IBM	102 5/8	- 1/8
AMER.BRANDS	67	UNCH.	ITT	52 5/8	+ 1/2
AMERICAN EXP.	29 3/8	- 1/8	JOHNSON & J.	56 3/8	+ 5/8
APACHE	17 1/4	+ 1/8	KELLOGG	64 3/8	+ 1 1/8
AM.TEL.& TEL.	40	- 1/4	MERCK & CO	72 5/8	- 1/8
AMOCO	53 7/8	- 1/8	MINNESOTA MNG.	81 1/4	- 3/8
ANHEUSER B.	36 7/8	UNCH	MOBIL CORP.	61 7/8	+ 5/8
BECTON DICK	59 1/2	+ 3/4	MONSANTO	107 1/2	- 7/8
BORDEN	32 7/8	- 1/8	NCR CORP.	69 5/8	+ 1/8
CAMPBELL S.	47 3/8	- 1	NORF.SOUTH	37 1/2	+ 5/8
CHRYSLER	16 7/8	+ 3/8	NORTHROP CORP.	17 3/4	+ 1/8
CITICORP	22 7/8	- 3/8	PARAMOUNT COM.	44 3/8	- 3/8
COCACOLA	69 1/8	- 1/4	PLACER D.M.	19 3/4	UNCH
DIGITAL EQ.	80 3/8	+ 5/8	PFIZER	67 1/4	- 1
DUPONT	38 3/8	+ 1/2	PHELPS DODGE	52 7/8	+ 3/4
EAST.KODAK	37 7/8	+ 1/8	PHILIP MORIS	39 1/8	+ [illegible]
EXXON	48 1/8	UNCH	POLAROID	45 3/4	UNCH
FORD	43 7/8	- 1/8	QUAKER	48 3/8	+ 1/8
GENL.ELECTR.	63 1/4	+ 1/4	RALSTON P.	81 3/8	+ 1/4
GENL.MOTORS	42 3/4	+ 1/2	SARA LEE	27 7/8	+ 3/8
GILETTE	46 34	UNCH	SHELL TRP.TR.	49	+ 1/8
HEINZ	29 1/2	+ 1/8	UPJOHN	36 1/8	+ 1/4
HILTON	60 5/8	- 1/4	UNOCAL	30 3/4	+ 1/2

DOW JONES

INDUSTRIALS	2640.64 + 4.28
TRANSPORTATION	1087.66 + 2.87

MARKET COMMENT FEBRUARY 9, 1990:
THE MARKET ENDED THE WEEK ON A QUIET NOTE. ADVANCES AND DECLINES WERE ABOUT EVEN ON LOW VOLUME. THE PRODUCER PRICE INDEX WAS UP 1.8% FOR THE PREVIOUS MONTH SHOWING THAT INFLATION IS STILL A PROBLEM.

NAPA
AMIGOE
Weekend Bijlage
ZATERDAG 10 FEBRUARI 1990 | PAGINA 1

EEN VAN de grootste technische problemen bij het verzenden van gegevens in de data-entry industrie is dat men de enorme hoeveelheden data die men omgaan, moeilijk via een telefoonlijn kan versturen.

Gilbert Koeyers, de 'technische man' van Vantage Consulting vertelt dat men daarom een software programma is gaan ontwikkelen dat in staat is de te verzenden gegevens zodanig te comprimeren dat het economisch haalbaar wordt om van satellietverbindingen gebruik te maken. 'Men kan het systeem vergelijken met de fax, maar dit medium is op zich relatief langzaam en duur. Als je b.v. honderdduizend documentnen moet verzenden, hetgeen in de data-entry business geregeld voorkomt, zou dat per fax meer dan drie uur in beslag nemen.

Met de moderne apparatuur kan men tussen de 30 en 100 documenten per minuut versturen. Één grote krant als b.v. USA Today maakt in de Verenigde Staten gebruik van dit systeem om op diverse plaatsen in het land zijn edities te drukken.
Er wordt bij deze verzendmethode gebruik gemaakt van een z.g. 'dedicated line', dat wil zeggen een verbinding die 24 uur alleen voor dit doel gebruikt wordt. Omdat men daardoor ook voor 24 uur moet betalen, is het zaak zo intensief mogelijk gebruik te maken van de verbinding. Daarbij is het belangrijk te onderhandelen voor een gunstig tarief zowel hier als in de Verenigde Staten en voor wat dat laatste betreft is er al een overeenkomst bereikt, terwijl wij nu ook met Landsradio aan het praten zijn'.

Ook Koeyers benadrukt dat een storingsvrije verbinding van levensbelang is voor de data-entry industrie en dat er bij de opzet van het project naar zal worden gestreefd om zoveel mogelijk tussenschakels te vermijden: 'Het liefst hebben wij een zend- en ontvangantenne bij ons in huis, maar dat gaat nu eenmaal niet als wij van de Intelsat-satelliet gebruik willen maken en daarom rekenen wij op Landsradio'.

Pilot-project van Vantage Consulting van start

Data-entry geeft uitzicht op 2000 nieuwe baantjes

-door Norbert Hendrikse-

LEMSTAD — Als alles volgens plan verloopt gaan ende week dertig jongelui van start met het op de puter verwerken van gegevens in het kader van Data entry-project van Vantage Consulting Group gevestigd in het ITC-gebouw. Het gaat hier om pilot-project dat indien geslaagd zal moeten roeien tot een onderneming die in de eerste fase een kleine tweehonderd personen werk zal verffen en uiteindelijk niet minder dan tweeduizend uwe arbeidsplaatsen moet gaan creëren op Cura-

het data-entry project wil men trachten te zien aan de behoefte die er bij een groot aantal rikaanse concerns bestaat, voor een snelle en dkope verwerking van duizenden documenten die dag geprocesseerd moeten worden.
materiaal zal via een satellietverbinding worden gevoerd, op beeldschermen worden verwerkt en s dezelfde snelle weg weer teruggestuurd naar de Over deze voor Curaçao geheel nieuwe methode informatieverwerking als vorm van dienstverle-, hadden wij een gesprek met de initiatiefnemers het project, de heren Ronald Ortela en Gilbert yers van Vantage Consulting en Ewald Ong A ie van Catapult n.v.

het moderne kantoor Vantage Consulting ver- Ronald Ortela hoe het aal begonnen is. Het ijf werd eind 1985 opge- als een adviesgroep die voornamelijk zou gaan gen op het gebied van puter software en mar-g. Begin 1987 werd beslo- en onderzoek in te stel- aar de mogelijkheden data-entry op Curaçao.

VOORSTUDIE
rd een uitgebreide voor- e gemaakt, waarbij lan- waar dit soort werk al gedaan, zoals Noord-Ierland, Taiwan, Singapore, Trinidad, Jamaica en Barbados enz werden bezocht. Met medewerking van een Amerikaanse deskundige werd daarnaast een gedegen marktonderzoek gedaan in de Verenigde Staten. De resultaten van deze voorstudie, die voor een groot deel bekostigd werd uit Nederlandse fondsen via de Vertegenwoordiger voor Ontwikkelingshulp op de Nederlandse Antillen, waren dusdanig dat in april 1988 definitief werd besloten met het project door te gaan, dit voornamelijk op basis van het feit dat er op Curaçao een potentiële groep jongeren aanwezig is die in staat is om dit soort werk te doen en het feit dat de loonkosten op Curaçao nog steeds gunstig zijn vergeleken bij die in de Verenigde Staten en in de op dit gebied concurrerende landen.
In Noord Ierland b.v. liggen de lonen hoger; in de Caribische landen waarmee Curaçao vergeleken kan worden, zoals b.v. Barbados is er nauwelijks verschil. Alleen in Trinidad zijn de lonen wat lager dan bij ons. Uiteraard zijn er ook landen waar de lonen een heel stuk lager zijn zoals Jamaica, de Dominicaanse Republiek en Hati, maar die kunnen niet de hoeveelheid geschoolde, arbeidskrachten leveren die nodig zijn in deze industrie.
Voor de twee laatstgenoemden is er bovendien een taalprobleem, daar het te verwerken materiaal in het Engels is opgesteld.
De data-entry industrie is grotendeels afhankelijk van lage lonen en hoge produktiviteit. In het verleden heeft dit op Curaçao problemen opgeleverd met electronische bedrijven als Rockwell en Texas Instruments die na een aantal jaren weer vertrokken omdat zij niet in staat en bereid waren aan de eisen van de ~~lokale vakbond~~ tegemoet te komen. Dreigen er voor bedrijven in de data-entry sector niet dezelfde problemen?
Ortela meent van niet: 'de salarismogelijkheden die wij hebben komen overeen met hetgeen momenteel wettelijk is vastgesteld op Curaçao voor de desbetreffende categorie. Wij moeten er echter voor zorgen ons op de juiste manier te presenteren bij het introduceren van deze nieuwe industrie. Het publiek moet leren accepteren dat de voornaamste reden waarom buitenlandse bedrijven bij ons bepaalde werkzaamheden willen laten doen is omdat het hier goedkoper kan'.

LONEN
Ewald Ong A Kwie, voormalig vakbondsleider maar thans werkzaam als consultant en werkgever, voegt hieraan toe dat het minimumloon in de data-entry sector in de Verenigde Staten acht dollar per uur bedraagt. 'Daar wordt voornamelijk gewerkt met parttimers, zoals huisvrouwen en studenten die een aantal uren per dag bereid zijn voor dit loon achter de computer te gaan zitten. Dit betekent dan ook dat er een groot verloop is.
Onze levensstandaard is vergeleken bij die in de kleine Caribische eilanden rondom een stuk hoger. Het minimumloon bedraagt momenteel zo'n 700 gulden en zal, naar aangenomen mag worden, stijgen tot 925 gulden, zodat er waarschijnlijk geen problemen behoeven te ontstaan in de loonsector voor de nieuwe industrie. In de tijd dat Texas Instruments zich op Curaçao vestigde heeft dit bedrijf bij de overheid moeten vragen uitgezonderd te worden van de geldende minimumloonregeling. Nu ligt de zaak anders, er kan zelfs wat extra's betaald worden in de vorm van 'prestatietoelagen' ter verhoging van de produktiviteit'.

GEEN PROMOTIE
Het werk in de data-entry industrie is op zich niet erg afwisselend en biedt ook niet veel carriere-mogelijkheden. Is dat geen bezwaar voor gediplomeerde jongeren die men op Curaçao zal moeten aantrekken voor deze industrie?
Ortela geeft toe dat er inderdaad niet veel promotiekansen liggen in deze sector. Een enkeling zou na verloop van tijd kunnen uitgroeien tot supervisor, maar voor de grote massa betekent het jarenlang hetzelfde werk blijven doen voor een gelijkblijvend salaris. Hij geeft toe dat daardoor een groot aantal werknemers na verloop van tijd een betere baan zal gaan zoeken — en door de ervaring ook zal kunnen vinden — bij een ander bedrijf.
Op verzoek beschrijft hij de werkwijze zoals men zich die voorstelt bij Vantage Consulting. 'Traditioneel kennen wij de methode waarbij gedurende de afgelopen decennia, grote bedrijven in de Verenigde Staten hun gegevens die verwerkt moeten worden in dozen per vliegtuig opstuurden naar hun bestemmingen in andere landen waar de data-entry plaatsvond. Na verwerking werden de gegevens op tapes of diskettes teruggestuurd. De laatste jaren is men overgegaan op gebruikmaking van moderne methodes van telecommunicatie.
Als eerste in de wereld wil Vantage Consulting beginnen met het toepassen van een geheel nieuw systeem. Met behulp van een scanner of 'imager' wordt de tekst van het document in de Verenigde Staten electronisch ingevoerd in het geheugen van een computer en via de satelliet worden deze data verstuurd naar Curaçao om hier op een 'optical disk' te worden opgeslagen voor verwerking op de computer. Na verwerking van de data worden deze via de gangbare telecommunicatiekanalen teruggestuurd'.

2000 PLAATSEN
Ortela is ervan overtuigd dat indien het project slaagt men binnen drie tot vijf jaar tijd

Vervolg op pag. 10

wald Ong A Kwie: "Snel iets aan doen"

Kennis van Engels belabberd

EWALD ONG A KWIE
...Talenkennis belabberd...

E MENSELIJKE kant het data-entry pro- is wat vooral Ewald A Kwie interesseert. aantal jaren terug bij bezoek aan Barbados m hij toevallig in aan- ing met deze nieuwe ustrie en toen hij van plannen van Ortela en yers hoorde om met project op Curaçao te nnen, bood hij direkt diensten aan. Hij dt zich voornamelijk g met de p.r. en trai- gsaspekten en uiteraard ook met de arbeidsverhoudingen die tot stand zullen komen wanneer het bedrijf gaat draaien.

Voor wat betreft de training lag het in de bedoeling om reeds in september vorig jaar te beginnen, maar door allerlei omstandigheden is de start nu bepaald op 14 februari. De kandidaten die de cursus zullen gaan volgen zijn door Feffyk geselecteerd, aangezien deze instantie het trainingsproject had ingediend. Dit betekent ook dat in feite Feffyk de leiding zal hebben bij de training, maar daarbij zal terdege rekening worden gehouden met de eisen en wensen van Vantage en Catapult.
Ong A Kwie zegt dat bij de cursus vooral aandacht zal worden besteed aan discipline en produktiviteit, want dat zijn basisvoorwaarden voor het bereiken van goede resultaten bij data-entry. Daarbij is een gedegen kennis van de Engelse taal een conditio sine qua non en dat is een van de grote problemen waarmee men te kampen heeft. Als reaktie op de wervingsadvertenties die Feffyk in de plaatselijke bladen heeft geplaatst hebben zich zo'n 110 kandidaten gemeld. Als minimum-opleiding werd gevraagd MAVO en MTS maar er hebben zich diverse personen met een HAVO-diploma en zelfs één met een VWO-diploma gemeld, hetgeen volgens Ong A Kwie een bewijs is dat er ook onder deze categorie werkzoekenden zijn, hoewel weleens anders beweerd wordt.

SELECTIE
Uit de 110 sollicitanten hebben mevr. Anthony samen met Glenda Balentien en Altagracia Bryson van Feffyk, plusminus 40 gegadigden geselecteerd die het trainingsprogramma zullen meemaken. De bedoeling is om uiteindelijk in de eerste fase de drie maanden duurt, met dertig personen van start te gaan en als alles goed verloopt met een volgende groep van nogeens dertig.
Tijdens haar verblijf in de V.S. heeft mevr. Anthony ook onderzocht hoe in de Verenigde Staten op korte termijn aan niet-Engels sprekende emigranten de taal wordt geleerd.
Ong A Kwie: 'Een van onze grootste handicaps is het niet voldoende beheersen van de Engelse taal. Ik heb al meer dan eens gezegd dat Curaçao evenveel arbeidsplaatsen kan creëren als men hier zelf wil in de data-entry industrie, mits men bereid is zich aan te passen aan de voorwaarden zoals een gedegen kennis van de Engelse taal en een algemene vorming van onze mensen.
Er mag een stuiver worden bezuinigd om dit doel te bereiken. Als wij als natie bereid zijn miljoenen te steken in gebouwen en infrastructuur voor het toerisme, dan moeten wij dat ook willen doen wanneer het gaat om de mensen die in deze en andere industrieën moeten gaan werken. Uiteindelijk gaat het in de eerste plaats om het 'human capital', want zonder gekwalificeerd personeel kunnen wij het wel vergeten'.

ONDERWIJS
Ong A Kwie voegt eraan toe dat hij al twintig jaar geleden heeft opgemerkt dat ons technisch onderwijs en ons talenonderwijs hopeloos achterloopt. 'Niemand heeft het toen willen geloven maar nu zitten wij met de consequenties daarvan. Ons onderwijs levert niet de mensen af die door de industrie gevraagd worden. En ons onderwijssysteem is in de afgelopen jaren wat dat betreft juist achteruit gegaan, vergeleken bij wat het vroeger was.
Samen met een Amerikaanse consultant hebben wij een test gedaan met acht mensen die gesolliciteerd hadden. Zij moesten een eenvoudige pagina tekst in het Engels lezen, na deze tekst van tevoren drie kwartier bestudeerd te hebben. Het resultaat was belabberd. Van de acht, onder wie diverse HAVO'ers, was er slechts één (met een VWO-diploma) die de tekst een beetje vlot kon lezen en twee die het er tamelijk goed van af brachten maar die kwamen dan ook oorspronkelijk van de Bovenwinden.
Als wij werkelijk arbeidsplaatsen willen scheppen in de data-entry industrie, dan zal er zonder tijdverlies begonnen moeten worden met het geven van spoedcursussen in Engels. Trouwens ook voor de toeristensector is dit hard nodig'.
Inmiddels heeft Ong A Kwie contact opgenomen met een aantal personen uit het onderwijs die bezig zijn een spoedcursus praktisch Engels te ontwikkelen.
'Wij moeten uiteindelijk met de rest van de wereld gaan concurreren en dat betekent dat wij minstens even goed of beter dan de rest moeten zijn', aldus Ong A Kwie, die uiteindelijk mikt op het aantrekken van Telemarketing bedrijven uit de Verenigde Staten: het verkopen per telefoon via de bekende 800 nummers, maar daar moeten wij meer over gekwalificeerd — en dus beter betaald — personeel dat naast een gedegen talenkennis ook moet kunnen verkopen.

IN DIT NUMMER van Napa :

NAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

Egypte wil Israël nog een kans geven

Vredesproces Midden-Oosten zit nu praktisch muurvast

DEN HAAG.- Het vredesproces in het Midden-Oosten zit praktisch muurvast. Alleen met wrikken en voorzichtige diplomatie zit er af en toe wat beweging in, soms vooruit, soms achteruit. Volgens Egypte, het land dat een belangrijke bemiddelende rol speelt, bestaat er echter nog steeds wat speelruimte om het proces gaande te houden.

Volgens Egyptische waarnemers zou Cairo Israels vice-premier Shimon Peres dit deze week bij een bezoek aan Egypte aan president Mubarak meedelen. Door de verwikkelingen van de laatste dagen, als gevolg van een incident waarbij een aantal Israeliers bij een aanslag op Egyptisch grondgebied om het leven kwamen, is deze reis uitgesteld. Moshe Arens, Peres' collega op Buitenlandse Zaken, zag eerder helemaal geen veranderingen op de weg naar een oplossing van het Israelisch-Palestijnse probleem. Peres zou na een tweedaags bezoek aan Praag meteen naar de Egyptische hoofdstad doorreizen om met president Hosni Mubarak te gaan praten over de impasse in het vredesproces. Oorzaak van de huidige problemen vormt de voorbereiding van eventuele directe Palestijns-Israelische besprekingen in Cairo.

De Verenigde Staten proberen in overleg met Israel en Egypte tot dit directe Israelisch-Palestijnse overleg te komen. Maar door de traagheid van het vredesproces zijn de Amerikanen langzamerhand hun geduld kwijtgeraakt.
De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, James Baker, lijkt beide partijen wel ervan overtuigd te hebben dat een mislukking van zijn bemiddelingspogingen voor hen een groter verlies betekent. Baker heeft verschillende keren laten weten dat hij meer prioriteiten heeft dan het Midden-Oosten en dat indien de Palestijnen en de Israeli's geen toenadering willen, zij het maar met elkaar moeten uitzoeken.

STEUN

De publieke opinie in de VS lijkt Baker te steunen. Volgens Amerikaanse diplomaten wordt Israel in dat land steeds vaker gezien als degene die dwars ligt. Het harde optreden van de

Publieke opinie in VS steunt Baker

joodse staat om de Palestijnse opstand te onderdrukken, gevoegd bij het beleid van premier Yitzhak Shamir dat de indruk van een vertragingstactiek maakt, zijn daar debet aan.
Washington wil dit directe Palestijns-Israelisch overleg in Washington voorbereiden tijdens een ontmoeting van de ministers van Buitenlandse Zaken van de VS, Egypte en Israel. Eerst zouden de bewindslieden elkaar in januari ontmoeten, maar nu wordt eind volgende maand als tijdstip genoemd. Bezoeken vorige week aan Washington van de Egyptische minister van Buitenlandse Zaken, Esmat Abdel-Maguid, en de Israelische minister van Defensie, Yitzhak Rabin, brachten geen verandering in de posities.

Maguid toonde zich een beetje optimistisch. De problemen konden naar zijn zeggen worden opgelost. Maar Rabin zei dat beide partijen op de kernpunten nog te ver van elkaar waren verwijderd om gedrieën te overleggen.

HINDERNISSEN

Drie punten staan Amerikaans-Israelisch-Egyptisch overleg in de weg: de samenstelling van de Palestijnse delegatie, de vraag wie de Palestijnse delegatie mag aanwijzen en wat op de agenda zal staan.

Israel heeft gezegd dat het niet zal onderhandelen met Palestijnen die naar zijn mening te dicht bij de Palestijnse bevrijdingsorganisatie (PLO) staan. Israel beschouwt de PLO onder leiding van Yasir Arafat als een terreurorganisatie die uit is op de vernietiging van de joodse staat. Praten met de PLO is in de joodse staat bij de wet verboden en tegen het beleid van de regering. Dat ondervond de Israelische minister van wetenschappen, Ezer Weizman, begin januari. Premier Shamir ontsloeg Weizman -- een voorstander van een dialoog met de PLO --omdat hij telefonisch contact had gehad met vertegenwoordigers van de bevrijdingsorganisatie.
Onder zware druk van Weizmans partij (de Arbeiderspartij) kwam de premier op zijn besluit terug. De boodschap van de premier van de rechtse Likud was echter duidelijk: met de PLO wordt niet gepraat. Ook de arrestatie vrijdag van de vooraanstaande Palestijnse nationalist Feisal Husseini past in het beleid van Shamir.
Husseini wordt door de Palestijnen gezien als een sleutelfiguur in de Palestijnse delegatie die eventueel met Israel moet onderhandelen. Hij is voorstander van een Palestijns-Israelische dialoog en is er tevens van overtuigd dat er naast de joodse ook een Palestijnse staat moet komen.

VERKEERD SIGNAAL

De VS leverden kritiek op Husseini's arrestatie, omdat daardoor het vredesproces zou worden bemoeilijkt. Het was "juist het verkeerde signaal aan de Palestijnen op het moment dat intensief wordt gewerkt aan het realiseren van een dialoog tussen Palestijnen en Israeliërs", zo zei de Amerikaanse woordvoerster Margaret Tutwiler. Husseini zei na zijn vrijlating dat premier Shamir hem had laten arresteren om hem uit een mogelijke Palestijnse delegatie te houden. Shamir sprak dat tegen. De Palestijn was gearresteerd op verdenking van financiële steun aan de nu twee jaar durende Intifada (opstand) in de door Israel bezette gebieden.
Husseini is voor Israel geen geschikte kandidaat voor een Palestijnse delegatie, omdat hij in Oost-Jeruzalem woont, aldus Shamir. Dit deel van de hoofdstad is door Israel geannexeerd. Israel wil dat alleen Palestijnen uit de bezette gebieden hun volk vertegenwoordigen in Cairo. Dat betekent dus geen Palestijnen uit Oost-Jeruzalem of Palestijnen die zijn gedeporteerd.
De PLO heeft gezegd dat zij de delegatie wil aanwijzen. De organisatie wenst tevens dat de besprekingen over zelfbeschikking gaan en uitmonden in een internationale vredesconferentie.
Jeruzalem heeft ook eisen ten aanzien van de agenda. Het wil dat er tijdens het directe overleg alleen over het voorstel van de Israelische regering voor het houden van verkiezingen op de bezette westoever en in de Gaza-strook wordt gesproken. De PLO wil daarentegen een open agenda.

UITWEGEN

De Israelische minister Rabin heeft na zijn gesprek met Baker in de VS gezegd dat de Amerikaanse bewindsman uitwegen heeft voorgesteld om de impasse te doorbreken. Baker suggereerde bijvoorbeeld inwoners van Oost-Jeruzalem als inwoners van andere steden in te schrijven en een of twee uitgewezen Palestijnen die niet als een gevaar voor Israel worden beschouwd, toe staan naar de Westoever terug te keren en in de delegatie zitting te nemen.
Maar tot nu toe zijn de VS en Egypte, dat als vertegenwoordiger van de PLO optreedt, er niet in geslaagd beide partijen nader tot elkaar te brengen.
In Egyptische regeringskringen is vernomen dat onder Amerikaanse en Egyptische diplomaten ideeën circuleren om een uitweg te vinden uit het probleem rond de samenstelling van Palestijnse delegatie. Volgens een voorstel zou de ondergrondse leiding van de Intifada, het verenigd leiderschap, de Palestijnse delegatie aanwijzen. Daarmee zou een formele band met de PLO achterwege blijven en Israels gevoeligheden worden gespaard.

ZINLOOS

De Egyptische commentator Tahseen Bashir waarschuwde echter dat een delegatie zonder een rol voor de PLO bij voorbaat zinloos is. Volgens Bashir is de uitnodiging aan de gematigde Peres een boodschap aan het politieke midden in Israel geen kansen op vrede te laten lopen. "Egypte wil aan Israel en de VS duidelijk maken dat verder uitstel betekent dat kansen (op compromissen) worden gemist", aldus de Egyptenaar.
Israel van zijn kant liet bij monde van minister van Buitenlandse Zaken Moshe Arens weten, dat de standpunten niet zijn veranderd. Arens wees tijdens een officieel bezoek aan Spanje opnieuw onderhandelingen met de PLO af. Naar zijn zeggen heeft de bevrijdingsorganisatie geen recht om namens alle Palestijnen te spreken.
Voor het verenigd leiderschap van de Intifada is de PLO de enig aangewezen partij om een Palestijnse delegatie aan te wijzen en bekend te maken. In het jongste pamflet schrijft het Palestijnse verzet: "wij wijzen iedere poging af tussenpersonen te vinden. Wij onderstrepen dat niemand uit het bezette vaderland in een delegatie zitting zal nemen die niet door de PLO is gekozen of naar voren gebracht".
De palestijnse filosoof Sari Nusseibeh zei dat "als het Palestijnse leiderschap Husseini kiest als lid van de delegatie en de Israelische autoriteiten hem weigeren, zie ik niet hoe iemand anders wel bereid zal zijn in dat team zitting te nemen".
Vice-premier shimon peres heeft de israelische regering ervan beschuldigd "tijd te verknoeien". Volgens de leider van Arbeiderspartij is het "moment van de waarheid" aangebroken en moet de Likud (van Shamir) het vredesproces vooruithelpen.

Deze archieffoto werd gemaakt tijdens een eerdere ontmoeting tussen de Egyptische president Mubarak en de Israelische minister Shimon Peres. Binnenkort hopen de twee elkaar weer te ontmoeten voor het bespreken van de situatie in het Midden Oosten.

Wegens moeilijke situatie Oost Duitsland

Bonn heeft haast met monetaire unie met DD

BONN - De Westduitse regering heeft woensdag besloten de DDR ... bieden "onmiddel... onderhandelingen te... nen over de vorming... een monetaire unie, ... dinsdag al was ... steld door bondska... Helmut Kohl.

Dit heeft Kohls kabine... Rudolf Seiters verkla... afloop van het regeri... raad. Aan de bijeen... werd ook deelgenom... Bundesbank-president Otto Pohl, die bekend... als tegenstander van... snelle invoering van de... duitse mark in de DDR.
De Oostduitse vice... mier Lothar de Ma... (CDU) verwelkomde ... dag het Westduitse vo... voor besprekingen ove... monetaire unie. Hij n... het een signaal aan de... duitsers hun land ... verlaten. Hij tekende da... aan dat de gevolgen va... monetaire unie voor de... duitse soevereiniteit ... spaartegoeden van de... gers voor de DDR ... zouden wegen.

Moskovieten volgen vergadering

MOSKOU - *De Moskovieten pluisden deze dagen de kranten weer uit tijdens de vergadering van het Centrale comite van de Sovjet-communistische partij waarop harde noten werden gekraakt met betrekking tot de verdere democratisering van het Russische politieke leven. (AFP-satellietfoto)*

Na Turkse actie:

Syrië zit met water en stroomproblemen

DAMASCUS - Doordat Turkije de loop van de rivier de Eufraat heeft verlegd kampt Syrië nu met stroom- en watertekorten in heel het land.
Turkije tapt sinds 13 januari de Eufraat voor een periode van dertig dagen af om een stuwmeer aan de Ataturk-dam te vullen.

"Deze stap heeft ernstige psychologische gevolgen voor de Syriërs die in hun dagelijkse leven van het water uit de rivier afhankelijk zijn", aldus de functionaris. In twee weken tijd hebben boeren hun winteroogst verloren zien gaan omdat zij hun velden niet meer konden bevloeien. In de grote woonplaatsen is het drinkwater gerantsoeneerd, kleinere plaatsen zijn geheel afhankelijk van bevoorrading van buitenaf.
Slechts een van de acht hydro-electrische turbines van de Eufraat-dam, die zestig procent van alle stroom in het land leveren, draait nog. Hierdoor is de stroomvoorziening aan de meeste Syrische steden, ondermeer de hoofdstad Damascus, beperkt.

Rabijn Soetendorp blij met reacties

Veel interesse in Moskou voor Anne Frank expositi

MOSKOU-DEN HAAG.- Er is bij de Sovjet-joden veel belangstelling voor de tentoonstelling 'De wereld van Anne Frank', die waarschijnlijk deze zomer in Moskou wordt geopend. Dit deelde rabbijn A. Soetendorp uit Den Haag mee na terugkeer uit de Sovjet-hoofdstad, waar hij deze week een deel van het congres van joodse organisaties en gemeenschappen in de Sovjetunie heeft bijgewoond.

"Toen ik vanaf het podium melding van deze plannen maakte, kwamen er na afloop wel 25 tot 30 mensen op me af die all en de tentoonstelling in hun woonplaats willen hebben." Nu er zo'n grote belangstelling voor bestaat, wil Soetendorp bij de Nederlandse regering aankloppen om de financiering van al deze plannen rond te krijgen. "Dit is een unieke gelegenheid die we niet voorbij mogen laten gaan."
Als bestuurslid van de Anne Frank stichting is Soetendorp al enige tijd hierover met de Sovjet-autoriteiten in de slag. Behalve de tentoonstelling wordt ook de film Shoah van Claude Lanzmann getoond, komen er lezingen over joodse geschiedenis en komt er in het hart van Moskou een tentoonstelling over de joodse cultuur.

OPGESTAAN

Het congres en de komst van de tentoonstelling naar Moskou tonen volgens Soetendorp aan dat "het Russische jodendom bijna uit het niets weer is opgestaan". Meer dan zeventig jaar was bijna niets toegestaan. De joden zijn weer op zoek naar hun wortels. Een deel van hem beleeft een hernieuwd religieus gevoel. Dat uit zich in orthodoxe patronen, maar ook in liberale vormen, zoals een groep in Moskou probeert, en voor het merendeel nog in seculiere vormen van jodendom.
Toch is soetendorp niet gerust op de ontwikkelingen in de Sovjetunie. Voor het gebouw, waar de joodse bijeenkomst werd gehouden, demonstreerden dinsdag ongeveer 200 aanhangers van Pamjat, de uiterst nationalistische beweging die fascistische en antisemitische trekken vertoont.
"Terwijl de politie alleen maar stond toe te kijken, stonden ze leuzen tegen ons te schreeuwen. Hoewel ik geen Russisch versta, had ik genoeg aan die gezichten. Het was huiveringwekkend" aldus Soetendorp. "Pamjat grijpt angstaanjagend om zich heen."

GEEN RACE

Volgens Soetendorp is er in de Sovjetunie sprake van een race tegen de klok. "Zullen de resultaten van Glasnost en Perestrojka het winnen van de groeiende frustraties?" Als Gorbatsjov het verliest, dan ontstaat er een chaos die nog wordt vergroot door nationalistische conflicten. De tegenkrachten die ... de Glasnost worden op... pen, houden ook nog ... de bekrachtiging van de... op de ratificatie tegen... den. Toch is de verwac... dat dit nog altijd elk ... blik kan geschieden. ... basis van die wet zoud... meeste van de ongeveer ... refuseniks kunnen em... ren, hoewel er ook pessi... tischer geluiden in Mo... waren te horen.
Dat de 77-jarige Irina V... kevitsj niet met haar ... zoon Igor Oespensky, ... van de bekendste refuse... en haar dochter naar I... mocht emigreren, toont ... dat er nog veel moet ... deren. Ook het feit ... Nathan Sharansky geen ... stemming kreeg het co... in Moskou bij te wonen, ... volgens Soetendorp zien ... de Sovjetautoriteiten ... waren voor de symboli... kracht ervan: de voorma... dissident die terug ... keren naar het land waa... is geboren.
Ook onder de joden in ... Sovjetunie blijkt geen ... stemmigheid over blijve... emigreren. Op het co... pleitte Lev Gorodetski ... de oprichting van een ... breed mogelijk opgezet ... comite voor de repatri... om de emigratie van So... joden naar Israel te ve... makkelijken. In augu... richtte hij een zioni... comite op, dat onmidde... scherp door de autorit... wrd aangevallen.
De discussies gingen d... door het congres heen, ... Soetendorp: over de ... enigde Staten, over ... over seculier of religieus jo... dom. "dat ging heftig, ... zo is het joodse leven."

■...Supharmy en Liesbeth Caspers, deelneemster voor Nederland aan de Miss World verkiezing 1989...

- DOOR IZAAN MOENIR-ALAM -

ELK JAAR WEER worden over de gehele wereld honderden schoonheidswedstrijden gehouden. Sommige van deze concoursen genieten een internationale bekendheid (Miss Universe, Miss World) en in tegenstelling tot de schoonheidsverkiezingen van weleer speelt de commercie een steeds belangrijkere rol. Ook onze kleine gemeenschap kent jaarlijks verschillende miss-verkiezingen. Uiteraard wordt daarbij aan de verkiezingen van Miss Curaçao en Miss Teenage de meeste aandacht besteed.
Wat bezielt een gemiddeld Curaçaos meisje om aan een dergelijk evenement mee te doen? Wat zijn haar verwachtingen en wat komt daarvan uit? Vorig jaar (1989) werd Supharmy Trisno Sardjie tot First Runner-up gekozen bij de Miss Curaçao verkiezingen. Zij vertegenwoordigde ons eiland in oktober van dat jaar in Hong Kong tijdens de Miss World verkiezing.

■...Sardjie op bezoek in een tehuis voor wezen in Hong Kong...

Supharmy Sardjie concentreert zich op toekomst

De *ervaringen* van een Miss zijn *niet* altijd even prettig

In haar ouderlijk huis te Brievengat komt Supharmy nog steeds bij van haar trip naar het Verre Oosten. Ruim vijf weken is ze op stap geweest. De 19-jarige Supharmy (Javaanse naam) is de dochter van een Curaçaose moeder en een Surinaams-Javaanse vader. Zij werd op 30 september 1970 geboren en ging als zesjarige voor vier zomers naar Nederland. Daar woonde zij enige tijd in Schiedam bij een zus. Terug op Curaçao bezocht ze de Johan Van Walbeeck (lagere) school en vervolgens ging ze naar het Triniteit-College (Mavo). Als 14-jarige toonde ze interesse voor modelleren. Aangezien het op Curaçao niet zo moeilijk is om één of twee keren met een modeshow mee te doen, lukte het Supharmy om al snel bij VIM (Very Important Models) ingelijfd te worden. Met deze groep trad ze drie maal in de schijnwerpers. Al snel viel het oog van het lokale fenomeen op modelleergebied, Juny Rodrigo op haar. Supharmy, slank gebouwd en met een natuurlijke, elegante houding, werd door Rodrigo benaderd om in zijn groep RMA (Rod ry Model Agency) mee te doen. RMA stond erom bekend het beste wat er op Curaçao aan modellen te krijgen is, in huis te hebben. Verschillende ex-missen en runners-up maakten deel uit van RMA. Zo ook Annemarie Braafheid, de enige Curaçaose miss die een hoge onderscheiding behaalde tijdens een Miss Universe verkiezing (first runner-up in 1968). Onder leiding van de ervaren modellen en Juny Rodrigo leerden de jongere meisjes, zoals Supharmy, de kneepjes van het vak.

RODERY AWARD

Sardjie bleek in de wieg gelegd voor het modelleren en ontving in '86 zowaar de Rodery Award, wat gelijk stond aan de titel 'beste lokaal model'. Behalve veel lokale modeshows kreeg Supharmy ook enkele shows buiten de grenzen te doen. Voor haar schoolopleiding vormde dat allemaal geen probleem. Supharmy: Samen met de leiders van RMA werd elk seizoen weer bekeken hoe ieder model het beste kon worden begeleid zodat werk en/of school niet in het gedrang kwamen. Op Curaçao is het namelijk ontzettend moeilijk, zoniet onmogelijk, om als beroepsmodel een boterham te verdienen. Zodoende blijven de modellen die hier werkzaam zijn steeds afhankelijk van een andere baan of opleiding."

Enkele weken vóór de verkiezing van Miss Curaçao 1989 werd Supharmy door een toenmalig bestuurslid van Cybeco (Curaçao Youth Beauty Contest) aangesproken over eventuele deelname aan de verkiezingen van dat jaar. Supharmy: "Faried Haseth (zo heette het bestuurslid), vroeg mij of ik de formulieren wilde invullen voor deelname aan de miss Curaçao verkiezing. Ik vertelde hem dat ik daar niet aan gedacht had. Ik meende dat ook, want het was nooit eerder bij mij opgekomen om deel te nemen aan een schoonheidsverkiezing. Ik had er ook nooit bij stilgestaan wat het precies inhield. Natuurlijk had ik op televisie weleens verkiezingen gezien en de eerdere miss Curaçaoverkiezingen waren niet aan mij ontgaan. Maar zelf meedoen?, nee dat had ik nog niet overwogen." Haseth liet zich in ieder geval niet direkt afschepen, want de volgende dag belde hij Supharmy alweer met de vraag om toch maar serieus te overwegen mee te doen. Volgens hem had zij een goede kans vanwege de ervaringen die zij als model had opgedaan. "Ik heb er met mijn moeder over gesproken en ben de volgende dag op de uitnodiging van Haseth ingegaan. Tijdens ons gesprek toverde hij de benodigde formulieren weer voor de dag en ik heb ze toen getekend. Tot mijn verbazing was de eerste bijeenkomst van de kandidaten al twee dagen later. De verkiezing zelf nog geen maand later."

KEURING

Nadat alle kandidaten in spé de agenda van Cybeco hadden ontvangen met de komende trainingen, voorbereidingen en evenementen, volgde de verschijning voor de eeste jury. "Tijdens die bijeenkomst voelde ik me echt niet op mijn gemak. Het was alsof ik echt gekeurd werd. Er werd naar je gekeken zo van, 'Hmm te veel vet, te brede heupen of te korte benen'. Ik twijfelde echt of ik ermee door wilde gaan. Ik heb goed nagedacht en ben toen tot de conclusie gekomen dat de echte schoonheid van binnen moet komen. Ik denk dat je met je uiterlijk zoveel mogelijk de schoonheid die je van binnen hebt moet uitstralen. Maten, rondingen en dat soort fysieke normen zijn betrekkelijk en veranderlijk."

"Gelukkig werd er ook op intelligentie en andere vaardigheden (taalkennis, algemene ontwikkeling) gelet. Aan ons allen werd individueel verteld waar aan gewerkt moest worden. Men kan het een soort werken aan je image noemen. Ik zag het als een stuk klei dat in een bepaalde vorm gekneed moest worden om aan de eisen te voldoen. Wat ik wel geleerd heb in die periode is dat je sterk in je schoenen moet staan om je eigen identiteit niet te verliezen."

Over de verkiezingsperiode is genoeg bekend. De sfeer onderling? Ja, wat moet ik

COSTA RICA
MARIA SAENZ

daarvan zeggen. Het is en blijft een wedstrijd en het lijkt me sterk dat twee rivaliserende teams (als ik dat zo mag vergelijken) elkaars vriendjes zijn vóór de grote Cup-finale. Zo ook met dit soort verkiezingen. Ook al ben je oprecht vriendelijk en openhartig t.o.v. je medekandidaten. Er zullen toch altijd dingen zijn die je voor jezelf moet houden. En dan is er uiteraard de spanning. Goed, ik haalde in de voorverkiezingen zowat alle titels (Miss Playa, Miss Fotogenika, Miss Elegancia), maar de titel waar het om ging was nog niet binnen." Toen de MC aan Supharmy op de finale-avond vroeg wat haar grootste wens was antwoordde zij: "Ik zou graag Miss Curaçao willen worden." Dit eerlijke antwoord deed veel mensen verbaasd staan. Uiteindelijk werd Sardjie first runner-up in een spannende nek-aan-nek race met de uiteindelijke winnares Ana Maria Mosteiro.

Teleurgesteld? "Eventjes maar. Ik ging voor mezelf na wat ik fout gedaan kon hebben. Gelukkig moedigden veel mensen mij aan en kreeg ik veel felicitaties met mijn behaalde titel van first-runner up." Voor de meeste kandidaten (twaalf in totaal) was het daarna over. Miss Curaçao en de drie runner-ups kregen nog het een en ander te doen. Voor de kersverse miss Curaçao stond al direct de Miss Universe Verkiezing 1989 op het programma. In Cancun (Mexico) werd dit wereldspektakel dat in een groot aantal landen live wordt uitgezonden, afgewerkt.

MISS WORLD

Supharmy Sardjie kreeg met haar first runner-up titel het recht om ons eiland te vertegenwoordigen tijdens de Miss World verkiezing, die geheel anders van opzet is dan de miss Universe verkiezing. De eerste Miss World verkiezing dateert uit 1951.

In Londen werd toen voor het eerst een schoonheidsverkiezing op wereldniveau georganiseerd met een charitatief doel: de opbrengsten van dit evenement waren bestemd voor de minderbedeelde kinderen uit de Londense samenleving. De organisatoren dachten met schoonheden uit de hele wereld de aandacht, dus sponsors, te kunnen trekken, om zodoende middelen te verzamelen voor dit doel.

Miss Universe werd een jaar later geïntroduceerd in Californië. De Miss Universe verkiezing verhuisde na verloop van tijd elk jaar naar een andere plaats terwijl Miss World, met dezelfde opzet, in Londen bleef.

De kandidaten voor de Miss World titel worden elk jaar weer op het doel van de verkiezingen gewezen. De meisjes worden ervan bewust gemaakt dat hun schoonheid aangewend wordt voor het behartigen van een goed doel. Bij Miss Universe staan andere- met name commerciële- belangen voorop. In ieder geval werd Supharmy al in een vrij vroeg stadium bewust gemaakt van het feit dat er van haar tijdens de Miss World verkiezingen verwacht werd dat ze zich zou inzetten voor de minder bedeelden. In tegenstelling tot voorgaande edities van dit evenement, werd dit jaar een andere lokatie gezocht. Het traditionele Londen werd verwisseld voor het verre Oosten. Taiwan om precies te zijn. In dit Oosters land waar een grote westerse invloed valt te bespeuren, hebben Supharmy en haar mede-kandidaten zowat vijf weken lang PR-werk gedaan om zoveel mogelijk geld in te zamelen voor de minder bedeelde jeugd.

'Op papier leek het alsof ik genoeg tijd zou hebben om me optimaal voor te bereiden. De Curaçaose verkiezing was eind maart en voor oktober bleven er nog ruim zes maanden over. Miss Curaçao, Ana Maria Mosteiro, had net een maandje om zich op te maken voor de Miss Universe verkiezing. Achteraf bleken zelfs die zes maanden te weinig, maar goed. Eenmaal in Hong Kong probeer je er het beste van te maken."

Supharmy ging moederziel alleen naar Formosa, maar werd daar, gelukkig voor haar, opgevangen door een chaperone. Het is niet terecht om Cybeco alle schuld te geven voor wat er allemaal fout ging, maar het zou goed zijn om de afgevaardigden van Curacao in de toekomst mentaal wat beter voor te bereiden op wat er allemaal kan gebeuren.

Zeker, er waren ook een hele boel goede ervaringen. De verzorging was perfect, de hotelkamers goed, de sfeer tussen de kandidaten ook.

VERRASSING

Jammer genoeg zorgden enkele van de kandidaten zelf voor minder leuke ver-

SUPHARMY SARDJIE
...schoonheid van binnenuit...

rassingen. Zo bleek dat Supharmy's kamergenote sieraden en geld van de Curaçaose had weggenomen. Supharmy: "Dat was heel vervelend, vooral gezien het feit dat ik haar echt vertrouwde. Het bleek dat niet ik alleen de dupe was van dergelijk praktijken was geworden. Ook andere kandidaten bleken door hun kamergenote bestolen of bedrogen te zijn. Ik vind dat een heel nare ervaring. Ik weet ook heel zeker dat zij mij bestolen heeft, de bewijzen die ik daarvoor kan aandragen liegen er niet om." Op aanraden van haar chaperone heeft Supharmy geen aangifte gedaan. Het was een domper op de hele trip. "Je verwacht een hele hoop. Maar dit net niet. Enfin, de competitie zelf had een politiek kleurtje, maar dat was wel te verwachten. Minder leuk is dat natuurlijk voor de missen van de landen die geen grote politieke invloed hebben. Zo werd miss USSR op uitbundige wijze binnengehaald en kreeg zij de meeste aandacht van de pers, om de doodeenvoudige reden dat Taiwan met de Russen wil gaan samenwerken. Het lag er een beetje te dik bovenop dat de Missen uit politiek belangrijkere landen (VS, Frankrijk, Engeland) een pro hadden."

Sardjie: "Voor mijzelf was het verblijf in Taiwan en Hong Kong leerzaam. Communicatie met de bevolking was in het begin wat stroef, omdat men daar behalve de lokale taal (Mandarijns) geen of zeer gebrekkig Engels beheerst. De bezoeken aan de kindertehuizen en armere wijken vond ik net zo interessant als de vele gala-diners, die voor en door de verschillende sponsors werden georganiseerd.

Behalve de nare ervaring door de diefstal en de problemen bij het vertrek (de luchtvaartmaatschappij eiste dat Supharmy ongeveer 500 dollar bij moest betalen voor overvracht) vond Supharmy het de moeite waard om dit mee gemaakt te hebben.

"Nu concentreer ik me weer op de toekomst. Het liefste zou ik wat in mode ontwerpen gaan doen. De kansen daarvoor zijn op Curaçao echter klein. Ook een p.r.-loopbaan in de toeristische sector lijkt Supharmy wat. In tegenstelling tot hetgeen in heel wat andere landen het geval is, kan een 'schoonheids-koningin' na een jaar in onze maatschappij niet vooruitblikken op een veelbelovende carriere.

INDUSTRIE

Steeds meer en meer begint men in andere landen grote waarde te hechten aan hetgeen een miss doet voor het land dat zij vertegenwoordigt. Daarvoor hoeven we niet eens zo ver te gaan. Aan de overkant in Venezuela, zijn de missverkiezingen inmiddels uitgegroeid tot een ware industrie. Soms worden kandidaten al jaren van tevoren zorgvuldig uitgekozen en 'opgevoed' om straks hun land te kunnen vertegenwoordigen. Elke kandidate zou zo in een boekje kunnen. Het was misschien niet de opzet van de allereerste schoonheidswedstrijd maar in de wereld van vandaag is de rol van de miss steeds belangrijker aan het worden. Willen wij hierin meedoen, dan zal de benadering van dit evenement en van de lokale verkiezing ook met andere ogen bekeken moeten worden.

De Miss Curaçao verkiezingen van dit jaar worden op 5 mei van dit jaar gehouden, een datum die valt na de Miss Universe-verkiezing die dit jaar in april plaatsvindt. Dat wil zeggen dat ons eiland, dat altijd vertegenwoordigd is geweest, dit jaar geen kandidate zal kunnen uitzenden naar dit evenement. Alhoewel, er bestaat een mogelijkheid om een van de meisjes die in 1989 in de top eindigde af te vaardigen. Het meest voor de hand liggend zou dan zijn om Supharmy Sardjie, die inmiddels ervaring heeft met een dergelijk evenement, uit te zenden. Zou ze dat willen. "Ik zou er nog een nachtje over moeten slapen." Vooral die nare ervaring waarbij Supharmy een voor haar veel betekenende gouden ketting heeft verloren, heeft een nare smaak achter gelaten. "In principe sta ik er niet negatief tegenover, net zoals ik mij ook wil inzetten om toekomstige missen en kandidaten van nuttige informatie te voorzien.'

CYBECO

Cybeco heeft ondertussen een nieuw bestuur gekozen. Onder aanvoering van Toñito Arroyo werd enkele weken geleden een persconferentie belegd, waarbij behalve de nieuwe bestuursleden ook de plannen van Cybeco voor wat betreft 1990 werden gepresenteerd.

Kandidaten kunnen zich nu reeds aanmelden voor de verkiezingen van 5 mei a.s.. Het voorbereidingsprogramma start reeds op 1 maart. In de periode van maart tot en met april zal met de kandidaten aandacht besteed worden aan onder meer de volgende onderwerpen: beweging, fitness training, spraak, omgang met de media, haarverzorging, gezichtsverzorging, make-up, voeding en diëet, algemene ethiek, kleding, toerisme, fotografie en gedrag. Het officiëel programma voor de kandidaten start op 29 maart. Op die dag zullen ze zich voor het eerst presenteren.

De verkiezing van Miss Teenage is op 30 juni van dit jaar. De inschrijving voor dit evenement gaat op 1 maart open en men kan zich tot en met 17 maart opgeven. De voorbereidingen beginnen op 24 maart, na de bijeenkomst met de ouders van de kandidaten, die op 22 maart wordt gehouden. Aan de verkiezing voor Miss Teenage zal indien nodig een voorverkiezing voorafgaan, omdat men 15 kandidaten wil overhouden voor de finale. Meer informatie over deelname kan men verkrijgen bij Cybeco, Fokkerweg 36, tel: 54290.

Over een eventuele uitzending van Supharmy Sardjie of een andere kandidate naar de Miss Univers verkiezing van 1990 zal nog beslist moeten worden. Voor Curaçao is het wel belangrijk om er bij te zijn en te blijven. Uit oogpunt van toeristische promotie zijn de internationale miss-verkiezingen van onschatbare waarde en voor de organisatie van Miss Curaçao moet het duidelijk zijn dat men de verkiezing serieus moet nemen en dat daarom ook de voorbereiding van de kandidaten die ons in het buitenland vertegenwoordigen niet als minder belangrijk mag worden afgedaan.

"Yate Clube" van Belem: lawaaierig op zondag

Op de markt van Ver-o-Pesu is werkelijk van alles te koop

-door Wim van Dijk-

We beginnen al wat aan het Braziliaanse leven te wennen en de reparaties aan de Asfaloth zijn begonnen. Luis heeft ons vanmorgen al vroeg opgepikt. We zijn al twee weken hier en zijn nog steeds niet ingeklaard. Zoals ik al eerder vertelde, men kijkt hier niet op een dag, zoals blijkt uit de totaal niet verbaasde reactie van douane en immigratie als we nu pas bij hun op bezoek komen. Op de terugweg komen wij langs een enorme markt. 'Dat is de Ver-o-Pesu', legt Luis uit als wij erom vragen. Zijn antwoord heeft een ondertoon van 'wat een stomme vraag, heel de wereld kent toch zeker de Ver-o-Pesu.' Wij dus niet, en aangetrokken door dit fenomeen gaan we de volgende morgen vroeg op pad. Hotsend en kreunend heeft de bus kans gezien ons veilig af te zetten op het plein voor het gerechtsgebouw. Wij wandelen het laatste stukje naar de markt.

Ver-o-Pesu betekent letterlijk: let op het gewicht, een waarschuwing voor de kopers van al dat heerlijks wat er ligt uitgestald? Uren scharrelen we tussen de rijen kraampjes door waar werkelijk alles verkocht wordt wat je je maar kunt voorstellen. Al die vruchten waarvan we van de meeste niet eens de namen kennen, textiel, hangmatten, gereedschap, ijzerwaren, potten en pannen, vis, vlees en ga zo maar door. 'Mister. Mister', voor de zoveelste keer word ik aan m'n mouw getrokken om een hangmat bekijken die meteen uitgerold wordt. Nelly staat wat verderop alweer van zo'n vreemde vrucht te proeven. 'Erg goedkoop mister en sterk, voel eens hoe sterk'. Met z'n tweeën staan we elk aan een kant te rukken. 'Maar 17 crusado novo' (fl.25,50), gaat de koopman door. Ik loop alweer door als de man me achterna komt, met de hangmat over zijn schouder. Vijftien crusado mister', met vragende ogen is hij voor me komen staan. Als we Nelly ingehaald hebben die geheel uit hout vervaardigde vogelkooien staat te bewonderen, kost de hangmat nog maar 12 crusado's. Nu is Nelly aan de beurt en ook zij moet kracht en schoonheid bewonderen. De koopman moet in haar ogen belangstelling gezien hebben en hij vraagt, 'Hoeveel dan mister'. Ik kijk haar aan en steek acht vingers op. 'Ocho mister', verslagen kijkt hij mij aan, 'Zo kan mijn gezin niet leven, zo verdien ik niets meer'. Onverschillig haal ik mijn schouders op en wil doorlopen. Uiteindelijk rekent Nelly 10 crusado's af en hebben we een hangmat. Zo komen op onze volgende bezoeken een tweede hangmat, een bushknife, een gietijzeren stookpot en wat andere, in onze ogen, nuttige uitrustingstukken voor straks op de Stille Zuidzee-eilanden in ons bezit.

YATE CLUBE

Een nieuw week-einde breekt aan. We hebben ondertussen geleerd hier tegenop te zien en geven veruit de voorkeur aan de wat verlaten door de weekse dagen in de Yate Clube.

Al die drukte rond het zwembad en dat lawaai, in dat opzicht is er geen verschil tussen arm en rijk. De Braziliëiros houden zonder uitzondering van lawaai. Of het nou muziek is, of snelle motorboten of waterscooters, als het maar herrie maakt. In de Yate Clube do Para zijn zeilers een uitzondering. De vloot bestaat voor 99% uit supersnelle motorboten, bestuurd door mannen die, zo lijkt het althans, uitsluitend stationair en vol gas als mogelijkheden van hun vaartuigen kennen. Dat vol gas houden ze vol tot vlak voor de wal, voorbij de schepen aan de moorings. Er eens ver op uit trekken kennen deze watersporters niet of nauwelijks. Gezien worden vanaf het terras is belangrijker voor ze en de meest favoriete manoeuvre is het met grote snelheid zo dicht mogelijk langs geankerde zeiljachten snorren, waarbij deze bakken water binnen krijgen. Twee dagen per week hebben we deze als wespen om ons hoofd zoemende, grote kinderen met hun peperdure speelgoed te verdragen, zodat het weekeinde hier automatisch herrie, rollen, stampen en je dood ergeren betekent. Wat een verademing zal het zijn als we op de uitnodiging ingaan het volgende weekeinde door te brengen in het vacantiehuis van de ouders van Anna in Mosqueiro.

MUSEUM

Dit weekeinde zijn we in elk geval gelukkig maar één dag het slachtoffer. Morgen gaan we met Luis en de drie Anna's naar het museum en daarna dineren. Terwijl de dauw nog van de bomen druipt lopen we al door het, midden in Belem gelegen, ommuurde park dat het Museu Emilio Goeldi vormt. Circa 1500 bomen- en plantensoorten en honderden diersoorten, uit het hele Amazonegebied, zijn hier samengebracht. Luis houdt van het regenwoud, weet er veel over te vertellen en heeft ons speciaal op dit vroege uur al hier gebracht omdat de planten dan op z'n mooist en de dieren actief zijn. Hij leert ons de belangrijkste voedseldragende planten en bomen te herkennen.

De asaipalm, wiens vrucht het belangrijkste bestanddeel uit het voedsel van de bevolking van Amazonia levert, samen met de mandioca. Hoe vruchten als, cupuacu, inga, abacaxi, mamao, cacao, biriba en de castanha-dopara (paranoten) groeien. We betasten de koffiebonen aan de struiken en zien voor het eerst de felrode tinto's. De vrucht die door de indianen in sierraden verwerkt wordt. Een golf van informatie overspoelt ons, te groot om ineens te verwerken. Het geeft ons een beeld van de grootsheid der flora en fauna van dit deel van Brazilië. Het begint al warm te worden onder de bomen van het park en de dieren zijn slaperig als we het eerste gebouw met een expositie over de aanwezigheid en winning van grondstoffen in het Amazonegebied gaan bezichtigen. Het is hier heerlijk koel, maar ik merk dit nauwelijks. Het zweet breekt me uit als ik, gaande door dit gebouw, tot de ontdekking kom wat de prijs is geweest van het onderuithalen van de eeuwenoude culturen door het naar rijkdom en macht hunkerende westen. Ik voel me schuldig, want al was ik er niet bij, ben ik een van hen.

Als vliegen op de stroop zijn we van overal hier naartoe gekomen om ons te verrijken. Ik kan me niet voorstellen dat er grondstoffen bestaan die Amazonia niet rijk is. De vroegste gelukzoekers zijn nu de verpauperde bewoners van eenzame nederzettingen aan de veelheid van rivieren in deze geweldige delta. Zij vormden in deze smeltkroes van rassen een nieuw ras, de Braziliëiro. Een Amerikaanse zendeling vertelde ons dat je je pas een echte Brazileiro mag noemen als je op z'n minst het bloed van zeven rassen in je aderen hebt vloeien.

GELUKZOEKERS

En het einde is nog niet in het zicht. Nieuwe gelukzoekers, beter georganiseerd, met machines en het kapitaal van de op winst uitzijnde veelal buitenlandse industrie, jagen op goud, hout enz. Vernietigender als de uitgerangeerde rubbertappers die om te bestaan stukjes oerwoud platbranden om op kleine schaal vee te fokken of rijst te verbouwen. Als we deze zelfvernietigende vernieling van ons milieu een halt toe willen roepen, zal dit moeten gebeuren vanachter de buro's van de westerse industrie. Ditmaal zullen het niet de, al zo goed als uitgestorven, Kayapo's en andere indianen zijn, maar wijzelf die aan het kortste eind zullen trekken. We staan weer buiten, waar zelfs de moordende hitte van de op dit uur recht boven ons staande zon me als een verademing is. Er wacht ons een ander gebouw, waartegen ik in de stemming waarin ik me nu bevind erg opzie, maar ik wil niet graag de expositie missen waar wat te leren valt over het leven van de indianen in Amazonia.

Met een al staan we in een donkere koepelvormige ruimte waarin de sterrenhemel boven onze hoofden en de uitleg uit telefoonhoorns aan de wand, in een taal naar keuze, leert hoe de kalender en de seizoenen door de indianen werden samengesteld. Indrukwekkend door z'n juistheid maar toch, zoals blijkt uit het zien van de verdere expositie, een maar schamel beeld gevend van een eens zo hoog staande cultuur. Het geheel geeft me de indruk te kijken naar een door eigentijdse onderzoekers opgezette reconstructie. Toen hun onderzoek begon was het verval al lang ingetreden, was de stad Pyka-toti al verlaten en het domein van kwade geesten.

Tot aan de 19e eeuw bestaat er nauwelijks contact tussen de Portugese kolonisten en de traditionele bewoners. Weliswaar stuurde Portugal militairen om de transportroute van de goudmijnen in Cuiaba naar de kust te verzorgen, maar de schermutselingen bleven overwegend beperkt tot het gebied waar de transportroute de zuidhoek van het Kayapo gebied raakte. En werden er in de Mato Grosso, in opdracht van het gouvernement aanvallen gedaan op Kayapo's uit het noordelijke gebied maar van een echte Portugese overheersing was geen sprake.

De grotere bekendheid met het terrein en het al snel in bezit komen van Portugese vuurwapens, alsmede de moed van de Kayapo's geven eerder het vermoeden van een gelijk opgaande strijd dan van het uitroeien van de oorspronkelijke bewoners. Pas als in het westen door het op gang komen van de industrialisatie grote behoefte ontstaat aan rubber en de rubbertappers uitzwermen over het gebied, ontstaat er meer contact tussen de, veelal bedrogen uitkomende, gelukzoekers en de indianen.

CREPEREN

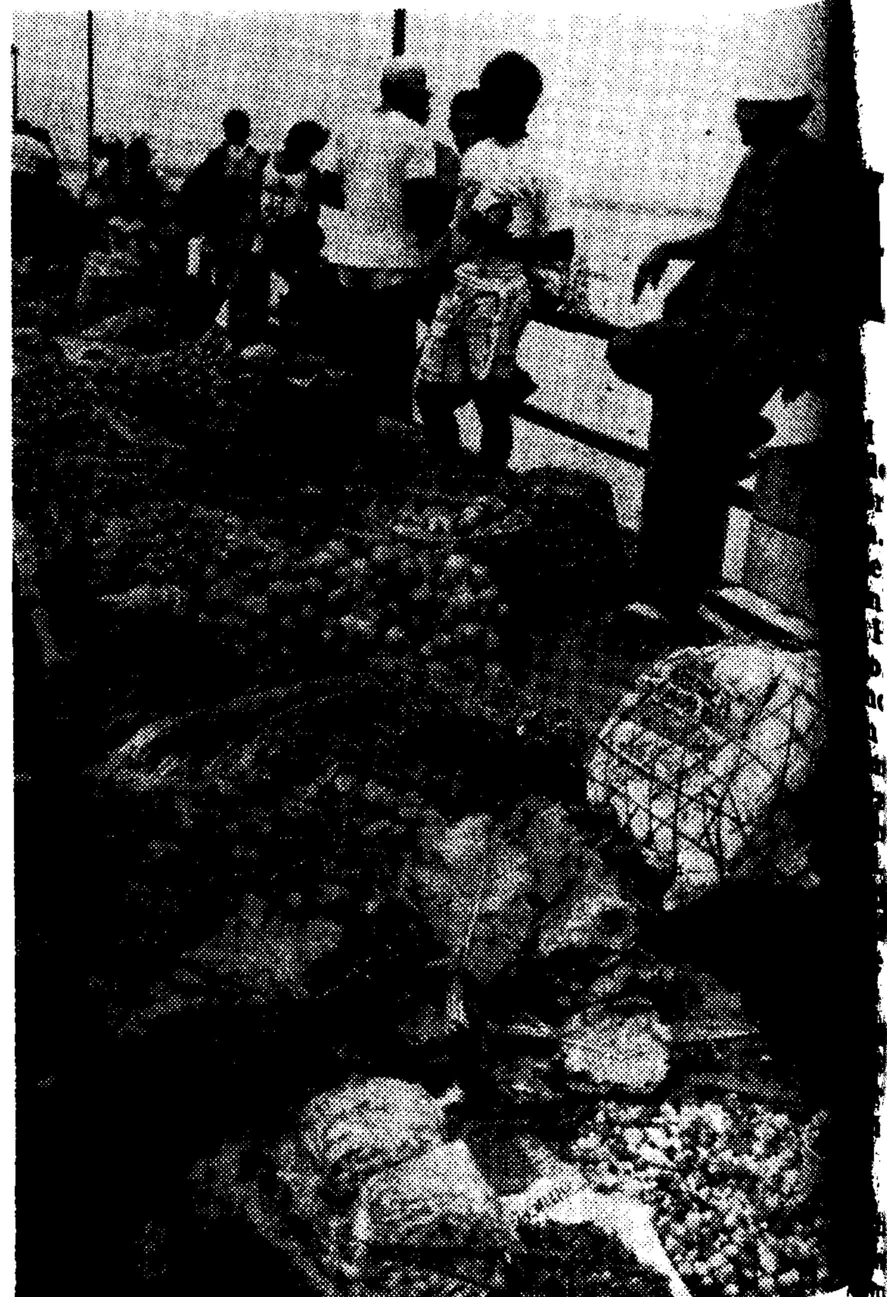
De droom van rijk worden eindigt veelal in creperen in de jungle, als ratten sterven ze aan tyfus, gele koorts en malaria. Waar wapens niet toe in staat waren: totale overheersing, staat nu op het punt te gebeuren. Daar waar de indringers in tegenstelling tot de indianen maar weinig weerstand hebben tegen de hen teisterende ziektes is het omgekeerde het geval, waar het Europese ziektes betreft, met de traditionele bewoners. Als onder de indianen, door contact met de tappers, griep uitbreekt, zijn de gevolgen fataal. Er bestaan gissingen dat het geen uitzondering was, als 60% van een stad of dorp uitstierf ten gevolge van een griepepedemie.

Omdat de ouderen het zwaarst getroffen werden er geen mannen en vrouwen van boven de 40 jaar overbleven. De chaos onder de indianen moet enorm geweest zijn. Niet alleen ontbrak het aan mankracht om de gemeenschap gaande te houden, maar van de traditionele verbale kennisoverdracht van grootouders aan kleinkinderen is dan ook geen sprake meer. Er vindt geestelijke verarming plaats en de kennis van het in harmonie leven met de natuur, in de dan plotseling wrede jungle, gaat verloren. Er ontstaat onderlinge vijandschap, men begint weg te trekken als opnieuw een epidemie uitbreekt. Wat rest zijn kleine, verspreid levende groepen, die ver het binnenland zijn ingetrokken. De stap terug in de geschiedenis moet honderden jaren groot zijn. En de rubbertappers, zijn zij er beter van geworden? Wijd verspreid zijn zij blijven hangen en hun nazaten hebben een hard leven. Beide groepen zijn er gelijk aan toe, zonder zich elkaars gelijken te voelen. Dat is de prijs die betaald is voor de welvaart in, wat wij noemen, de beschaafde wereld, of althans een voorbeeld uit vele. Maar hebben we er van geleerd?

Gelaten verlaat ik het museum en ik kom maar langzaam tot het besef dat ik niet alleen ben. In de auto ben ik zover hersteld dat ik al weer spontaan kan reageren op het plan van Luis, er van de week met de dingy op uit te trekken om de jungle tegenover de jachtclub te gaan verkennen. In elk geval voel ik me er nu beter op voorbereid, alleen mijn droom om indianen te ontmoeten in hun eigen territorium is vervlogen. Er zijn er maar zo weinig meer over gebleven. Tijdens de verfrissingen die we bij de Folha's thuis drinken en het Japanse diner in een voor ons doen erg luxe restaurant, worden mijn gedachten wat verzet, maar nog dagen heb ik stof tot nadenken. Het met Luis als gids de jungle intrekken komt aan tafel opnieuw ter sprake en we spreken af voor dinsdag na vieren. Vroeg in de morgen zou wellicht mooier zijn, maar Luis zowel ik hebben dan onze eigen bezigheden en na vieren begint het weer mooi te worden, aldus Luis. Tenslotte moet er ook aan Asfaloth gewerkt worden ik ben op de wal bezig roer met polyester en van binnenuit te verster en weer op te bouwen. Dit betekent dat de Asfal dinsdag in elk geval beschikbaar is om ons eerste stuk, naar de o kant van de twee mijl br rivier, te brengen. Luis voor een buitenboordm zorgen en de hele exped zal dus per dingy plaats den. Ondertussen begint toch schot te komen in roerreparatie, de tekening voor de nieuwe scharnie zijn al bij een metaalbe en we verwachten moment een zending on delen uit Holland zodat de motor geschikt kan w den gemaakt voor de lan stroomopwaartse, tocht o de rivieren. (Wordt vervolg

Een bezoek aan het Museum Emilio Goeldi, waar behalve een enorme rijkdom aan planten en diersoorten ook een interessante expositie over indianen te bewonderen valt.

De markt van Ver-o-Pesu: een feest van kleuren met al dat fruit waarvan wij de namen niet eens kennen.

KIESKEURIG

Techniek en maatschappij

-door P.Casimiri-

De studie Techniek en Maatschappij bestaat al enige tijd bovenbouwstudie, d.w.z. dat je na de propadeuse v sommige studierichtingen kon afstuderen als ingeni Techniek en Maatschappij. Op basis van de ervaringen v de afgelopen jaren wordt met ingang van het cursusja 1990-1991 aan het doctoraalprogramma ook een propad sejaar toegevoegd, zodat je rechtstreeks na je VWO-exam kunt beginnen aan de TEMA-studie. Wat houdt de stu Techniek en Maatschappij in? Deze opleiding wordt gek merkt door de volgende drie woorden: ingenieur(Ir), tec niek en maatschappij. Een ingenieur analyseert, ontwe en construeert. Techniek is het handelen van de ingeni gebaseerd op wetenschap en ervaring. De techniek st midden in de maatschappij; het vormt daar een deel van is daarmee verweven. Een TEMA-ingenieur begrijpt relatie techniek en maatschappij en kan er mee werken. laatste jaren is het steeds duidelijker geworden dat ontwikkeling van de techniek sterk verbonden is m menselijke en maatschappijlijke problemen. Het doel van studierichting Techniek en Maatschappij is dan ook h opleiden van ingenieurs die in staat zijn om van technisc ontwikkelingen niet alleen de technische, maar ook niet-technische kant te begrijpen. Onder de niet-technisc kant wordt dan verstaan de economsiche, sociale, psycho gische, juridische en ecologische aspecten. Het eerste ja van de opleiding bestaat voor ongeveer de helft uit ma schappijvakken en voor de andere helft uit technisc vakken. Om toegelaten te kunnen worden moet je VWO-diploma hebben met wiskunde-B en natuurkunde in pakket. Tijdens het propadeutisch jaar krijg je een go inzicht in de de opbouw van de rest de TEMA-opleidin Men gaat er van uit dat als je slaagt voor de proapadeuse, ook het doctoraal-programma kan volgen. Iedere TEM student volgt in de loop van het eerste jaar een vastgel aantal maatschappijvakken. Het gaat om inleidende col ges economie, psychologie, sociologie, taalkunde, recht filosofie. De kennis van deze vakken ga je later in je stu toepassen bij de bestudering van problemen waar zow technische als niet-technische aspecten aan zitten. Verd zijn er colleges over de geschiedenis van de techniek en ov de vraag hoe men kan komen tot besluiten om nieu technologie al dan niet te gaan gebruiken. Aan de technisc kant bevat het propramma een aantal algemene technisc basisvakken zoals wiskunde, statistiek en informatica. De vakken heb je later nodig om meer gespecialiseerde tech sche vakken zoals bouwkunde of technische natuurkunde kunnen volgen. Meteen bij het begin van je studie maa een keuze in welke technische richting je af wilt studer Als je belangstelling hebt voor deze richting en je wilt meer over weten, schrijf dan naar Technische Universit Eindhoven, Bureau Studentendecanen, Postbus 513, 5 MB Eindhoven.

Met eigen stem

Pracht kans gemist

=door Carel de Haseth =

TEGEMOET te komen aan de vraag vanuit het erwijs, zijn er in de loop der jaren verschillende rzichten van de Antilliaanse literatuur verschen. Helaas zijn veel van deze uitgaven al lang niet er leverbaar, of in ieder geval niet meer up-to-date. nk maar aan Lauffer's Di Nos, Autonoom van Smit Heuvel en Antilliaans literair logboek van Jos de o.

nd vorig jaar verscheen bij uitgeverij Van Gorcum n tweede, geheel herziene uitgave van Met Eigen m. Bij de eerste druk in 1980 werd Mei Eigen Stem zorgd door Freek van Wel en Andries van der Wal, heeft Pim Heuvel de plaats ingenomen van Van der l.

de formule van het boek is relatief weinig verandering gekomen: in elk van de twaalf hoofdstukken rdt aandacht besteed aan een bepaalde periode, generatie schrijvers, de ontwikkelingen met betrekking tot een taal of genre, enz., waarna een korte emlezing volgt uit het in dat hoofdstuk behandelde rk. Van Papiamentstalig en Spaans werk is tevens n Nederlandse vertaling opgenomen.

n de bijna tweehonderdvijftig pagina's komen zo voorbeeld aan bod: de vroeguitingen van letterkunde, diverse perioden van de piamentu letterkunde, een ntal 'brugfiguren', de verillende tijdschriften, de hters uit De Stoep, de manschrijvers, toneel, jeugdratuur en werk van Bovendse auteurs.

zich voldoet deze opzet elijk goed. De konsekwenvan een dergelijke opzet wel dat veel auteurs vereid over de verschillende ofdstukken aan bod men, waardoor een totaalld van hun werk wat moeite vormen is. Deze verppering doet zich voor bij rijvers als Colá Debrot, rre Lauffer, Jules de m, Frank Martinus en Marugg, om maar enkete noemen.

e herziene uitgave van Eigen Stem is op een tal punten een stuk mindan de eerste uitgave. Zo erden de samenstellers de eerste editie veelvuluit het werk van verllende personen, die zich e loop der jaren inlieten de studie van de Antilnse letterkunde. Nu is alsof de samenstellers der prijs stellen op de ning van hun confraters, geen leidt tot een duidee verarming van de oud. Heel duidelijk komt bijvoorbeeld tot uiting bij behandeling van de an *Bewolkt Bestaan* van Debrot.

de vorige druk van *Met en Stem* namen de samenlers Ronnie Severing's anavan dit werk goeddeels . Nu volstaan ze met een l wat oppervlakkiger hrijving van wat de schrijmet de roman heeft wilzeggen; de funktie van kristal ontgaat hen dan grotendeels.

JAMMER

t is jammer dat Van Wel Heuvel de verdiensten beschouwers als Jos de , Wim Rutgers, Aart Broen Enrique Muller blijkr niet die waarde toeken, die ze verdienen. Ze n daarmee niet alleen zelf tekort, maar vooral de lezer van hun eigen k, die nu verstoken blijvan diepgaande en zinle analyses over het werk n de verschillende schrijrs.

wanneer Van Wel en uvel wel verwijzen naar t werk van anderen, gebt dit niet altijd op de est effektieve wijze. Een orbeeld hiervan zijn de uitbreide verwijzingen naar derzoek over de Nansitori's t Suriname, terwijl even rloops verwezen wordt ar Baart's dissertatie over Antilliaanse kuentanan Nanzi. Het is juist Baart

die uitgebreid aandacht besteedde aan het 'trickster-element' dat onze verhalen onderscheidt van die van elders. Van Wel en Heuvel gaan aan dit element dan ook geheel voorbij.

Dit gebrek aan diepgang neemt op andere plaatsen in het werk soms schrikbarende vormen aan. Je krijgt de indruk alsof de samenstellers geen kennis hebben genomen van het werk waar ze over schrijven of in ieder geval niet de moeite hebben gedaan er een diepgaande analyse van te maken. Dit geldt niet alleen voor moeilijk verkrijgbaar werk in het Papiamentu!

In de eerste editie werd een redelijk volledig beeld gegeven van het werk van elke schrijver: nu wordt volstaan met het noemen of bespreken van een min of meer willekeurig aantal werken. Zo wordt bij Elis Juliana alleen melding gemaakt van *Flor di datu* en *OPI*, terwijl in de vorige editie *Wazo riba ròndu, Kolokolo di mi wea, Dedi pikiña, Dama di anochi* en *Echa kuenta* in ieder geval genoemd werden.

Als ik van mijn eigen *Poesia venena* lees, dat ik mij daarin tot de jeugd richt, kan ik tot geen andere konklusie komen dan dat Van Wel en Heuvel de bundel ofwel niet in handen hebben gehad, ofwel het Papiamentu niet beheersen.

TWIJFELACHTIG

Daarnaast komen op verschillende plaatsen twijfelachtige (al dan niet van anderen afkomstige) uitspraken voor, die niet bepaald de indruk wekken dat de samenstellers beseffen wat ze zeggen. Al op een van de eerste bladzijden lezen we dat bestuurders, militairen en kooplieden 'weinig behoefte (hadden) hun gevoelens en ervaringen op te schrijven, laat staan elkaars geschriften te lezen', daarmee voorbijgaand aan de poezie van Farret en Stuyvesant, de reisverslagen van Hering, Teenstra, Bosch, e.d., en aan de verschillende spotrijmen, die de eeuwen hebben overleefd. Van het Guene zeggen de auteurs dat het in de slavenkampen zou zijn ontstaan; Colá Debrot zou aan zijn werk hebben toegevoegd het 'oer-Antilliaanse element: blank en gekleurd behoren tot één en dezelfde familie, dus kunnen ze met elkaar gelukkig zijn'.

Dat de Indiaanse aanwezigheid op Bonaire pas vast kwam te staan in de tijd dat Debrot aan zijn novelle *De Vervolgden* begon, is kul. Wie nou tot de elite wordt gerekend en wat hun taal is, en in welke krant zij zich herkennen is ook niet altijd duidelijk (de Beurs- en Nieuwsberichten zou bijvoorbeeld een 'minder elitair leespubliek' hebben).

Van Wel en Heuvel verbazen zich erover dat de Haïtiaanse schilderkunst een eigen stijl ontwikkelde, los van de Spaanse traditie (whatever this may be): ze hebben geen kennis van de ontwikkeling van deze kunst. Zo is het hen blijkbaar ook niet bekend dat het gebruik van zowel de achternaam van de vader als de moeder normaal is in Spaans sprekende landen.

SUMMIER

Nu zou dit alles geen ramp zijn als Van Wel en Heuvel hun tekortkomingen zouden kompenseren met een degelijk stuk eigen inbreng, maar ook dat valt zwaar tegen. Wat te denken van deze summiere inhoudsopgave die voor van al het werk van Tip Marugg zou gelden: 'Het is nacht, hij leeft op herinneringen en hij drinkt'.

Of van opmerkingen als 'Alles wat in de boeken van Marugg gebeurt, gebeurt alleen in de fantasie' en 'Hij bevolkt als troost zijn boeken met extravagante figuren. Die bestaan echter alleen in zijn fantasie' (bij Boeli van Leeuwen)?

Of dat de behoefte van Pierre Lauffer om te experimenteren met de taal onder andere tot uitdrukking komt in een versregel als 'mi ke tumabo', omdat hij daarin alle vijf klinkers gebruikt?

Of 'Een verrassend goed boek dat ook volwassenen kan boeien, een boek vol humor ook en weer echt Antilliaans' over Miep Diekman's *...En de groeten van Elio?*

Het is de vraag of Jo van der Walle gezien kan worden als een van de brugfiguren, die 'de Antilliaanse bewustwording gestalte hebben gegeven op een tijdstip toen de eilanden de nieuwe staatkundige vorm binnen het koninkrijk moesten gaan invullen met hun eigen persoonlijkheid en hun eigen culturele verworvenheden'.

Daarnaast zijn er nog wat kleine slordigheidjes blijven staan in de tekst. Van de Antilliaanse Cahiers wordt op een plaats gezegd dat ze in 1950 werd opgericht, ergens anders wordt gesproken over 1955. Niet overal wordt aangegeven dat het geciteerde slechts een fragment is, er wordt ergens verwezen naar een niet afgedrukt citaat, e.d.

Het is jammer het te moeten konstateren, maar *Met Eigen Stem* is een schoolvoorbeeld van een gemiste kans. Met een klein beetje meer moeite en inzicht zou er iets moois van te maken zijn geweest, maar het heeft niet zo mogen zijn.

Pim Heuvel en Freek van Wel MET EIGEN STEM, Herkenningspunten in de letterkunde van de Nederlandse Antillen en Aruba, Van Gorcum, 1989, ISBN 90 232 2465 5.

MONO-GENETISCHE THEORIE BLIJFT STAAN

Tekst papiamentu uit 1803

prachtige vondst, **maar** nieuw ?

= door Henry Habibe =

DE MENINGEN over de oorsprong en samenstelling van het Papiamentu liepen altijd (en lopen nu nog) uiteen. Belangrijke verdedigers van de monogenetische theorie zijn: Rodolfo Lenz, Tomás Navarro Tomás en H.L.A. van Wijk. Volgens deze theorie zou de oorsprong van het Papiamentu gelegen zijn in een uit West Afrika afkomstige Portugese 'pidgintaal'.

Andere taalkundigen echter, zijn van mening dat de oorsprong van deze taal gezocht moet worden in het Spaans, d.w.z. het Oud-Spaans (Antoine Maduro, Pedro Rona, e.a.).

Eén van de meest gehanteerde bewijsvoeringen waarmee de herkomst van het Papiamentu zou kunnen worden aangetoond was steeds de overeenkomst die bepaalde Papiamentse woorden vertonen met hetzij Portugese, hetzij Spaanse woorden.

Wat daarbij vaak vergeten werd, is dat óók het Papiamentu een evolutie heeft doorgemaakt en dat het daarbij ervan afhing door WIE het Papiamentu gesproken werd. Er waren nl. op Curaçao minstens twee sociale groepen die onderling niet verstaanbare talen spraken: de West-Indische Compagnie-groep (Nederlands) en de Sefardische groep (Portugees).

Het Papiamentu kan — aldus Raul Rómer — voor deze groepen als 'lingua franca' gediend hebben. En hij vervolgt: 'In ieder geval zijn er berichten uit het eerste kwart van de negentiende eeuw dat er toen reeds gezinnen waren van Nederlandse afkomst waar het Nederlands vervangen was door het Papiamentu. De Sefardische gemeenschap — voegt de Curaçaose socio-linguïst eraan toe — heeft omstreeks het midden van die eeuw de overgang gerealiseerd. En hij concludeert: 'Het Papiamentu was dus niet meer uitsluitend een taal van *negers* en/of *onontwikkelden*'. *(Cultureel Mozaïek van de Nederlandse Antillen,* 1977)

Sinds de ontdekking echter, van de bekende 'liefdesbrief' van 1776 van een Curaçaose Sefardische Jood (vide: Dr. R.E. Wood, *New Light on the origins of Papiamentu*, 1972), kunnen we stellen dat de Sefardische gemeenschap het Papiamentu zelfs gedurende de XVIIIe eeuw bezigde, dus veel eerder dan Raul Römer veronderstelde.

Eén van de belangrijkste opmerkingen die Van Wijk maakte bij zijn onderzoek over de oorsprong van het Papiamentu (1958), was dat wij m.b.t. deze kwestie verder zouden kunnen komen, indien wij zouden beschikken over teksten uit de XVIIe en de XVIIIe eeuw. Tegen die tijd, d.w.z. het jaar waarin Van Wijk zijn studie maakte, waren alleen de teksten uit 1843, respectievelijk 1844, bekend.

Sindsdien zijn er andere interessante documenten ontdekt: de 'Comparsa di Julandés' uit 1830 (M. Alvarez Nazario), de 'liefdesbrief' uit 1776 (R. Wood) en het document uit 1803, dat door de heer Charles Gomes Casseres sinds kort 'onder de aandacht' werd gebracht van de linguisten (de oorspronkelijk met de hand geschreven tekst (fotokopie ervan) werd, samen met de door Gomes Casseres gemaakte transcriptie, in de *Ñapa* van 20/1/90, afgedrukt).

Dit is een zeer waardevolle vondst, omdat het ons een zeker inzicht verschaft in het Papiamentu van honderdnegentig jaar geleden door de Nederlandse groep (indien wij mogen veronderstellen dat het stuk door Pieter Specht (een Nederlander?) opgesteld werd). De spelling waarmee het stuk geschreven is, duidt erop dat de schrijver Nederlands georienteerd was *(Noos* ta firma.../ noos ta *teende coonta.../ toer Soorto die koos* y *Seemper...)*

We beschikken nu dus over een tekst in het Papiamentu van 1776 en één in het Papiamentu van 1803: de eerste van de Sefardische groep en de tweede van de Nederlandse groep. Dat de tweede tekst inderdaad in het Papiamentu geschreven is (en niet zoiets als het 'gebroken Spaans' waar Pater Schabel het over had in 1704), blijkt uit het feit dat de tegenwoordige tijd met 'ta' en de verleden tijd met 'a' en 'tabata' geconstrueerd wordt.

Dit struktureel aspekt, karakteristiek voor het Papiamentu, komt ook voor in de 'liefdesbrief' van 1776. Ook het artikel 'lo', dat in het Papiamentu dient om de toekomende tijd mee uit te drukken, komt voor in de tekst uit 1803.

Met deze struktureel-grammatikale aspekten van de tekst uit 1803 (die niet in het Spaans noch het oud-Spaans voorkomen, maar wel in de andere Creoolse talen van het Caraïbisch gebied) is — lijkt mij — voldoende aangetoond dat het document uit 1803 inderdaad in het Papiamentu is geschreven. (Ook het bezittelijk voornaamwoord 'nan', dat beslist geen Spaans is, komt in het document voor). Indien de 'liefdesbrief' van 1776 in het Papiamentu gesteld is (en niet in het Spaans), dan is het stuk van 1803 vanzelfsprekend óók in het Papiamentu geschreven.

Het feit dat deze tekst (1803) uit Aruba afkomstig is (en niet uit Curaçao) heeft geen consecuenties voor de monogenetische theorie. Ook elders zijn er zulke documenten reeds ontdekt die grote overeenkomsten vertonen met de brief van 1776. Als Dr. Ds. Krafft schrijft dat de familie Specht sinds 1670 op Curaçao voorkomt, dan is het heel goed mogelijk dat de eerste Specht van Aruba eerst op Curaçao heeft gewoond. Heel goed mogelijk, want diezelfde familie kwam veel eerder op Curaçao voor! Het is in dit verband belangrijk te weten dat de West-Indische Compagnie het indertijd niet toestond dat de kolonisten zich op Aruba vestigden.

Maar in 1754 bijvoorbeeld, kreeg Moyses Maduro (uit Curaçao!) wel toestemming om op Aruba een plantage te beginnen. Waarom kan het niet zo gegaan zijn met die eerste Specht van Aruba?

De tekst van 1830, die Manuel Alvarez Nazario op Puerto Rico ontdekt heeft, ('Tutur genti di Corsó...') is een bewijs dat Curaçaoënaars vroeger naar dat eiland zijn verhuisd en er gewoond hebben. Maar dat geldt niet alleen voor Puerto Rico.

In zijn interessante studie, *Papiamento en Hispanoamérica* (1973), maakt Germán de Granda melding van de aanwezigheid van slaven en afstammelingen daarvan uit Curaçao in Venezuela (Coro, Puerto Cabello) en Cuba.

Ook verwijst De Granda naar een tekst uit Puerto Cabello, waarin o.a. 'mi' als persoonlijk voornaamwoord voorkomt (zoals in het Papiamentu), 'na' als voorzetsel, 'bai' als werkwoord, en waarbij 'Otra banda' genoemd wordt. En hij concludeert tenslotte en stelt: '... me parece necesario postular, como hecho probado, que el papiamento fue empleado por núcleos negros procedentes de Curaçao (y por sus descendientes) establecidos, por diferentes vías, en zonas antillanas y continentales de la América española durante, al menos, los siglos XVIII y XIX...'

Dat er vroeger dus Curaçaoënaars (hetzij als commandeurs hetzij als negerslaven) naar Aruba verhuisden (met kennis van het Papiamentu van Curaçao!) behoeft ons, historisch gesproken, niet te verbazen. Een Staat van Bevolking uit 1820 vermeldt dat er op Aruba 331 slaven waren: 157 daarvan waren gekleurden (indianen) en 174 zwarten (R.H.Nooyen, *Millefiori di Aruba,* 1965)

De stelling als zou er in die tijd geen contact geweest zijn tussen de eilanden Aruba en Curaçao (maar wel tussen Aruba en het vasteland van Zuid Amerika) om daarmee aan te tonen dat er op Aruba geen Afro-Portugees kon hebben bestaan, is dus niet houdbaar. Of het Papiamentu nou via Curaçao op Aruba is gekomen of via Venezuela, in beide gevallen had het Papiamentu reeds de ingrediënten in zich, die deze taal heeft meegekregen uit de tijd dat de negerslaven door Europese handelaars in Portugees West Afrika gekocht werden. 'Nog in 1656 gaf de Praesidale Kamer te Amsterdam commissie's uit om op de kust van Afrika slaven te mogen halen en die in de Caraïbische eilanden of andere plaatsen te verhandelen'. (Hamelberg, Den Haag, 1907).

De theorie van Dr. Van Wijk is gebaseerd op het historische feit, dat de negerslaven, gezien de verschillende plaatsen van herkomst in Afrika, een 'pidginized' of 'Low Portuguese' spraken, dat was aangepast aan de fonetische, morphologische en syntactische eigenschappen van hun eigen talen of dialekten. Van Wijk verwijst voor deze historische feiten o.a. naar het uitstekende werk van Prof. Dr. M. Valkhoff, *Studies in Portuguese and Creole.*

Na de studie van Dr. Van Wijk zijn het vooral Richard Wood en Germán de Granda geweest, die ook verwezen naar het Portugees 'substratum' van het Papiamentu. De Granda is het in hoofdzaak eens met Wood, maar terwijl Wood het nog heeft over een 'Pan-Caribbean Spanish affiliated creole', benadrukt De Granda, dat dit van latere datum is dan het Portugees 'substratum'.

Ondertussen zijn er zeer interessante studies verschenen over het Papiamentu, waaruit blijkt dat in deze taal elementen voorkomen, die ook in andere Creoolse talen aanwezig zijn. (zie: M. Aparecida de Almeida, *Fonología histórica del Papiamento,* Ottawa, 1972; C. Valeriano Salazar, *A comparison of the Papiamento and Jamaican Creole verbal system,* Montreal, 1974)

Hieruit blijkt overduidelijk, op grond van wetenschappelijke vergelijkingen, dat de algemene vormen in de Caribische talen van Afrikaanse oorsprong zijn. Al in 1956 (twee jaar vóór verschijning van de studie van Dr. Van Wijk) heeft Raul Römer gewezen op het belang van studies over Afrikaanse talen, wanneer het om de oorsprong van het Papiamentu gaat. Ik

Vervolg op pag. 8

Amerikaanse militairen tijdens de invasie in Panama welke door de Wereldraad van Kerken werd veroordeeld.

HEB VERTROUWEN IN GORBATSJOV EN BUSH

Ten koste van geweldige offers op tocht naar vrijheid

Paus: waken voor overdreven nationalisme in Oost-Europa

VATICAANSTAD - Paus Johannus Paulus II heeft ten overstaan van 120 ambassadeurs bij de Heilige Stoel de waarschuwing laten horen dat er bij alle grote veranderingen die in Europa aan de gang zijn "geen overdreven nationalisme" moet ontstaan. Hij verklaarde dat het bijaldien noodzakelijk is dat de verdere ontwikkeling in het gebied zich voltrekt op basis van de uitgangspunten van de akkoorden van Helsinki uit 1975.

De paus bewees in zijn toespraak eer "aan de mensen die ten koste van geweldige offers en op moedige wijze de lange pelgrimstocht naar de vrijheid begonnen ... Met als etappes Warschau, Moskou, Budapest, Berlijn, Praag, Sofia en Bukarest". Hij loofde ook de "politiek verantwoordelijke personen die er ruimte voor schiepen". "Hoe gunstig deze ontwikkeling ook is, doordat zij volken hun identiteit en hun gelijke waardigheid doet hervinden, wij moeten niet vergeten, dat nooit iets definitief wordt bereikt".

HELSINKI 1975

"De nawerkingen van de tweede Wereldoorlog nopen tot waakzaamheid. Wereldlijke rivaliteiten kunnen altijd opnieuw opduiken, conflicten tussen etnische minderheden opnieuw ontvlammen, nationalisme weer uit de hand lopen. Daarom is het noodzakelijk dat een Europa, in de zin van een gemeenschap van landen, zich grondvest op basis van de uitgangspunten, die zo gelukkig op de juiste tijd werden aanvaard in Helsinki in 1975, door de conferentie over Veiligheid en samenwerking in Europa (CVSE)".

De paus riep West-Europa ertoe op de broeders in Midden- en Oost-Europa te helpen, om zo zijn voordeel ten nutte te maken dat het lange jaren in vrijheid en welvaart heeft geleefd: "Het moment is genaderd waarop uit de stenen van neergehaalde muren samen een gemeenschappelijk huis moet worden gebouwd".

FUNDAMENTEN

"Ongelukkigerwijze, aldus de paus, hebben de Westelijke democratieen maar al te vaak geen goed gebruik weten te maken van hun ten koste van grote offers verworven vrijheid, zoals blijkt uit het bestaan en de verbreiding van anti-waarden, zoals egoisme, hedonisme, racisme en materialisme". "Ik heb vertrouwen in de inspanningen van Gorbatsjov en Bush: bij mijn contacten met hen is mij gebleken dat zij de internationale samenwerking op zo stevig mogelijke fundamenten willen plaatsen".

In Helsinki legden de 35 CVSE-landen - alle Europese landen, inbegrepen Sovjetunie, maar zonder Albanie plus de VS en Canada met een slotakkoord de basis voor ontspanning, ontwapening, economische samenwerking en eerbiediging van de mensenrechten in Europa. ... werden tevens ... selen vastgelegd over ... onschendbaarheid van grenzen en de territoriale integriteit van staten, beginselen die geheel beantwoorden aan de Sovjetvisie op de doelstelling van de conferentie. Sinds 1975 zijn vervolgconferenties gehouden in Belgrado, Madrid en Wenen en mede gespecialiseerde conferenties, over mensenrechten en vrijheid van informatie afgelopen zomer in Parijs en Londen.

MIKHAIL GORBACHOF

Wereldraad over VS-aktie in Panama:

Duidelijke schending internationaal recht

GENEVE - De Wereldraad van Kerken is "verontwaardigd en diep bedroefd" over de gewapende interventie van de Verenigde Staten in Panama. Dit heeft de Wereldraad president Bush laten weten. De brief is mede-ondertekend door de Wereldbond van Hervormde en gereformeerde kerken, de Lutherse wereldfederatie en de Konferentie van Europese kerken.

De poging van de Amerikaanse regering door militair geweld politieke meningsverschillen op te lossen, kan alleen maar tot het verlies van meer mensenlevens leiden. Bovendien worden door deze actie de mensenrechten van de burgerbevolking genacht.

De inval is een duidelijke schending van het internationale recht en van het recht op zelfbeschikking. "Wij betreuren de dood van vele onschuldige burgers" aldus de brief, die bij afwezigheid van Emilio Castro is ondertekend door de Bulgaarse adjunct-secretaris-generaal Todor Sabev. Ook de handtekeningen van Milan Opocensky, Gunnar Staalsett en Jean Fischer staan onder de brief.

De briefschrijvers wijzen er tenslotte op dat in andere delen van de wereld de vrede naderbij komt. In de brief wordt geen melding gemaakt van de door Noriega vervalste verkiezingen, op basis waarvan hij zich president is blijven noemen.

DOM HELDER CAMARA
...spreekverbod...

Bij ontwikkelingen Oost-Europa blijkt:

Volksreligiositeit weegt zwaar bij verzet armen

BERG EN DAL - De religiositeit van het volk is een belangrijke factor voor het verzet van de armen in de Derde wereld tegen de onderdrukking en van de Oosteuropese volkeren tegen de communistische heerschappij geweest.

Dit bleek tijdens een internationaal congres over Volksreligie, bevrijding en theologie, dat op initiatief van de universiteit van Nijmegen in Berg en Dal werd gehouden. De Latijnsamerikaanse bevrijdingstheologie hanteerde in de jaren '60 en '70 vooral een Marxistische maatschappijanalyse, waarbij volksreligiositeit vooral als negatief en passief werd gezien. Theologen uit Azie en Afrika maakten hiertegen ernstig bezwaar omdat in hun situatie de godsdienstigheid van het gewone volk wel een bevrijdend element had, zo legde drs. Berma Klein Goldewijk van de Nijmeegse theologische faculteit na afloop uit.

In Oost-Europa ontstond naast de communistische structuur een "schaduwsamenleving", aldus de Hongaarse theoloog Andreas Mate Toth. Daarin speelde de "tweede kerk", die deels in en deels buiten de officiele kerk bestond, een belangrijke rol.

Verder hebben vormen van volksreligiositeit een grote rol gespeeld bij het verzet van de Oosteuropese volkeren tegen de autoritaire regimes. Bedevaarten groeiden spontaan uit tot indrukwekkende demonstraties. Bovendien speelt het volkskatholicisme een zekere rol bij het hervinden van de nationale identiteit in de Oosteuropese landen.

Hoewel in West-Europa volksreligiositeit vervaagt of zelfs uit het dagelijks leven verdwijnt, aldus Klein Goldewijk, speelt zij nog wel een rol. De uit Hongkong afkomstige theoloog Edmond Tang, werkzaam bij het godsdienst-sociologisch instituut Pro Mundi Vita te Leuven, wees in dit verband op religieuze dimensies in de milieubeweging. Daarnaast wordt steeds vaker de vraag naar een totaal nieuwe wereldbeschouwing gesteld. Van die modellen wordt echter niet alleen bij het christendom maar ook bij het Taoisme en het Boeddhisme gezocht.

Er zijn in Nederland meer astrologen dan priesters, zo voegde hij eraan toe. Het is nog de vraag of die nieuwe vormen een weg naar bevrijding en verzet zijn.

PAUS JOHANNES PAULUS

ERGSTE CRISIS VOOR R.K. KERK

Over sluiting progressieve seminaries

Dom Helder Camara mag geen verklaring afleggen

RECIFE - Dom Helder Camara, de vorige aartsbisschop van Recife en Olinda in het noordoosten van Brazilie, moet zijn mond houden over de sluiting van twee progressieve seminaries in de stad, waartoe het Vaticaan opdracht had gegeven. De conservatieve hulpbisschop van Recife, mgr. Joao Evangelistio Terra, heeft Dom Helder verzocht tegenover de pers geen verklaringen meer af te leggen.

Het theologisch instituut en het regionaal seminarie, beide opgericht door Dom Helder Camara, golden als opleidingsinstituten voor progressieve theologen die in hun werk de solidariteit met de armen gestalte willen geven. Het Vaticaan liet in september weten dat beide instellingen gesloten moesten worden omdat ze niet aan de Vaticaanse eisen voor een priesteropleiding zouden voldoen.

KERK VAN ARMEN

Uit protest tegen de sluiting wordt er in zeventig parochies en basisgemeenten gevast. "Dit doen we niet alleen om te protesteren" aldus Reginaldo Veloso, priester in Morro da Conceicao. "Het gaat om de toekomst van de kerk in dit gebied en dan vooral om de solidariteit van de kerk met de armen. Dat staat er op het spel."

Pater Veloso heeft inmiddels van zijn bisschop te horen gekregen dat hij het risico loopt gestraft te worden op grond van artikel 1373 uit het hoofdstuk 'Misdrijven tegen kerkelijke gezagsdragers' van het kerkelijk wetboek, dat kritiek van een priester op de paus of een bisschop verbiedt. De maximumstraf is schorsing uit het priesterambt.

AUTORITAIR

Directeur Claudio Sartori van het inmiddels gesloten Theologisch instituut bestrijdt het argument van het Vaticaan dat het instituut geen voldoende intellectuele scholing aan de studenten zou geven. Voor het Vaticaan staat intellectuele scholing gelijk aan gehoorzaamheid. Op ons instituut kregen de studenten vrijheid, wij wilden geen autoritair systeem" aldus Sartori.

Een dezer dagen verschijnt een zwartboek over de crisis waarvan de sluiting van beide seminaries een voorbeeld is. Daarin wordt ernstig geprotesteerd tegen het conservatieve beleid van aartsbisschop Jose Cardoso Sobrinho, de opvolger van Dom Helder Camara.

ONDERMIJNING

De benoeming van Jose Cardoso Sobrinho tot opvolger van Dom Helder Camara en van Joao Evangelista Terra tot hulpbisschop in Recife en Olinda was een nieuwe stap van het Vaticaan in de strijd tegen progressieve vleugel in de Brazilianase RK kerk. Vanaf het begin hebben ze kritiek geuit op de bijbeluitleg vanuit het gezichtspunt der armen en op de activiteiten van de basisgemeenschappen.

Als een van zijn eerste daden ontsloeg aartsbisschop mgr Cardoso pater Herminio Canova en drie maatschappelijke werkers, allen in dienst van de missie onder de plattelandsbevolking. Een week later gaven zeventig pastores een verklaring uit waarin ze het ontslag betitelden als een poging het werk van de kerk voor de evangelisatie en de authentieke bevrijding van de lijdende bevolking te ondermijnen.

Hulpbisschop Terra is als adviseur van de pauselijke Bijbelcommissie betrokken bij de maatregelen tegen de bevrijdingstheologen in Prazilie.

HULP POLITIE

Aartsbisschop Cardoso onttrok dit najaar zijn steun aan de diocesane commissie voor Gerechtigheid en vrede (Justitia et Pax). Het besluit volgde op een protest van de commissie nadat de aartsbisschop de hulp van de politie had ingeroepen om een einde te maken aan een zitstaking van 30 boeren in het bisschoppelijk paleis.

Dom Helder Camara gaf als zijn commentaar dat de commissie volgens de richtlijnen van het tweede Vaticaans concilie werkte. Ook de bevrijdingstheoloog Leonardo Boff sprak zijn steun voor de commissie uit.

Volgens de voorzitter van de Braziliaanse bisschoppenconferentie, mgr Luciano Mendes de Almeida, is er sprake van "de ergste crisis waardoor de RK kerk in het noordoosten van Brazilie ooit werd getroffen".

Secularisatie belangrijkste probleem

Onder Argentijnse leken en clerus bezorgdheid over functionele Kerk

BUENOS AIRES - De Rooms-katholieken in Argentinie zijn de laatste jaren meer in de bijbel gaan lezen. Ook is er in hun leven meer ruimte voor het gebed gekomen. Zij hebben er kritiek op dat zij zo weinig bij de Eucharistievieringen worden betrokken.

Dat zijn enkele resultaten van een onderzoek dat in 1988 onder de Argentijnse gelovigen is gehouden. Het dagelijks bestuur van de bisschoppenconferentie beraadt zich op dit moment met sociologen over de consequenties van de onderzoeksresultaten voor hun beleid.

KRITIEK

Katholieke leken willen meer mogelijkheden hebben om zich in het geloof te verdiepen, zo uit het onderzoek. Katholieken in de grote steden zijn bezorgd omdat de kerk hun geen duidelijke richtlijnen verschaft voor hun dagelijks handelen.

Priesters en kloosterzusters hebben veel kritiek op het functioneren van de kerk. Zij vinden dat er veel moet veranderen in de manier waarop de kerkelijke ambten worden uitgeoefend. Veel priesters vinden de preken "oppervlakkig" en verwijten de gelovigen dat zij tijdens de Eucharistievieringen zo passief zijn.

NIEUW

Hulpbisschop mgr Eduardo Miras van Buenos Aires zei in een reactie dat de leiding van de kerk voor de taak staat gelovigen een nieuwe boodschap te brengen. De katholieken moeten worden opgeroepen tot evangelisatie en moeten getuigen van kerkelijke eenheid. Miras beschouwt de secularisatie als het belangrijkste probleem van de Argentijnse kerk.

Probleem papierverzuring wordt aangepakt

Het verkruimelende nationale geheugen in de bibliotheken

-door Aad Wagenaar,Haagsche Courant-

DEN HAAG.- ' Als u het probleem geïllustreerd wilt zien, dan heb ik hier juist de illustratie', zegt drs.P.A. Goddijn, conserveringsconsulent van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag (waar o.m. een grote hoeveelheid historisch materiaal over Curacao, Aruba en de andere eilanden wordt bewaard red.). Op de tafel voor hem ligt een brochure uit 1917. Het is de gedrukte toespraak die de sociaal-democraat Pieter Jelles Troelstra in dat voorlaatste jaar voor de Eerste Wereldoorlog hield op de Stockholmse conferentie, belegd om de socialisten in de oorlogvoerende landen in Europa tot vredesgedachten te brengen. Goddijn pakt pagina één van het antieke geschriftje op en het komt zomaar los van zijn band, vervolgens probeert hij er een ezelsoor in te brengen en het stukje papier breekt af. Dat sluit hij de vuist zonder de minste kracht om de hele bladzijde, en al Troelstra's gedrukte woorden dwarrelen als fijne, lichtbruine sneeuw op de tafel neer, foetsie.

'Om dat verval van papier, daar gaat het om',zegt Goddijn. Wij kijken kennelijk nogal ontzet door de zojuist aangerichte destructie van een 72 jaar oude boekdrukantiquiteit. Want Goddijn zegt snel:'we hebben in de Koninklijke Bibliotheek nog een exemplaar van de Stockholmse Conferentie hoor, maar dat is in perfecte staat. Dit ding hier hebben wij een jaar geleden ontvangen uit de New York Public Library; in die grote bibliotheek hebben ze het document op film gezet en toen ze er daarna, door de vervallen staat van het papier geen raad meer mee wisten, stuurden ze het maar naar Den Haag. Dat óns exemplaar wél plooi- en vouwbaar is, komt waarschijnlijk omdat de plaats van onze bibliotheek misschien een tiende van de luchtvervuiling kent dan New York. Hoe dan ook: het verval dat u net zag, is het probleem waarmee ook in Nederland de archieven en bibliotheken te kampen hebben'.

In de hand van Goddijn verandert de brochure van Pieter Jelles Troelstra in bruine sneeuw. Naast hem G.de Bruin van het Algemeen Rijksarchief.

BAR

Vorige week stuurden de ministers van Cultuur en die van Onderwijs en Wetenschappen d'Ancona en Ritzen, een beleidsbrief naar de Tweede Kamer die over het behoud van al het papier ging, dat in de Nederlandse Rijks, provinciale, gemeentelijke en particuliere archieven bewaard wordt en de miljoenen boeken die in bibliotheken van hoge en lage overheid te leen of ter bestudering staan.

Met de staat van het papier, voorzover het uit de negentiende en twintigste eeuw stamt, is het bar gesteld. Want in het begin van de 19de eeuw schakelde men van het vervaardigen van papier uit lompen over op een procedé waarbij houtslijpsel de basis voor papier vormde. Dat mengsel was veel minder opgewassen tegen de tand des tijds dan de op perkament en lompenpapier geschreven en gedrukte folianten en boeken die dateren uit de periode vanaf 1450, toen L.J.Costersz, Gutenberg en kornuiten hun letters waren begonnen te snijden. Het gevolg is dat door het inferieure papier van de 19de en de 20ste eeuw nu talloze boeken en archiefstukken staan en liggen te verzuren- ze rotten weg en vallen soms al uit elkaar als je ernaar kijkt.

CULTUURGOED

Dat is kwalijk natuurlijk, want behalve het papier verdwijnt ook het culturele goed, dat er op geschreven en gedrukt stond. Niet voor niets droeg dan ook een advies dat in 1989 door beheerders en adviseurs van het bibliotheekwezen in Nederland werd uitgebracht, de titel ' Het behoud van ons nationale geheugen'. De politiek is het eens met die gedachte, want in de beleidsbrief van de ministers d'Ancona en Ritzen wordt een voorstel gedaan om in een 'proefjaar' een gedegen onderzoek uit te voeren naar de stand van zaken van het gedrukte en geschreven woord in archieven en bibliotheken.

Als 'proeftuin' is voor dat onderzoek gekozen voor de twee meest prestigieuze instituten op het gebied van het behoud en beheer van oud papier: de sinds begin jaren tachtig broederlijk naast elkaar gelegen Koninklijke Bibliotheek en het Algemeen Rijksarchief, moderne gebouwen met een zonwerend exterieur.

Bij het eerste instituut is drs.Goddijn de expert op het gebied van conservering en restauratie van boeken. In het Algemeen Rijksarchief is G.de Bruin het hoofd van het restauratie-atelier. De laatste doet ons schrikken met de mededeling dat er zich in de Koninklijke Bibliotheek een collectie van 23,3 strekkende kilometers boeken bevindt, die uit die papierarmoedige 19de en 20ste eeuw stammen, een stapel van 2,2 kilometer kranten uit dezelfde tijd en dat zijn eigen Algemeen Rijksarchief de documenten van de 19de en 20e eeuw, gebundeld 40 kilometer dik zijn, met een jaarlijkse aanwas van 1,5 kilometer. Dat alles op een plekje in Den Haag, laat staan wat er elders in de archieven en bibliotheken van Nederland aan documenten en boeken door verkommering wordt bedreigd. Rampzalig dus voor het nationale geheugen en de cultuur.

INVENTARISATIE

Vandaar dat er in oktober 1989 een Coördinatiepunt Nationaal Conserveringsbeleid werd opgericht, dat de omvang van de verzuring van het nationale boeken-en archievenbestand in kaart moet brengen en advies gaat geven om het massale probleem de baas te worden.

'De beleidsbrief van de ministers betekent dat we nu eerst een betrouwbare schade-inventaris gaan maken', aldus drs.Goddijn van de Koninklijke Bibliotheek. 'In ons instituut en in het Algemeen Rijksarchief wordt een statisch berekende en aangewezen hoeveelheid boeken en documenten uit kasten en depots getrokken, bij allebei misschien hooguit 400 die vouwproeven ondergaan en in een laboratorium worden onderzocht op vezelsamenstelling, lijming, papierdikte en de zuurgraad. Het zou kunnen dat een deel ervan dan als hopeloos wordt gekwalificeerd, niet te redden is. We hebben in een steekproefsgewijs uitgevord onderzoek in de Koninklijke Bibliotheek al eens eerder 2000 boeken bekeken uit de periode 1840-1960 en toen bleek een kwart acute behandeling nodig te hebben'.

De expert van het Algemeen Rijksarchief, De Bruin zegt:'In de Library of Congress, de nationale Amerikaanse bibliotheek in Washington, hebben ze met zo'n onderzoek vastgesteld dat een kwart van de collectie helemaal niet meer raadpleegbaar was, het papier daarvan verkruimelde in de handen van wie boek of document beetpakte. Doorgaans is alles dan al wel op film gezet, maar het originele document ontglipt je en dat is cultuurverlies'.

HERSTEL

Na de 'schade-inventarisatie' die vanaf deze maand een maand of vier in beslag zal nemen, gaan de experts die in de Koninlijke Bibliotheek en Algemeen Rijksarchief aan de slag zijn in het aangekondigde proefjaar zich buigen over adviezen voor herstel en conservering van het afgetakelde papieren cultuurbezit. Uit New York en Zweden zijn inmiddels experts naar Den Haag gekomen om daar hún conserveringsmethoden toe te lichten. Men leerde dat in de Verenigde Staten in vacuümkamers gas in het boeken- en archiefmateriaal wordt gebracht dat de verzuring neutraliseert en een buffering aanbrengt. In Canadr werken de Nationale Archives met magnesiumcarbonaat in een organische oplossing, waardoor met de verzuring van het daarin gedompelde papier wordt afgerekend. In Wenen, zo werd ontdekt, is een methode om 'ziek' krantenpapier aan te pakken; daar wordt onder druk in een tank lijming met een ontzuringsmiddel in het papier gebracht en het is daarna als herboren.

VELE MILJOENEN

Als over ruim een jaar het advies over de papierconservering is uitgebracht, de schade in kaart is en de aanpak bepaald, gaat de verdere gang van zkaen tientallen en op termijn honderden miljoenen guldens kosten. De heren Goddijn en De Bruin zitten daar niet mee. Goddijn meldt terloops dat voor de individuele restauratie van boekwerken en handschriften van vóór 1840 (het geschatte jaar waarin de papierkwaliteit achteruit begon te lopen) in zijn eigen bibliotheek alleen al 275 miljoen nodig is. Maar de politieke wil is er, zeggen beide experts.

De proeffase van de Koninklijke Bibliotheek en het Algemeen Rijksarchief is nu nog maar het begin: als straks duidelijk is hoe ernstig het 'nationale geheugen' aan het verkruimelen is, gaat men ook in al die andere archieven en bibliotheken in Nederland de noodklok luiden. Dat zal heel wat geld gaan kosten.

Teveel herinneringen aan Wereldoorlog

Discussie over gebruik van naam Junkers in Duitsland

HAMBURG - De naam van Hugo Junkers, de grootste Duitse luchtvaartpionier prijkt sinds jaren in de rij van 'swerelds meest prominenten op luchtvaartgebied. Dat is de reden waarom degenen die bezig zijn met het ontwerpen en de bouw van de Duitse Airbus onlangs voorgesteld hebben hun bedrijf de naam Junkers te geven. Deutsche Airbus, een onderdeel van het voormalige conglomeraat Messerschmitt-Boelkow-Blohm (MBB), is een op zichzelf staand bedrijf geworden na de fusie tussen MBB en het Daimler-Benz concern.

Maar het voorstel tot naamwijziging heeft geleid tot een verhit debat in de Bondsrepubliek, want Hugo Junkers (die leefde van 1895 tot 1935) was een contraversieel figuur.

Zijn eerste produkt was de J-1, het eerste vliegtuig ter wereld dat geheel van metaal was geconstrueerd en dat in december 1915 de eerste vlucht maakte in Dessau, bezuiden Berlijn.

Junkers, de zoon van een textielfabrikant in het Ruhrgebied, was toen al 56. Vier jaar later, in 1919, maakte de Junkers F-13 zijn eerste vlucht. Deze F-13, gefabriceerd van aluminium, wordt beschouwd als de voorloper van de hedendaagse commerciële vliegtuigen.

TANTE JU

Maar de reputatie van Junkers als één van de meest briljante pioniers op luchtvaartgebied, werd pas gemaakt met de legendarische 'Tante Ju' in 1930, een éénmotorig toestel dat wereldberoemd werd, vooral in de latere driemotorige versie, de J-52 welke in 1932 op de markt kwam.

Van dit type werden er meer dan vijfduizend gebouwd, waardoor de J-52 het meest gebruikte commerciële vliegtuig in die jaren werd. De legendarische 'stalen machine' werd het symbool van de Duitse vliegtuigindustrie. En weinigen hebben zoveel bijgedragen tot de ontwikkeling van de luchtvaart in Duitsland als professor Junkers en zijn Junkers-Flugzeugwerk.

Een herinnering aan de gloriedagen van vroeger: een geheel gerestaureerde Ju-52 vliegt boven Hamburg. Dit type dat dateert uit de jaren dertig, werd het meest verkochte vliegtuig in die jaren en een voorloper van de moderne commerciële vliegtuigen.

In de jaren veertig had Dessau ongeveer 140 duizend man personeel in dienst, voornamelijk Duitse technici en geschoolde arbeiders, maar ook dwangarbeiders uit de concentratiekampen van de Nazi's. Vanwege dit laatste is er een heftige discussie ontstaan naar aanleiding van het besluit om de Deutsche Airbus de naam Junkers te geven. Duitse critici wijzen erop dat 20buitenlanders, onder wie potentiële klanten voor de Airbus, de naam Junkers zouden kunnen verbinden aan de oorlogsvliegtuigen die door de Duitsers werden gebruikt in de Tweede Wereldoorlog. Hugo Junkers, die voor zijn dood in 1935 door de Nazi's werd vervolgd, had echter niets te maken met de oorlogsindustrie. Maar zonder de Ju-52 en het legendarische Condor Legioen van de Nazi's, had de Spaanse fascisten-leider generaal Fransisco Franco nooit de burgeroorlog kunnen winnen. Hij gebruikte deze vliegtuigen voor het transport van 15 duizend Marokkaanse troepen die hem in staat stelden zijn fascistische dictatuur in Spanje te vestigen.

HANDHAVEN

Dit heeft ertoe geleid dat vliegtuigfabrikanten in Bremen en Hamburg ervoor hebben gepleit de naam Deutsche Airbus te handhaven, met name ook door het succes van de Airbus welke door Frankrijk, Engeland en Spanje gezamenlijk wordt geproduceerd.

Het patent op de naam 'Junkers' kwam na een serie onderhandelingen in 1969 in handen van MBB. Deze naam is in Duitsland en ook in de rest van de wereld vóór de Tweede Wereldoorlog altijd verbonden geweest aan innovaties op luchtvaartgebied.

Als jonge ingenieur trok Hugo Junkers begin deze eeuw al de aandacht door talrijke belangrijke ontdekkingen en patenten voor motoren in de in 1895 opgerichte Dessau-fabriek.

Niettemin werd hij openlijk verafschuwd door conservatieve legerofficieren en politici, omdat hij zich bezig hield met literatuur, schilderkunst en theater en vriendschappelijke banden onderhield met 20vooraanstaande liberale en linkse artiesten. Een trouwe vriend, de vliegtuigbouwer Ernst Zindel zei later: 'al onze energie was gericht op een vreedzaam gebruik van luchttransport. Wij hadden nooit de bedoeling de Ju-52 te gaan aanwenden voor oorlogsdoeleinden.'

Maar de werkelijkheid werd anders, de Nazi's confisceerden de Junkers fabriek in oktober 1933 en Hugo Junkers werd vanaf dat moment verboden ooit weer een voet te zetten in de fabrieksgebouwen. In de aanklacht welke leidde tot de confiscatie werd Junkers bestempeld als een 'pacifist en democraat' -een schande in de ogen van de Nazi's- 'die altijd klaar stond om de Marxisten te helpen en zich voortdurend inliet met buitenlanders'. Ondanks deze aanklacht durfden de Nazi's de naam Junkers niet aan te tasten, integendeel zij gebruikten de Junkers-fabriek om er één van Europa's grootste oorlogsindustrieën van te maken. En dat is nu precies de reden waarom men in het hedendaagse West Duitsland zo huiverig is voor de naam Junkers.

"Gaia, een nieuwe kijk op het leven"

Is de aarde een levend organisme ?

IN ZIJN BOEK 'Gaia, een nieuwe kijk op het leven' onderbouwt James Lovelock de stelling dat het leven een richting en een doel heeft. De som van alles wat leeft, planten, dieren, maar ook micro-organismen beïnvloedt het aardse milieu niet alleen, maar is gericht op het in stand houden van leven op Aarde. Lovelock noemde deze theorie de Gaia-hypothese, naar de Griekse godin van de Aarde 'Gaia'. Deze theorie stelt dat het leven de Aarde zodanig beïnvloedt dat het zichzelf in stand kan houden, en dat de Aarde zelf in feite één groot levend systeem is. Niet een toevallig samengaan van delen die niet met elkaar verbonden zijn. Bovendien stelt de Gaia-hypothese dat dit levende wereldwijde systeem zichzelf controleert.

- door Mario Kleinmoedig-

Deze stelling heeft ondertussen de belangstelling gewekt van wetenschappers uit alle delen van de wereld. Eén van de consequenties is namelijk dat bijvoorbeeld geologen en biologen, maar ook onderzoekers op andere gebieden op zijn minst rekening moeten houden met elkaars werk en de resultaten daarvan, voor zover dat nog niet gebeurde. De evolutie van de Aarde en de evolutie van het leven blijken namelijk veel inniger met elkaar verstrengeld te zijn.

Wat leidde deze veelzijdige Britse wetenschapper tot zijn theorie. Het begon met zijn studie van de atmosfeer van andere planeten voor het Britse Bureau voor Aeronautica en Ruimtezaken. Volgens Lovelock is logisch aan te nemen dat de gassen in de dampkring van een planeet met elkaar reageren en stabiele verbindingen vormen die uiteindelijk een evenwichtige levenloze dampkring tot gevolg hebben, zoals die van Mars en Venus.

De dampkring van de Aarde gehoorzaamt echter geheel niet aan dit principe. Bepaalde gassen die normaal met elkaar zouden reageren doen dit op Aarde niet, terwijl andere substanties die in vaste vorm aan de oppervlakte zouden moeten neerslaan in gasvorm in de dampkring blijven hangen. De enige verklaring voor dit vreemde verschijnsel, is dat de planten, dieren en bacteriën van onze planeet constant gassen en energie in de atmosfeer pompen.

Een bijzonder voorbeeld is zuurstof. Dit is een gas dat heel snel met andere stoffen reageert en nieuwe verbindingen vormt. Zo bestaat de dampkring van de andere planeten grotendeels uit koolzuurgas, omdat het zuurstof makkelijk reageert met de koolstofverbindingen aan de aardoppervlakte.

De Aardse dampkring bevat echter enorme hoeveelden zuurstof terwijl het koolzuurgaspercentage miniem is. Bovendien is het zeer vreemd dat het zuurstofpercentage in de aardse dampkring zo constant is, te weten 21 procent. Iets meer, en de aardoppervlakte zou één grote vuurzee zijn, vanwege de ontelbare branden. Bij minder dan 12 procent zouden de meeste levende organismen uitsterven.

Eén ander vreemd verschijnsel is het feit dat het zoutgehalte van de oceanen ook vrij constant is, 3,5 gewichtsprocenten, terwijl door erosie van de continenten en onderzeese vulcanische activiteit, elk jaar meer dan vijfhonderd megaton zout in de zee terecht komt. Als het zoutgehalte de 6 procent zou passeren, dan zouden vrijwel alle zeeorganismen omkomen.

Ook de gemiddelde temperatuur van de Aarde is vrij constant geweest sinds het leven ontstond. Toch is de uitstoot van energie door de zon, de afgelopen drieëneenhalf miljard jaar met dertig procent gestegen. Een toename van twee procent zou onder normale omstandigheden de oceanen tot het kookpunt gebracht hebben, terwijl een stijging of daling van de gemiddelde temperatuur met twee graden het leven onmogelijk gemaakt zouden hebben.

Volgens Lovelock worden zulke gevaarlijke temperatuursveranderingen voorkomen door controlemechanismen van de planeet zelf. Zo is er het weerkaatsingseffect van de wolken, sneeuw en begroeiïng, die zouden veranderen bij wisselende energietoevoer van de zon.

Ook schommelingen in het koolzuurgasgehalte van de dampkring functioneren als een controlemechanisme voor de temperatuur van de Aarde. Koolzuurgas voorkomt namelijk dat de zonnewarmte de dampkring weer verlaat nadat ze door het aardoppervlak teruggekaatst is. Dit is het zogenaamde broeikaseffect. Hoe anders vergeleken bij Mars en Venus waarvan de temperatuur meeschommelt met de wisselende energie-uitstoot van de zon.

De enige logische conclusie is volgens Lovelock dat de Aarde haar eigen temperatuur controleert en regelt. Tot nu toe werd dit vermogen alleen maar toegeschreven aan levende organismen. De klimatologische en chemische omstandigheden van de Aarde lijken altijd gunstig geweest te zijn voor het in stand houden van leven.

In tegenstelling tot de andere planeten gaan de wateren van de Aarde nooit verloren door bevriezing of verdamping. Dit kan haast geen toeval zijn.

Eén van de argumenten die tegen de Gaia-hypothese ingebracht worden, is de stelling dat het leven juist op Aarde ontstaan is, omdat het planetaire milieu ideaal is voor

de organismen die zich hier in de loop van de tijd ontwikkeld hebben. Deze verklaring gaat echter voorbij aan het feit dat elk levend organisme zijn omgeving beïnvloedt en verandert. De lucht, de oceaan en de rotsen worden in feite gevormd en veranderd door miljarden levende organismen.

Dan zijn er tegenstanders van het Gaia-denken, die zeggen dat als het waar is dat de Aarde haar eigen levensprocessen regelt, daarvoor een gigantisch besturingsapparaat nodig zou zijn, en dat is nergens te bekennen. Deze redenering verwerpt het idee dat organismen zonder een hogere autoriteit, door hun gedrag op elkaar af te stemmen, gezamenlijk hun eigen lot kunnen bepalen.

DE LEVENDE DAMPKRING

Alle levende organismen worden van de buitenwereld afgesloten door een zogenaamd membraan, of dat nou een celwand, een boomschors of een dierehuid is. Energie wordt door dit membraan opgenomen. Hierna volgt de opslag en verwerking ervan, en uiteindelijk de afgifte van de energie door hetzelfde membraan. Dit principe geldt voor alle levende organismen, en al deze organismen betrekken hun energie uiteindelijk van de zon.

Leven betekent het achter een beschermend membraan in stand houden van een evenwicht. En dat doet nou net de Aarde ook. De Aarde heeft de dampkring die als een soort membraan dient voor het reguleren van de invoer en uitvoer van zonne-energie en het instand houden van een inwendig evenwicht.

Hiermee probeert onze planeet net als elk ander levend organisme haar eigen voortbestaan veilig te stellen. De zoutgraad van de oceanen, de weerkaatsing van warmtestralen, het broeikaseffect, alle lijken ze op de processen die ook in andere levende organismen het inwendige evenwicht in stand houden.

Zo heeft men bijvoorbeeld via satellietwaarnemingen ontdekt dat wanneer warme lucht over de oceaan stroomt, het zeeoppervlak wit wordt. Dit verschijnsel wordt veroorzaakt door zich snel vermenigvuldigende micro-organismen die het warmtevasthoudende koolzuurgas uit de warme luchtstroom halen en verbinden met calcium uit het zeewater.

Het broeikaseffect waarvoor het koolzuurgas verantwoordelijk is, neemt hierdoor af, en dus ook de temperatuur van de luchtstroom. Het calciumcarbonaat dat hierbij ontstaat is de basisgrondstof voor de witte pantsertjes van deze organismen. Deze organismen sterven al snel af, waarbij de pantsertjes naar de bodem zinken, en verantwoordelijk zijn voor dikke kalksteenafzettingen.

Deze kalksteenafzettingen beïnvloeden op hun beurt bewegingen van de zeebodem en de drift der kontinenten. Het is bekend dat de bewegingen van de kontinenten en de veranderingen van de omvang der zeeën ook een rol spelen bij de bepaling van klimatologische factoren op lange termijn. Het is alsof de planeet zowel door onmiddellijke als lange termijn aanpassingen er steeds in slaagt een stijging van de temperatuur te voorkomen. Zo blijken processen van oorspronkelijk 'dood' geachte materie zoals kalksteen deel uit te maken van het leven op Aarde, en bij te dragen aan de regulering ervan, net zoals het haar en de tanden van de mens.

Zo zijn de verhoudingen van de negen voornaamste gassen in de atmosfeer gedurende vele miljoenen jaren nauwelijks veranderd. Zo'n teer evenwicht kan alleen in stand gehouden worden, als de Aarde zelf de zaak controleert en de processen bestuurt die het evenwicht in stand houden. Op hun beurt houden de gassen in hun bijzondere verhouding het leven in stand.

De planeet Aarde is geen dode rots. Dat zien we aan het leven dat om ons heen spruit. Maar ook de rotsen zijn niet dood. En dat wordt tot nu toe minder algemeen geaccepteerd. Toch, zegt Lovelock, als men kijkt, niet naar een momentopname, maar naar de geschiedenis en geologische fases van rotsen, dan wordt het duidelijk dat ook zij niet zonder leven zijn. Met geduld zijn de levenstekens van haast elke steen te herkennen. Net als tanden en nagels groeien ze aan en verweren ze in steeds weer terugkerende fases en levensseizoenen.

Kristallen groeien in rotsen, micro-organismen breken rotsen af en bouwen nieuwe op. De virussen die leven in alle organismen van bacteriën tot olifanten toe, zijn als kristallen opgeslagen in rotsen. Bij de juiste vochtigheidsgraad en temperatuur worden ze uit hun sluimer tot leven gewekt. Rotsen groeien en krimpen, gloeien, stralen, worden ziek, vallen uiteen en worden wedergeboren. Interne magmastromen en mineralen van de kern van de planeet veranderen het planetaire magnetische veld, wat gevoeld wordt door planten en dieren die zich anders gaan gedragen.

DE MICRO-WERELD

Gedurende de eerste twee miljard jaren van de evolutie van het leven op Aarde waren het de bacteriën die alle voor het leven belangrijke chemische processen hebben uitgevonden. Het gistingsproces, de verbranding, het uitademen van zuurstof en het opnemen van stikstof uit de lucht. De nakomelingen van de bacteriën die drie miljard jaar geleden zuurstofuitademend leefden in onze oerzeeën, leven nu in de cellen van planten en dieren als mitochondrieën.

Zonder hen zouden organismen geen zuurstof kunnen opnemen. Ze hebben hun eigen genen en voortplanting binnen de cel waarin ze leven. Het is de samenwerking en het samenleven van bacteriën en hun milieu die geleid hebben tot het ontstaan van de organen van levende wezens. We zijn dus eigenlijk met zijn allen samenwerkende gemeenschappen van bacteriën die een miljarden jaren lange geschiedenis hebben.

Maar het zijn deze zelfde bacteriën en bacteriëngemeenschappen die de levensprocessen van de planeet Aarde reguleren. En het zijn deze bacteriën die ervoor zorgen dat onze resten na onze dood weer opgenomen worden in het lichaam van de Aarde. In feite beheersen bacteriën het metabolisme van zowel mensen, dieren, planten, cellen, als de planeet.

GEVAAR

Het levende organisme van de planeet heeft volgens Lovelock twee heel belangrijke mechanismen: Dat zijn het begraven van koolzuur in de aardkorst en de constante aanvoer van vrije zuurstof in de lucht. Door steenkool en aardolie te verbranden voor energie pompt de mensheid tegenwoordig reusachtige hoeveelheden koolzuurgas in de dampkring, terwijl de daar veroorzaakte zure regen nog meer koolzuurgas vrijmaakt als het in contact komt met kalksteen. Daarnaast heeft de mens de plantenrijken die verantwoordelijk zijn voor de produktie en het op peil houden van de zuurstofvoorraad in de lucht gedecimeerd.

Onze moderne levensstijl is dus verantwoordelijk voor een verandering in de samenstelling van de atmosfeer die gepaard gaat met een verandering van de wereldtemperatuur. Dit is een regelrechte aanval op de basis van het leven op Aarde. Ook Curaçao en Aruba dragen daartoe bij door de raffinaderijen en het enorme wagenpark van beide eilanden. In onze regio geldt hetzelfde voor onder andere Trinidad en Puerto Rico.

De planeet kan het tempo waarop de moderne mens koolzuurgas als afval produceert niet meer bijhouden. Onvoldoende koolzuurgas wordt begraven, en de hoeveelheid koolzuurgas in de atmosfeer zowel als de wereldtemperatuur nemen toe. Een nieuwe ijstijd, hittegolven, droogte, extreme weersomstandigheden, woestijnvorming, overspoeling van kuststreken door de stijgende zeeën, de signalen zijn er al.

De gemiddelde wereldtemperatuur is al met een halve procent toegenomen, wat onder andere de oorzaak kan zijn van de droogte en hongersnoden in Afrika. Al deze veranderingen zijn volgens Lovelock aanpassingen in het planetaire metabolisme veroorzaakt door de mens, maar die tegelijkertijd het voortbestaan van de mens bedreigen.

WETENSCHAP EN IDEE

De Gaia-hypothese rekent eigenlijk af met het idee dat de mens een uniek verschijnsel is dat los te denken is van de planeet die haar voortbracht. De dampkring die ons omringt en de aardkorst die ons draagt blijken als één organisme te functioneren. Ze zijn samenwerkende delen van een levend planetair systeem. Als de planeet een integraal bewust levend wezen is, dan worden wij door dit wezen omringd. Gaia bestaat dan leven in Gaia, net als een vis in water, of een kind in baarmoeder.

Hoe objectief de wetensc... ook beweert te zijn, meeste wetenschappel... onderzoekingen zijn steeds gekleurd door het van de mens die de nat... leert beheersen en onder... pen. Terwijl we onmiddel... klaar staan om onder... dat leidt tot de vernieti... van de natuur te financie... en te gebruiken, duurt tientallen jaren voordat ontdekking als het best... van Gaia aanvaard wo... Het aanvaarden van G... betekent namelijk het vaarden van de superie... wijsheid van de natuur opzichte van de zelfverni... gingsdrift van de mens.

Gaia verlegt namelijk brandpunt van de scheppi... drang van het menseli... intellect, naar de wereld alles omringt en in a... aanwezig is. Het menseli... begrip is een consta... communie tussen onszelf de wereld die ons dra... Maar het gebruik van la... ratoria, modellen en ku... matige experimentele si... ties, heeft wetenschapp... doen geloven dat de verw... ving van begrip en ke... een passief proces is slechts binnen de menseli... hersens plaatsvindt.

Onze zintuigen kunnen echter niet bedriegen. ... levende Aarde is overal ons heen te zien. Ook o... zintuigen en hersenen namelijk een wezenlijk ... van Gaia en hebben bepaalde rol te vervul... Het Gaia-denken en h... consequenties vormen ware uitdaging voor we... schappers, politici, econo... en onderwijzers die tot toe dachten te regeren ... het leven en een dode Aa... Ook de Aarde leeft.

J.E. Lovelock: GAIA 1979 Oxford Univers... Press New York.

... Eéncellige organismen die calcium aan koolstof binden

... Continentale platforms. Hier slaat het meeste door micro organismen gebonden koolzuurgas neer en wordt later tot onder andere aardolie gevormd ...

Tekst papiamentu

Vervolg van pag. 5

citeer Römer's woorden: 'Dachten sommige schrijvers uit de vorige eeuw nog dat de niet-Indo-europese moedertaal (van het Papiamentu) één of andere Indiaanse taal zou zijn, TEGENWOORDIG KIJKT MEN HAAST UITSLUITEND NAAR AFRIKA'.

Hoewel Prof. José Pedro Rona geen aanhanger was van de Afro-Portuguese oorsprong van het Papiamentu, gaf hij zich terecht rekenschap van het belang van de AFRIKAANSE elementen in deze taal. (*Watapana*, nr. 3, april 1971)

De struktureel-grammatikale aspekten, waarnaar ik reeds verwezen heb, komen niet in het oud-Spaans (en evenmin in het Gallego) voor. Wel in andere Creoolse talen uit het Caribisch gebied, die deze elementen ontleend hebben van de Afrikaanse talen.

Het is een methodologische fout om zich te blijven blindstaren — m.b.t. deze kwestie — op de overeenkomst van de woorden alleen. De woorden die de vroegere slaven hun 'lingua franca' (met ... Portugees substraat!) gebru... ten, zullen wellicht over ... algemeen daarna verdwe... zijn. Maar wat wel overbl... zijn de struktureel-gramm... tikale aspekten.

Dit zijn juist de aspekten ... we vandaag de dag kunn... en moeten bestuderen, ... het om de herkomst van ... Papiamentu gaat. De ster... nasalisering bij bepaalde woo... den in het Papiamentu, ... óók Afrikaanse talen he... ben. De toonhoogte, wa... mee de woorden worden u... gesproken speelt óók e... zeer belangrijke rol (in ... van Afrikaanse tale... Kortom, de syntactische ... fonetische aspekten, die ze... relevant kunnen zijn bij de... materie.

De tekst uit 1803 is, no... maals, een prachtige vond... maar de uitleg die de he... Gomes Casseres erbij ge... om daarmee de mono-gene... sche theorie af te wijze... lijkt me niet aannemeli... De mono-genetische theo... blijft als een paal bov... water steken!

De asfalttanker Stella Rigel wordt niet meer afgezonken voor de kust voor Lions Dive Hotel. Het project van de serviceclub die eerder haar naam aan het hotel gaf vond geen doorgang wegens de technische onmogelijkheid van het neerlaten van het schip. Tegen het plan de oude boot als duikoefenobject te gebruiken voor toeristen rees verzet van de zijde van milieugroeperingen, wegens de verwachte onnodige beschadiging van de rifbodem. Onderzoek heeft uitgewezen dat het op diverse andere plaatsen voor de kust van Curaçao wel mogelijk is scheepswrakken neer te laten.

Toen de Stella Rigel de publieke aandacht had, verdedigde de Lions Club het plan met de situatie in het zuiden van de Verenigde Staten waar vele scheepswrakken opzettelijk tot zinken zijn gebracht voor de kust om het duiktoerisme aan te trekken. Ook op de Caribische eilanden in soms bewust een schip naar de kelder gejaagd. Waar gebeurde dat en wat is het effect geweest op het zeewatermilieu?

vertaald en bewerkt door Joël Labadie

Een reusachtig stalen anker markeert de plek waar de Prins Frederik een 19de eeuwse zeil-stoomboot ten zuiden van de Cayman-eilanden is gezonken.

Caribische oorden zinken schepen af voor duiktoerisme

Kunstmatige riffen, eeuwig op weg in een aquarium zonder wanden

Het volgende is een teleurstelling voor wie nog nooit gedoken heeft, maar droomt van het vinden van een zeventiende eeuwse schatkist in de waterdiepten: de gezonken schepen die bezocht worden door resortduikers zijn voor het merendeel anderen dan schepen die rijkdommen uit de kolonies vervoerden. Meer dan 85 procent van de duikobjecten bestaat uit moderne wrakken: schepen die in deze eeuw gezonken zijn. Toch heeft elk wrak zijn eigen aantrekkelijkheid. Hetzij door zijn geschiedenis, hetzij door zijn flora en fauna, hetzij door zijn verschijning. Een schip dat toevallig rechtop op de vlakke zeebodem terecht gekomen is, straalt de spookachtigheid uit van een schip onderweg dat gedoemd is nooit aan te komen. En menig duiker vindt een wrak interessant omdat hij door allerlei gangen en ruimen kan zwemmen en kruipen.

In het Caribisch gebied bevinden zich minstens 39 scheepswrakken op de zeebodem in de directe nabijheid van een eiland. Natuurlijk zijn er in dit gebied met een rijke en woelige zeevaartgeschiedenis veel meer schepen vergaan dan men kan vermoeden, maar de restanten hiervan liggen op zeer grote diepte of onder lagen zand bedolven. Daar kan de sportduiker niet bij komen ook al zou hij dat willen. Schepen die dicht bij een eiland gezonken zijn, zijn voor duikers alleen bereikbaar als ze op rif, of zandgronden liggen in niet te diep water. Verscheidene wrakken zijn vanaf land zwemmend te bereiken. Soms moet men een boot huren om naar de duiklokatie gebracht te worden.

Scheepswrakken schijnen de troeteldiertjes te zijn van dive resorts. Het lijkt erop dat elke resort er een heeft gevonden of er zich een heeft afgeschaft. En er komen meer wrakken bij daar duikexperts en resort-eigenaren worstelen om hun lokale wateren te bevolken middels de aantrekkingskracht van deze pre-fab kunstmatige riffen. Dat schrijft het gezaghebbende tijdschrift Skin Diver. Met de laatste twee woorden geeft het blad al aan wat de grote aantrekkingskracht is van een schip. Het trekt vegetatievormen aan (en als gevolg daarvan) vissen en andere zeedieren. De onderwaterfotograaf heeft een rijk voor zich. Volgens het magazine zal een duiker vaak meer geconcentreerd leven vinden in, op en om een wrak dan op een nabijgelegen koraalrif.

MORENEN

Verscheidene schepen liggen op oninteressante bodems. Microscopische larven worden met zeestromen meegevoerd en stranden op de scheepsromp of ergens in de ruimen. In vijf jaar tijd kan een aanzienlijke begroeiing ontstaan zijn. De kunstmatige riffen raken bedekt met sponzen, algen, anemonen, koraal, oesters en tientallen formen van onderwaterleven. Er komt makreel, tonijn en nog veel meer vissoorten in de buurt. Kleine zeevissen en andere zeedieren trekken grotere vissen aan als barracuda's, morenen, inktvissen en verpleegsterhaaien. Ook komen krabben, garnalen, wormen, kreeften inwonen. Een enkele keer kan men een zeeschilpad vinden

STILZWIJGENDE SPOREN

Scheepswrakken zijn ook aantrekkelijk omdat zij stilzwijgende sporen van geschiedenis zijn. In de regio treft men twee kanonneerboten uit de Amerikaanse burgeroorlog, een ander schip vervoerde ongeveer 25.000 pond marihuana en een vierde was de ster in bioscoopfilm The Deep. Ook liggen er resten van een locomotief op de zeebodem zonder de omhulling van een schip.

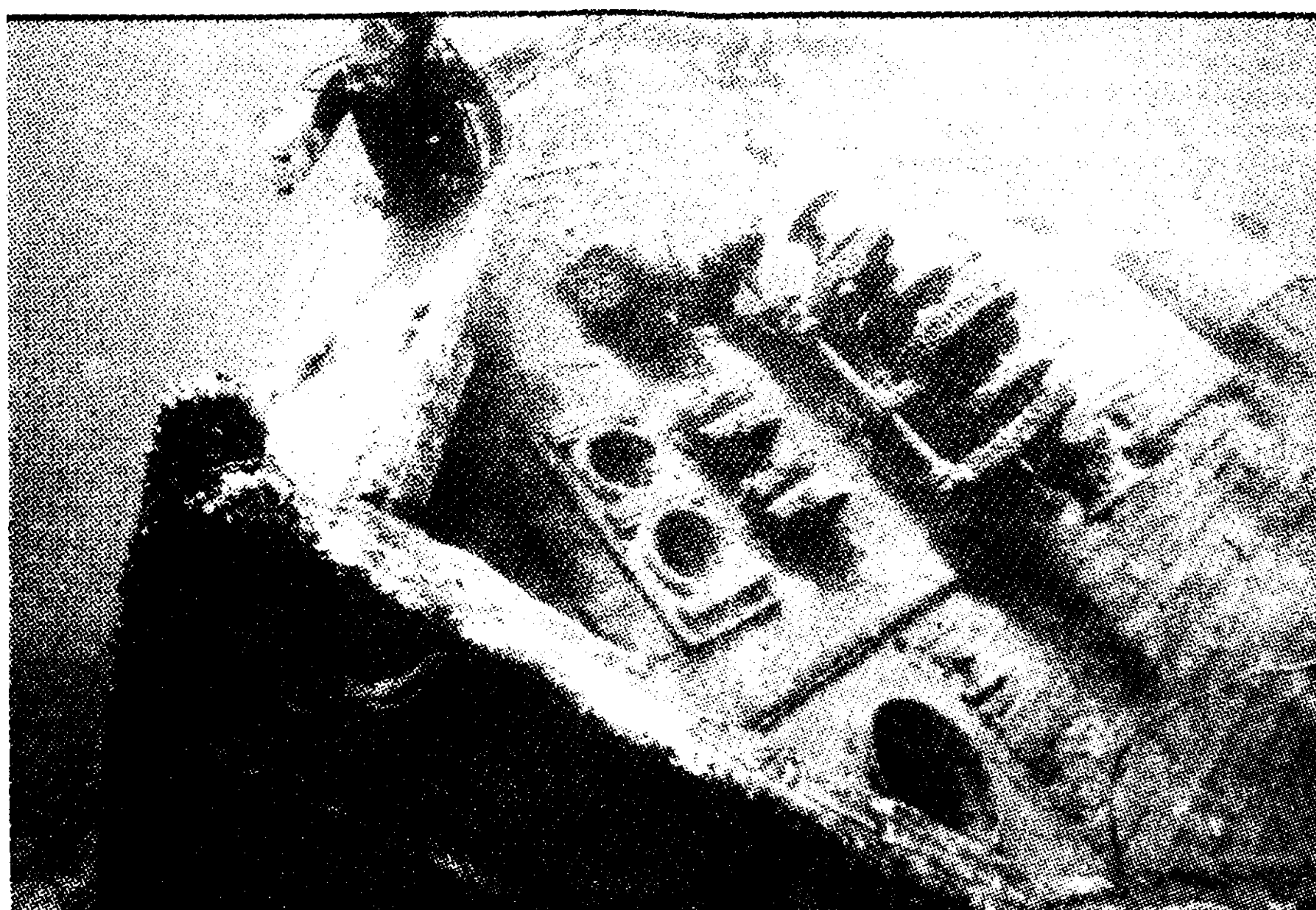
De Antillen en Aruba hebben hun eigen wrakken. Bij Aruba ligt de Antilia, bij Curaçao ligt de Superior Producer en bij Bonaire vindt men de Hilma Hooker.

ARUBA

De 400 voet metende Antilia was een Duits vrachtschip aan het begin van de Tweede Wereldoorlog. Het zonk in 1940. In mei toen de oorlog uitbrak, bevond het schip zich in Nederlands territorium. De kapitein en de bemanning van het onbewapende schip gaven zich over. De zeelieden werden geïnterneerd in een krijgsgevangenenkamp op Bonaire op de plek waar nu Flamingo Beach Resort staat. Tot het einde van de oorlog bleven de Duitsers daar. De Antilia ligt op een diepte van 30 voet (een voet is ongeveer dertig centimeter) op een zandbodem. Het zicht onderwater is een beetje 'bewolkt' vanwege fijn sediment dat door de heersende golfstroom in beweging wordt gebracht. Vooral bij nacht schijnt het kleurrijke onderwaterleven zich van zijn mooiste kant te tonen.

BONAIRE

De Hilma Hooker bij Bonaire is een 236 voet lang stalen vrachtschip en ligt bij de duikplek Angel City. Het in 1951 gebouwde schip zonk in 1984 per ongeluk naar de bodem voordat het expres tot zinken gebracht kon worden. Het schip werd ooit Midsland gedoopt maar kreeg later diverse nieuwe namen. De boot was voor het laatst geregistreerd in Colombia. De motor van het schip viel uit en werd naar de Bonaireaanse hoofdpier gesleept. Douane en politie vonden al gauw een verstopte

Het voorsteven van het wrak Cartanser Senior gelegen op vijftig voet diepte voor Buck Island een van de Maagdeneilanden.

lading van 25.000 pond marihuana. Het schip was een smokkelaar. Duikers vroegen of het geconfisceerde schip afgezonken mocht worden. De ambtelijke molen draaide traag. De openbare aanklager wilde de boot als bewijsmateriaal houden. Ondertussen begon de slecht onderhouden scheepswant te lekken. Nadat maanden lang de buik van het schip leeggepompt was, werd de situatie onhoudbaar. Het schip werd van de pier weggesleept naar een ankerplaats op 7 september 1984. Vijf dagen later zonk het schip.

CURACAO

De Superior Producer ligt net buiten de monding van de Sint Annabaai van Willemstad, ten oosten van Holiday Beach. Het schijnt volgens experts een van de best zichtbare wrakken te zijn. De helderheid van het water is op die plek bijzonder groot (125 tot 150 voet).

Het 200 voet metende vrachtschip voer tussen Curaçao en Venezuela. In oktober 1977 vertrok de boot beladen met kleding, parfum, portemonees, bagage en drank. Net buitengaats begon hij door een mysterieuze oorzaak water te maken. Het schip kapseizen en belandde rechtop op de zandbodem op een diepte van 100 voet. De Superior Producer zou nog volledig intact zijn en de koraalaanslag en de sponzen heeft wat vissen aangetrokken.

Op nog geen zeemijl ten westen van de haven te Caracasbaai ligt het wrak van een kleine havensleepboot. Het is te vinden binnen de grenzen van het Curaçaos Onderwater Park ter hoogte van Caracasbaai en bij Jan Thiel. De 25 voet kleine schuit ligt op een koraalrif op 17 voet diepte. Dit schip is ideaal voor snorkelaars, beginnende duikers en voor onderwaterfotografen. Het bootje is voorzien van een meer dan weelderige begroeiing en herbergt vis. Tot zover de Antilliaanse en Arubaanse wrakken.

BAHAMAS

Bij minstens tien eilanden(groepen) in de Cariben bevinden zich nog 35 wrakken. De Bahamas spannen de kroon met veertien stuks.

Adirondack is een historisch interessant schip dat in 1862 op ondiepe koraalgronden liep bij het Bahamas-eiland Abacos en zonk. Het met een kanon bewapende schip was actief in de Amerikaanse burgeroorlog, hetgeen ook geldt voor de San Jacinto, die eveneens aan de grond liep. Bij het eiland Andros werd een landingsvaartuig uit de laatste wereldoorlog opzettelijk tot zinken gebracht. De eigenaar van een duik-resort wilde het 'Barge Wreck' als publiekstrekker gebruiken. Bij hetzelfde eiland liep de Potomac in 1952 aan de grond. De golfslag brak het schip in tweeën.

Bij Bimini steekt de scheepsromp van de Sapona grotendeels bovenwater uit. Tijdens de 'Drooglegging' leverde het schip drank aan smokkelboten. Een hurricane trof het schip. In de Tweede Wereldoorlog deed het wrak dienst als schietschijf voor vliegtuigoefeningen.

Bij de Berry-eilanden is de sleper Panther te vinden. Naar dit schip wordt veel gedoken tijdens speciale boottrips. Het is uit beschikbare informatie niet gebleken of dit schip opzettelijk afzonken is. Bij Freeport (ook in de Bahamas) ligt 'Theo's Wreck' dat als kunstmatig rif bedoeld was. Vijf jaar later, in 1986 volgde de 'workboat' Jose. Bij Nassau ligt de Tears of Allah. Dit door opzet ontstane wrak is te zien in de James Bond film 'For your eyes only'.

'WATERVERVUILING'

Bij North Eleuthera is de Arimoroa in mei 1970 na een brand verloren gegaan. Het vastgelopen schip is niet gezonken en ziet er -verlaten als het is - griezelig onheilspellend uit. De vrachtvervoerder transporteerde een lading kunstmest met fosfaat. Door een gat in de scheepswand is een aanzienlijke hoeveelheid van de stof weggevloeid. Deze 'watervervuiling' heeft een vreemd effect. Het onderwatermilieu is ongewoon rijk aan algen en sponzen. En dat trekt weer marine leven aan.

STOOMLOCOMOTIEF

In hetzelfde gebied van de Bahama's zijn ook de stoomboot Cienfuegosis en het 'treinwrak'. Een stoomlocomotief werd in 1860 van Amerika naar onbekende bestemming vervoerd in een houten bark. Het hout is vergaan, opgevreten of ligt onder zand bedorven. De metalen nagels en dergelijk liggen verspreid rondom het karkas van de locomotief.

Bij San Salvador schijnt de SS Frascate in 1901/1902 gezonken te zijn terwijl de kapitein en zijn bemanning een toast uitbrachten op het nieuwe jaar. Vlak voor Wereldoorlog I, brachten schroothandelaren op zoek naar ijzer het schip met dynamiet tot ontploffing. Tot slot de Combach als laatste wrak op de Bahamas. Bij Long Island werd hij opzettelijk tot zinken gebracht in 1984.

BARBADOS

Bij Barbados bracht men in 1978 de door brand beschadigde Griekse tanker Stravronikita tot zinken. Dit gebeurde na een studie van overheid, milieudeskundigen en duikers. De Franse sleper Berwyn zonk in 1920 voor de westkust van het eiland.

De Jado Trader is in 1987 met opzet afgezonken voor Guanaja, één van de Bay Islands. Voor het zustereiland Roatan is de Panamees Prince Albert in 1985 neergelaten. De lokale zakenman Albert Jackson schonk het schip. Het werd schoongemaakt en ontmanteld en het fungeert nu als kunstmatig rif.

Belize heeft wrakken van een aantal oude zeilboten. Het houtwerk is inmiddels verkruimeld. De houten boot Sayonara was tot in de jaren tachtig in gebruik voor transport. Hij zonk in 1983. Spoedige afbraak is onafwendbaar. Een eigenaardigheid is Triple Anchors. Drie antieke Spaanse ankers bijeen die met onbekende reden op de zeebodem zijn achtergebleven.

Bij de Britse maagdeneilandnen zonk de RMS Rhone in 1867 na een huricane. De zeil/stoomboot viel in vier stukken uiteen.

Het Koreaanse koelschip Chikuzen raakte in brand bij Sint Maarten alvorens in september 1981 te zinken.

KAAYMAN-EILANDEN

De houten stoom/zeilboot Prince Frederick kreeg in de jaren zestig van de vorige eeuw zijn kerkhof bij de Kaaiman eilanden (Cayman Brac). Bij Grand Cayman liggen de resten van de vrachtboot Balboa als slachtoffer van een orkaan in 1932. Zestien jaar later overkwam de Cali een zelfde lot.

De Oro Verde is het parade(zee)paardje van de Cayman Eilanden. Hij deed dienst in films, tv shows en reclamespotjes. Indertijd zette de bemanning de kraan open toen hun salaris uitbleef en voer de kapitein het schip op een zandbank. In 1979 deed de overheid het schip van de hand. Het tot zinken brengen van het duikobject gebeurde in 1980. De Ridgefield liep daarentegen aan de grond in 1962 door een navigatiefout en zonk uit zichzelf. De Soto Trader die zonk na een gasexplosie, is te vinden bij Little Cayman.

Op St Lucia bracht het departement van visserij in 1986 de Lesleen M, bedoeld als kunstmatig rif, tot zinken.

Bij Provo, één van de Turks en Caicoseilanden ligt de drugssmokkelaar Southwind. Het geconfisceerde schip is in 1982 afgezonken. Bij St Croix zijn drie schepen te vinden. Het gaat ten eerste om de smokkelboot Rosaomaira, die kapzeisde door verschuiving van de te lossen lading en die later tot zinken werd gebracht buitengaats. Als tweede ligt er de Trawler Suffolk Maid die strandde in een orkaan in 1984. Het schip werd weggesleept en op een goede plek tot zinken gebracht. De sleepboot Northwind was naar St Croix gebracht voor de verfilming van Mel Fisher's jacht naar de schatten van de Atocha. Na de voltooiing van 'Dreams of Gold' werd de boot achtergelaten bij het eiland. Hij werd in 1984 neergelaten.

De Cartanser Senior is waarschijnlijk het enige schip in het Caribisch gebied dat twee keer zonk. Het schip liep in 1970 de haven binnen van Sint Thomas en werd door de bemanning verlaten. vermoedelijk vanwege een geschil over salariëring met de scheepseigenaar. Het schip werd versleept naar een afgelegen deel van de haven. Daar werd het regelmatig bezocht door schroothandelaren en andere lieden die alles wat bruikbaar was van het schip haalden. Eén slimmerik haalde iets weg wat beslist moest blijven zitten: het schip begon langzaamaan vol water te lopen. Jarenlang bleef het gezonken schip veronachtzaamd in het havenslib achter. Dankzij verenigde krachten van de duiksector van het eiland werd het schip gelicht door een toevallig in de buurt zijnd kraanschip dat schroot uit de haven opdiepte. De 39.000 dollar kon de overheid niet betalen, de private sector leende het geld en hield later een fundraising om het geleende terug te kunnen betalen. In 1979 werd het schip neergelaten naast een kleurrijk koraalrif.

Tot slot van dit overzicht: ten noordwesten van St Thomas ligt de General Rogers, een boot van de Coast Guard die een eindbestemming kreeg als kunstmatig rif.

SCHEEPSKERKHOVEN

Dit overzicht is op geen stukken na een compleet overzicht van alle moderne wrakken van het Caribisch gebied. Anegada Reef op de Britse Maagden eilanden is een scheepskerkhof. Barbuda (bij Antigua) is ook een laatste roestplaats voor vaartuigen. Een luxe cruiseboot van 600 voet zonk bij Granada en bij Cuba liggen ook nog een aantal moderne schepen. Jaarlijks worden er oude wrakken ontdekt en zinken er nieuwe schepen naar de eeuwige bodem. Uit de opsomming wordt wel duidelijk dat een aanzienlijk aantal schepen expres tot zinken is gebracht voor toeristische doeleinden. In een enkel geval was er samenwerking tussen duikcentra, de regering en milieuexperts.

Uit de benutte informatie voor dit artikel werd niet duidelijk in hoeveel gevallen door het afzinken van een schip rifbodems beschadigd werden. Evenmin is bekend of en in hoeverre de lading, de brandstof, smeermiddelen en andere onnatuurlijke stoffen afkomstig van de oude en moderne wrakken nadelige invloed hebben (gehad) op het onderwaterleven. De beschrijving van de wrakken doet vermoeden dat waar er schade aan de rifbodem is aangericht, binnen zes jaar tijd een 'schadevergoeding' tevoorschijn komt in de vorm van rijkelijke begroeiing van het wrak en aantrekking van zeefauna. Iemand noemde de lokatie van een wrak vanwege het marine leven 'een gigantisch aquarium zonder wanden'. Een misplaatste redenering zou zijn dat men achteloos schepen kan neerlaten daar het dumpen terugbetaald wordt met aangetrokken leven. Het gevoel zegt dat dát niet de bedoeling kan zijn. Onderzoek wees uit dat op diverse plaatsen voor de kust van Curaçao het neerlaten van een kunstmatig rif technisch mogelijk is. Een evenwichtige meerzijdige bestudering van de voor- en nadelen, de risico's en de effecten van het afzinken van een schip - ook voor de kust van Curaçao - is te allen tijden raadzaam.

Het zijn de zogenaamde "jamaar-patiënten"

Mensen met galenergie-stoornissen vaak koppig

= door Rudolf de Wit =

IN DE WESTERSE Geneeswijze is de galblaas een peervormig zakje, gelokaliseerd in het onderste deel van de lever. Vanuit dit zakje gaan er verbindingen, die produkten van de galblaas vervoeren naar de darmen. Er zijn ook verbindingen tussen de lever en de galblaas die stoffen van de lever naar de galblaas vervoeren. Bij obstructie in het kanaal die van de galblaas naar de dunne darm loopt, kunnen er ontstekingen ontstaan. De galblaas kan ook ontstoken raken net als elk ander orgaan. De meest voorkomende ontsteking is het ontstaan van galstenen en de gevolgen daarvan.
Galstenen komen vaker voor bij vrouwen die wat stevig in het vlees zitten en boven de veertig zijn. Vaak heeft men galstenen die geen klachten geven. De klachten ontstaan vaak wanneer de galstenen het kanaal naar de dunne darm afsluiten.
Zo'n gal-aanval is alles behalve aangenaam. Heftige pijnen, steken in de zij, voornamelijk rechts, met vaak een harde buik. Heel vaak treedt de pijn op vlak vóór het slapen gaan. De pijn kan ook vaak verdwijnen met als restverschijnsel een vol gevoel in de maag, pijn onder de ribben, voornamelijk na het eten van vettig voedsel. Pijnen in de rug t.h.v. de borstwervels en veel last van gasvorming, zijn ook klachten die vaak voorkomen.
Ernstige klachten leiden heel vaak tot een operatie, waarbij het orgaan verwijderd wordt. Tegenwoordig bestaan er heel wat technieken om galstenen te doen verdwijnen zonder dat een operatie noodzakelijk is.

In de Oosters geneeswijze is de galblaas een onderdeel van een heel systeem dat te maken heeft met verschillende andere lichaamsdelen en functies. De galblaas is voor de acupuncturist het orgaan dat belangrijke invloed heeft op:
- spieren en gewrichten. De spieren kunnen stijf worden of zelfs in kramptoestand geraken, terwijl de gewrichten arthrotische verschijnselen gaan vertonen. (Arthrose is de afname van gewrichtskraakbeen, waardoor de gewrichten meer op elkaar gaan drukken).
- de vitaliteit. Klachten zoals vermoeidheid, traagheid in bewegen.
- spasmen en contracturen (spierverkortingen).
- de besluitvorming van de patiënt. Voor de Oosterse geneeswijze heeft elk orgaan haar psychische uitingsvorm. Bij mensen met galenergie stoornissen loopt het 'plannen' en het nemen van besluiten erg moeilijk. Dat zijn de bijzondere gevallen die geen beslissing kunnen nemen. Ellenlange discussies in het restaurant, bij het bepalen wat er gegeten zal worden.

Mensen met galenergie stoornissen zijn ook vaak koppig. Het zijn de 'Jamaar-patiënten'. Deze mensen hebben bij elk advies of argument van iemand anders als antwoord: 'ja maar...' en dan volgt een goedkope smoes om te bewijzen dat zij toch gelijk hebben..
Wanneer de klachten van de galblaas lang blijven bestaan dan komen er verschijnselen van geweldpleging, chaos, onnodige zinloze agressiviteiten op de voorgrond.
Als de galblaas gezond en sterk is dan zal zo'n persoon gekarakteriseerd worden door moed en vertrouwen.
- de groei en stevigheid van de nagels.
De nagels worden bros, breken snel af of we zien een verkalking van de nagels.
Bij een verbeterde functie van de galblaas zien wij weer een verbetering (genezing) van de nagels optreden.
- de ogen: Samen met de lever verzorgt hij het zicht. Mensen met oogklachten, tranende ogen enz. worden behandeld via de galblaas-energie.
- allergieën, zoals niezen, tranende ogen, huiduitslag, en jeuk.

GROEN

De kleur van de galblaas is groen. Gedurende de dag heeft elk orgaan een periode van 2 uren waarbij het orgaan haar maximale energie heeft. (zie artikel over kleurentherapie).
Voor de galblaas is dit de tijd tussen 11 en 1 uur 's nachts. Het is dus voor de acupuncturist niet vreemd dat u een galaanval krijgt juist op het moment dat u gaat slapen. De galblaas heeft te maken met woede. (Iemand die zijn gal moet spuwen). In de gezichtsdiagnose herkent u deze mensen vaak aan hun paarse verkleuring aan de zijkant van de onderkaak.
U kunt zich zo iemand al levend voorstellen: Woedend, scheldend, agressief, (en niet te vergeten) onredelijk en koppig, de spieren zijn krampachtig, ogen zijn rood en het gezicht staat op springen. (een soort Hulk dus....).
De hoop is dan dat deze persoon ook traag is door de stijfheid in de gewrichten, waarbij u dus zorgt dat u zich zo snel mogelijk uit de voeten maakt. Neen, galblaasmensen zijn de meest aangename mensen om uit te nodigen voor een feest of een gezellig samenzijn. Ze zijn luidruchtig en nogmaals koppig!

MERIDIAAN

De galblaas meridiaan loopt beiderzijds op het lichaam. Hij begint aan de buitenkant van de ooghoeken, loopt dan naar het oor, rond het oor, enkele malen over achterhoofd naar voorhoofd, dan via die schouder naar de zijkant van de borst, blijft dan aan de zijkant van het lichaam lopen, naar de heup, zijkant bovenbeen, knie, onderbeen, enkel en stopt op de vierde teen bij de nagelrand. Deze meridiaan heeft 44 acupunctuur-punten.
Op deze meridiaan liggen er punten die de galenergie kunnen afremmen, stimuleren en verplaatsen. In de acupunctuur wordt dit gedaan door een prik met een flinterdunne naald in het acupunctuurpunt.
Door nogmaals het verloop te volgen kunt u gemakkelijk de klachten behorende bij galenergie stoornissen begrijpen.
- Oogklachten, zoals tranende, rode ogen, slecht zien, ontstoken en vermoeide ogen.
- klachten van hoofdpijn, migraine, met of zonder overgeven, het tijdens migraine aanval niet kunnen zien van licht.
- Haaruitval.
- stijfheid in de nek en schouder. Het niet kunnen bewegen van de schouderblad. Steken en pijn in de schouderbladen met name de rechterzijde.
- Pijn in de borst. Het ontstaan van gezwellen (tumors) in de borst. Pijn in de borst tijdens en voor de menstruatie.
Dit is heel belangrijk bij de vrouw; Ik kom er dadelijk weer op terug in verband met de voeding.
- Krampen in de maag, voornamelijk na het eten of zelfs zien en ruiken van vet voedsel.
- Pijn in de rug (m.n. de onderrug).
- Krampen in de buik.
- Pijnlijke ovulatie (de attente lezer merkt direkt dat ik hierbij alleen doel op de vrouwen)
- Pijnlijke en stijve heup.
- Knieklachten zoals arthrose en ontstekingen in het kniegewricht.
- klachten in de enkel.
- ontstekingen van de nagels.
U zult wel denken 'dat is wel een hele hoop', maar niet al deze klachten hoeven persé voor te komen.

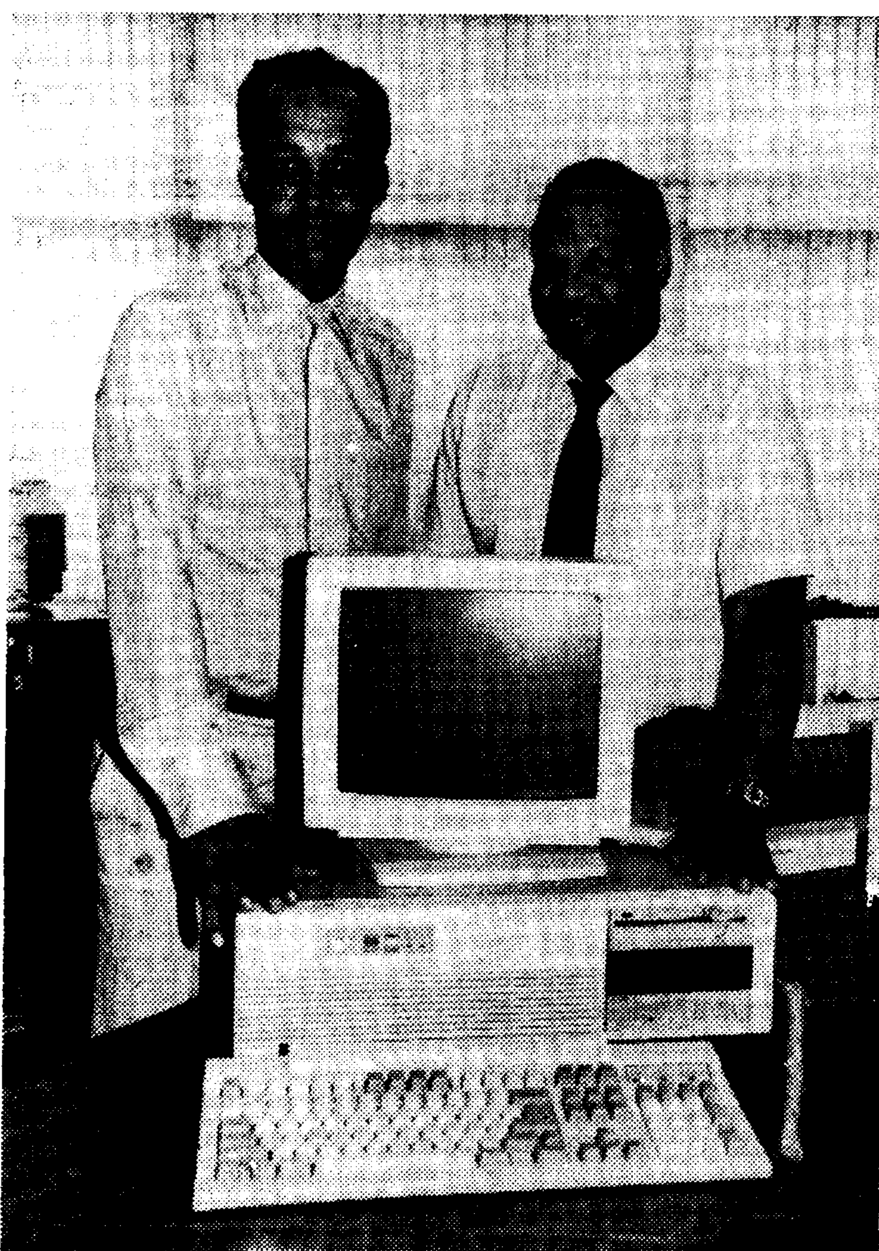
GALENERGIE-STOORNISSEN

In de acupunctuur praten we altijd over de galenergie, want als acupuncturist kan ik nooit met zekerheid zeggen dat u galstenen heeft, aangezien het niet van buitenaf waarneembaar is.
Natuurlijk zijn er verschillende vormen van diagnostiek die gedaan worden in de acupunctuur zoals het voelen van de pols, gezichtsdiagnose, tongdiagnose, en vele andere lichamelijke diagnostische punten die ingedrukt kunnen worden en bij klachten ook pijn geven.
Aanvullend onderzoek, door uw internist bij u gedaan, is altijd welkom. Voor de acupuncturist ontstaan galenergie-stoornissen voornamelijk door slechte of beter gezegd door ongezonde voeding.
Produkten zoals vettig voedsel, chocola, KOFFIE, zure produkten en limonades moeten vermeden worden. Thee moet vervangen worden door kruidentheeën.
Behalve gezonde voeding is het belangrijk om oefeningen te doen m.n. rekkingsoefeningen. Vermijd emotionele situaties, discussies en ergernis. Misschien kunt u dit als argument gebruiken om uw schoonmoeder voorlopig niet op bezoek te ontvangen....
Er bestaan verschillende kruiden en homeopatische middelen voor de galblaas. Enkele die op het eiland verkrijgbaar zijn: Chelidonium, Belladonna, Cholesterinum, Boldocynara; Hiervoor adviseer ik u, alvorens zo'n flesje te kopen, altijd eerst kontakt op te nemen met uw arts (die hopelijk iets meer van de homeopathie afweet dan dat het niet werkt), homeopaat of de kliniek voor natuurgeneeswijze.

NIET PIJNLIJK

De acupunctuur kan u heel goed van dienst zijn bij klachten van stoornissen in de galblaas-energie. De acupuncturist zal na het stellen van zijn diagnose, bepaalde punten aanprikken en zodoende de energie gedurende enkele behandelingen weer 'in goede banen leiden'.
De acupunctuur is een veilige, natuurlijke vorm van behandeling die geschikt is voor iedereen. Klachten die op bovenstaande stoornis wijzen zoals arthrose, reuma, arthritis, rugklachten, migraine, waarvan u vaak hoort dat u 'er maar mee moet leren leven', zijn juist de indicaties voor de acupunctuur.
Op Curaçao zijn er enkele verzekeringen die, mits verwezen door een arts, de acupunctuur vergoeden. (Maar ja, dan heb ik het over de beste verzekeringen). De mensen met een P.P-kaart krijgen, dank zij de beslissing van het Bestuurscollege, de behandelingen geheel vergoed, mits verwezen door een arts.

Project voor "data-entry"

Ronald Ortela en Gilbert Koeyers bij de in het ITC geïnstalleerde computerapparatuur voor het data-entry project.

Vervolg van pag. 1

op Curaçao tweeduizend nieuwe arbeidsplaatsen kan scheppen in deze sector. Vantage Consulting zelf zal op den duur twee tot driehonderd mensen in dienst kunnen nemen, maar de grote meerderheid zal werk moeten vinden bij grote Amerikaanse en Europese bedrijven die zich hier zullen vestigen voor het doen van hun data-entry, met behulp van Vantage die zal assisteren bij het installeren van de apparatuur en aantrekken van personeel.
Uiteraard is het bij de nieuwe methode van documenten-verzending via de satelliet van levensbelang dat men kan rekenen op uitstekende en storingvrije verbindingen. Het mag b.v. dan niet zo zijn dat telefoonverbindingnen gedurende lange tijd uitvallen, zoals vorige week nog het geval was in Otrobanda toen er een storing was van bijna twaalf uur. Ortela zegt dat Landsradio volledig is uitgerust om de gewenste service te verlenen. Maar men overweegt toch de huisvesting zo [illegible] het grond-statio[illegible] plaatsen, zodat men niet afhankelijk zal zijn van lokale telefoonlijnen maar met een 'fiberoptic' kabel direct op de satellietzender kan worden aangesloten.

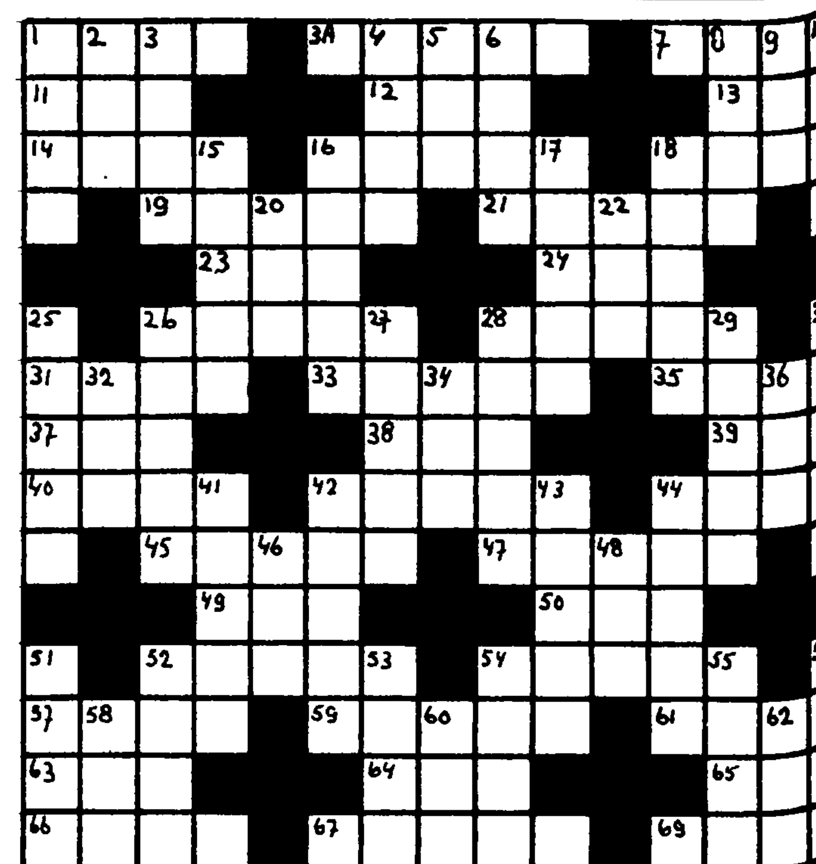
EUROPA

Voor wat betreft het marketing-aspekt merkt Ortela op dat Europa nog het grootste probleem oplevert, omdat men daar het data-entry concept nog niet kent. Via Nederland wil Vantage Consultant proberen dit idee te introduceren, waarbij kennis van de Nederlandse taal uiteraard grote voordelen biedt voor het aantrekken van orders uit Nederland en België. In de Verenigde Staten kent men het systeem van data-entry al op grote schaal.
Een Amerikaans consultantburo heeft voor Vantage een marktstudie gedaan en daaruit geconcludeerd dat er een aantrekkelijk afzetgebied bestaat van voornamelijk grote maatschappijen die nog niet aan offshore data-entry doen, omdat zij vertrouwelijke gegevens niet uit handen willen geven en omdat tot nu toe met de conventionele methode van versturen van documenten per post of per koerier er teveel tijd gemoeid was.
De nieuwe techniek welke Vantage wil gaan toepassen met gebruik van scanners en satellietverbindingen, overbrugt een groot deel van deze bezwaren. De vestiging van filialen van genoemde ondernemingen die de offshore data entry in eigen hand houden, maar gebruikmaken van goedkoper lokaal personeel, beperkt ook het risico van uitlekken van vertrouwelijke gegevens.

INVESTERINGEN

Voor wat betreft de investeringen die tot nu toe zijn gedaan zegt Ortela dat behalve de 100 duizend gulden voor VENONA gefinancierd voor de voorstudie, er bijdragen zijn gekomen van Kabna, het Departement van H.I.W. de eilandsoverheid en Sede Antilia voor het opstellen van een definitief masterplan en een trainingsprogramma voor de eerste fase van het project, voor een totaal van ruim zes en een halve ton.
Hierbij is inbegrepen de aanschaf van de apparatuur die men bij de opleiding nodig heeft. Volgende week wordt gestart met dertig personen in het ITC-gebouw. De training vindt plaats onder leiding van een Amerikaanse consultant mevr. Irene Anthony die daarvoor een speciale opleiding heeft genoten in de V.S. De verwachtingen zijn hooggespannen en alles staat of valt met dit pilot-project waarvan de resultaten de partners in de Verenigde Staten moeten overtuigen dat er op Curaçao inderdaad mogelijkheden zijn voor data-entry op grote schaal.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. Afdeling; 3A Verzamelsein; 7. Zw[...]edse popgroep; 11. Europeaan; 12. Voorzetsel; 13. Han[...]vat; 14. Wild zwijn; 16. Maaltijd; 18. Rustteken in psalm[...] 19. Grijpen; 21. Vereist; 23. Bitter vocht; 24. IJdeltuit; [...] Zangstem; 28. Afgod; 31. Oogmerk; 33. Peilstift; 35. So[...] slang; 37. Droog; 38. Langs; 39. Vallei; 40. Foedraal; [...] Handvat; 44. Ziekte; 45. Schenken; 47. Kant; 49. Deel v[...] een schip; 50. Onbepaald voornaamwoord; 52. Kookge[...] 54. Verzinsel; 57. Stuurinrichting; 59. Zuid Amerikaan[...] zoogdieren; 61. Vergrootglas; 63. Vallei; 64. Ambacht; [...] Gesteente; 66. Ruwe delfstof; 67. Klepper; 68. Brandb[...]koord.

VERTIKAAL: 1. Smalle opening; 2. Bulgaarse munt; [...] Palm; 4. Vergruizelde steen; 5. Puntige staaf; 6. Voeden; [...] Deel van een schip; 9. Meetkundige figuur; 10. Papegaai[...] 15. Schrijflijn; 16. Grieks eiland; 17. Rondgang; 18. Spu[...]fles; 20. Politieke partij; 22. Tweetal; 25. Slang; 2[...] Achteruit; 27. Heimelijk wegnemen; 28. Staat in Amerik[...] 29. Bevrachter; 30. Luchtsprong; 32. Wilde haver; 3[...] Jongensnaam; 36. Warmtebron; 41. Onbepaald voornaam[...]woord; 42. Tegenzin; 43. Melkzeef; 44. Gezouten water; 4[...] Wel doorvoed; 48. Insekt; 51. Nette schikking; 52. Europ[...]aan uit de Oudheid; 53. Vulkanisch gesteente; 54. Japans[...] drank; 55. Soort zang; 56. Rugkwaal; 58. Grondsoort; 60[...] Schaakterm; 62. Lidwoord.

WINNAAR VORIG WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van deze Am[...] kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk[...] gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gu[...] getrokken:

J.E. Wagner
Weitje 99
Curaçao

De winnaar kan zijn prijs na identificatie afhalen op[...] kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag[...] dag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110[...]
Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Link[...]

OPLOSSING VORIGE KEER

HORIZONTAAL: 1. seizoen, 6. schotel; 12. rank; 14. eros; [...] mt.; 17. stram; 20. br.; 21. brij; 22. streven; 23. dog; 24. o.a.; [...] eiken; 28. rn.; 29. omkeer; 32. tirade; 35. oer; 36. ara; 38. [...] 39. zuring; 40. divers; 41. dak; 42. ave; 44. Ada; 46. boem[...] 49. flesje; 51. sb.; 52. oneer; 55. en; 56. cel; 57. voordat; [...] fez; 59. ur; 63. pi; 64. soos; 66. club; 69. retabel; 70. pomm[...]

VERTICAAL: 1. symbool; 2. ir.; 3. zak; 4. on; 5. ekster; [...] cement; 8. hr.; 9. ook; 10. t.s.; 11. lorgnet; 13. breker; 16. tra[...] 18. tri; 19. ave; 20. bord; 25. zeeramp; 27. broeder; 30. kou[...] 31. Erika; 33. inval; 34. alras; 36. aga; 37. ade; 40A. obscu[...] 43. vierde; 45. benzine; 47. ober; 48. Noorse; 49. Franco; [...] jeep; 53. Noe; 54. ede; 60. goa; 62. rum; 64. st.; 65. ob; 67. [...] 68. ba.

Baker licht in Praag VS plannen toe

PRAAG - De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker heeft in Praag uitleg gegeven van de manier waarop de Verenigde Staten denken bij te dragen aan de overgang van Tsjechoslowakije naar de democratie. De Amerikaanse minister, de eerste hoge Amerikaanse functionaris die Praag bezocht sinds de val van het Stalinistische co[...]munistische regime [...] vorig jaar, was in Praag doorreis naar Mos[...] Baker legde onder meer [...] hoe Washington de[...] Praag van dienst te kun[...] zijn bij het openstellen [...] zijn markten en het Tsje[...]slowaakse lidmaatschap [...] internationale financ[...] instellingen te ondersteu[...]